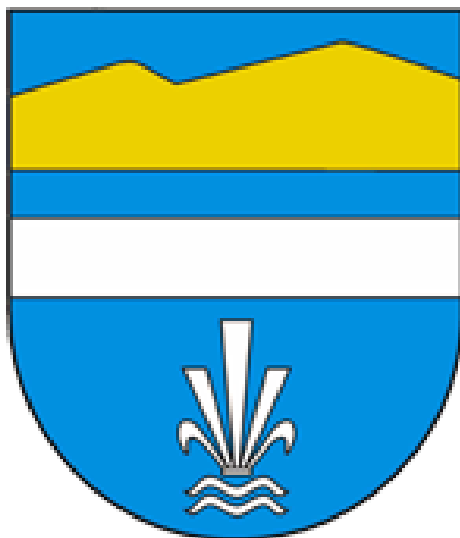

Załącznik do Uchwały Nr

Rady Gminy Solina
z dnia2022 roku
w sprawie przyjęcia Strategii
Rozwoju Gminy Solina na lata
2022- 2031

Strategia Rozwoju Gminy Solina na lata 2022 - 2031

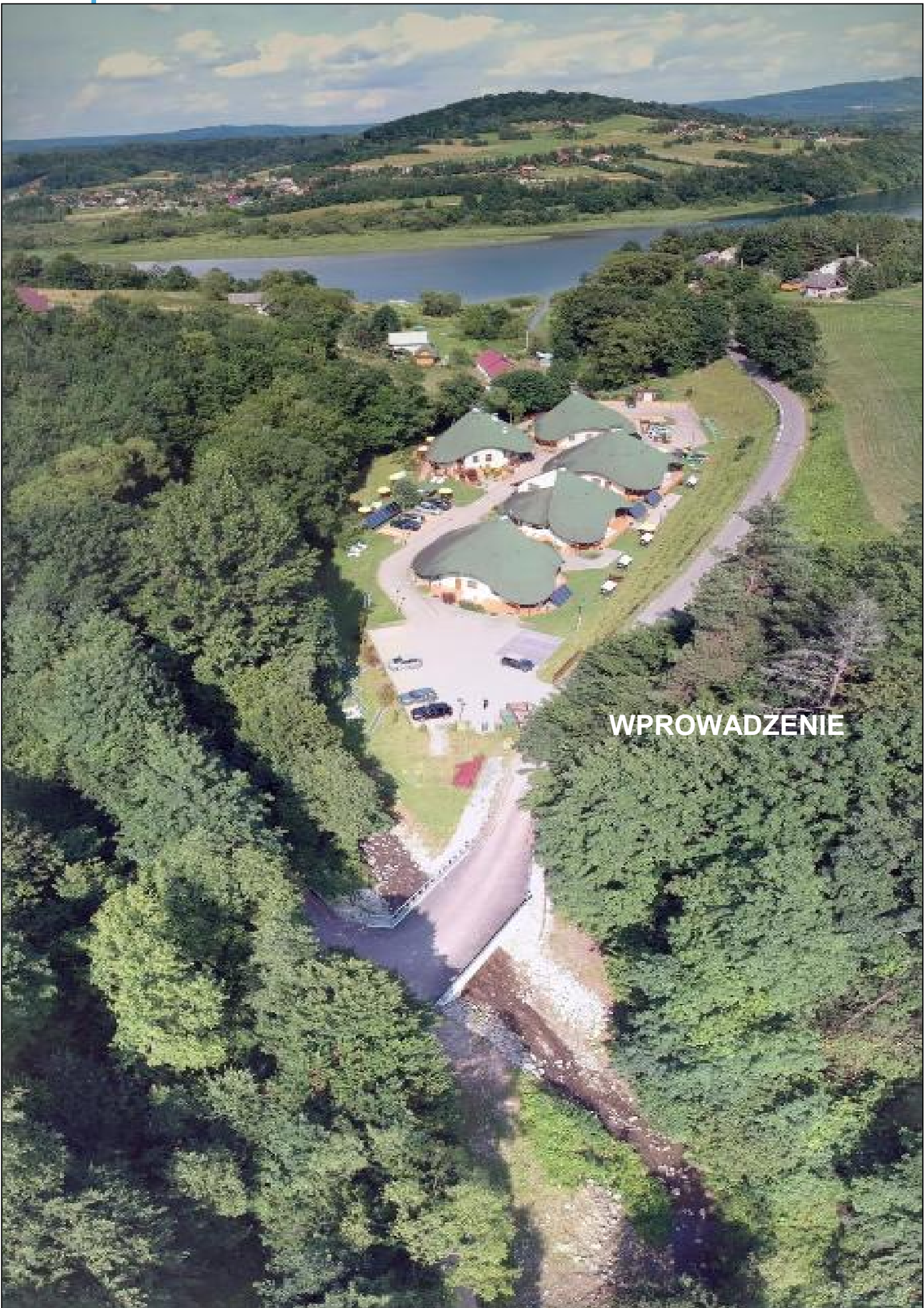
Projekt

Polańczyk, 2022 rok

Spis treści

WPROWADZENIE.....	3
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY	6
1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	7
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	8
3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej.....	11
4. Ocena jakości życia w Gminie na podstawie wyników badań ankietowych	13
4.1. Ocena sytuacji Gminy	13
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe	14
5. Analiza problemów.....	17
5.1. Problemy w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców	17
5.2. Problemy w zakresie zasobów i potencjałów Gminy.....	20
5.3. Problemy w zakresie gospodarki i promocji Gminy.....	21
6. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	22
6.1. Czynniki rozwojowe w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców	22
6.2. Czynniki rozwojowe w zakresie zasobów i potencjałów Gminy	25
6.3. Czynniki rozwojowe w zakresie gospodarki i promocji Gminy	27
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY	29
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY	29
1. Założenia do Strategii Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031	30
2. Misja.....	31
3. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	31
4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy	50
4.1. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne Gminy.....	54
4.2. Kierunki Polityki przestrzennej Gminy.....	62
4.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy	65
4.4. Obszary strategicznej interwencji określone dla Gminy Solina na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym	3
4.5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	27
5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	29
6. Ramy finansowe i źródła finansowania.....	31
7. ZAŁĄCZNIKI	33
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy.....	33
Załącznik 2: Wzór ankiety.....	33
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	33
Załącznik 4: Raport z badania ankietowego.....	33

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona nadrzędne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2031 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych. Strategia Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Solina, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania. Została ona opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy poprzedniej, Strategii Rozwoju Gminy Solina, obowiązującej do 2025 roku.

Pracę nad Strategią rozpoczęto w 2021 roku, kiedy to Rada Gminy Solina przyjęła uchwałę Nr LX/413/21 z dnia 28 lipca 2021 roku w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Solina na lata 2022 – 2031 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii w tym trybie konsultacji. Ważnym elementem prac nad Strategią był udział, doradztwo i wsparcie Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031, powołanego przez Wójta Gminy Solina na mocy Zarządzenia nr 0050/104/II/21 Wójta Gminy Solina z dnia 2 listopada 2021 r. Do zadań Zespołu zadaniowego należało w szczególności:

- 1) Sformułowanie wstępnych diagnoz stanu i potrzeb oraz prognoz trendów rozwojowych w dziedzinach i obszarach polityki rozwoju gminy, w zakresie dotyczącym w szczególności:
 - a) diagnozy stanu w dziedzinach i obszarach polityki rozwoju gminy,
 - b) wizji, misji oraz celów strategicznych,
 - c) celów operacyjnych i kierunków polityki,
 - d) projektów strategicznych i kryteriów ich wyboru,
 - e) źródeł i mechanizmów finansowania,
 - f) mechanizmów partycypacji społecznej,
 - g) planu wdrożenia oraz systemu zarządzania realizacją Strategii.
- 2) Aktywny udział w debacie publicznej i konsultacjach społecznych służących wypracowaniu też do aktualizacji oraz wstępnej wersji projektu Strategii Rozwoju Gminy Solina:
 - warsztacie pierwszym dotyczącym identyfikacji głównych problemów (analizy problemów) oraz określenia słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń, który odbył się w dniu 16.11.2021 roku i został przeprowadzony w trzech powtórzeniach dla 3 podzespołów: ds. społecznych, ds. zasobów i potencjałów gminy oraz ds. gospodarczych i promocji gminy,
 - warsztacie drugim dotyczącym opracowania misji, wizji, celów i działań strategicznych, który odbył się w dniu 24.11.2021 roku i został przeprowadzony w trzech powtórzeniach dla 3 podzespołów: ds. społecznych, ds. zasobów i potencjałów gminy oraz ds. gospodarczych i promocji gminy.

Warsztaty przeprowadzone zostały metodą design thinking polegającą na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy i wypracowanie niestandardowych rozwiązań. Podczas warsztatów uczestnicy dyskutowali na temat edukacji, ochrony środowiska, społeczności, zdrowia, gospodarki, promocji, turystyki, kultury, infrastruktury, komunikacji, bezpieczeństwa – z punktu widzenia różnych grup społecznych (rodziców, młodzieży, seniorów, przedsiębiorców, rolników, inwestorów, turystów, pracowników Gminy). Podczas pracy w grupach zdefiniowano obszary problemowe, wskazano mocne strony Gminy oraz szanse na jej rozwój. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe, z których wynikają cele strategiczne. Te z kolei zostały podzielone na cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów.

W skład zespołu wchodził:

1. Adam Orłowski – koordynator zespołu
2. Katarzyna Zielińska-Onysko
3. Iwona Rogala
4. Bogusława Tkacz–Matuszewska
5. Władysław Pach

6. Robert Gawel
7. Grażyna Lorenc
8. Krzysztof Pecka
9. Marzena Markuc
10. Lidia Hryniak
11. Anna Orłowska
12. Michał Pańczyk
13. Jolanta Grzybowska
14. Mariusz Piątkowski
15. Piotr Mickoś
16. Klaudia Wojtanowska
17. Grzegorz Dziadkiewicz
18. Monika Sławek-Siuciak

Dodatkowo Zespół ds. opracowania projektu Strategii wspierali eksperci z firmy Res Management Spółka cywilna:

- Paweł Mentelski – ekspert i moderator,
- Maciej Jednakiewicz – konsultant, prace analityczne,
- Justyna Kostecka – konsultant, prace analityczne i redakcyjne,
- Barbara Adamiak – konsultant, prace analityczne i redakcyjne.

Jednocześnie, w celu poznania opinii mieszkańców na temat rozwoju Gminy Solina, w dniach od 30 sierpnia do 31 października 2021 roku przeprowadzono badanie ankietowe, którego wyniki pozwoliły na pogłębienie diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy. Projekt Strategii Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031 został przygotowany zgodnie z art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.) z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzenia badań ankietowych i warsztatów strategicznych. Następnie projekt dokumentu poddano konsultacjom społecznym i przedłożono Zarządowi Województwa Podkarpackiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378).

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031:

Określenie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031
Powołanie Zespołu ds. opracowania projektu Strategii rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031
Badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy
Analiza dokumentów
Warsztat strategiczny dotyczący identyfikacji głównych problemów, określenia mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń
Diagnoza potencjału
Wyznaczenie obszarów problemowych
Warsztat strategiczny z Zespołem dotyczący określenia misji, wizji, celów i działań strategicznych
Projekt dokumentu
Konsultacje społeczne
Opinia Zarządu Województwa
Uchwalenie Strategii
Wdrażanie Strategii

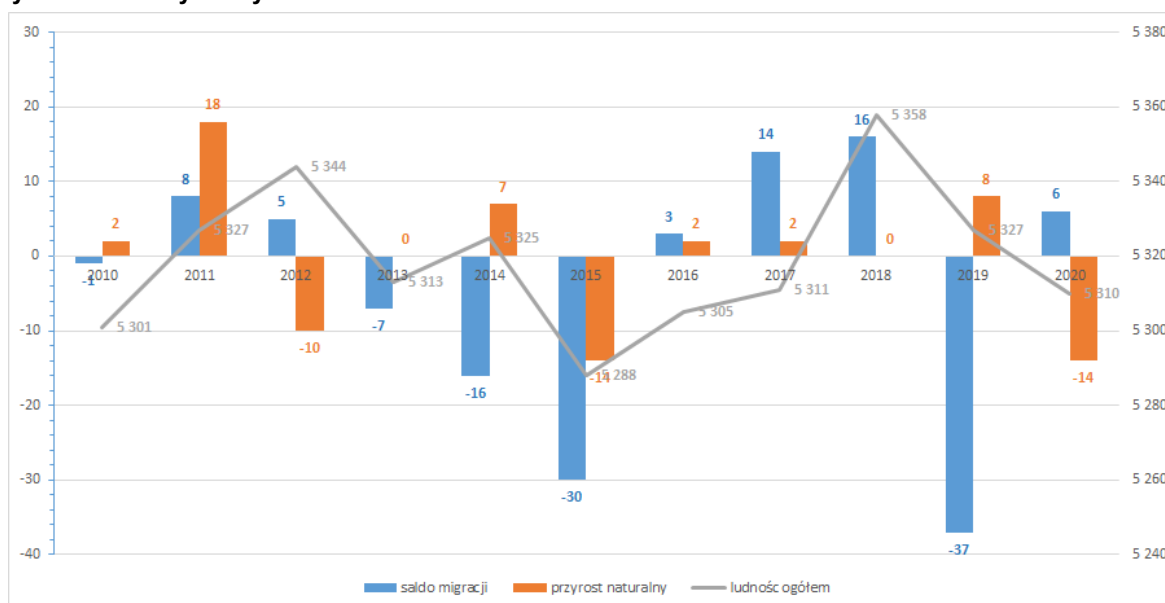
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY

1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Pod względem powierzchni Gmina Solina jest drugą co do wielkości gminą powiatu leskiego i zajmuje obszar 18 452ha, co stanowi około 22,1% powierzchni powiatu leskiego i zaledwie około 1,0% ogólnej powierzchni województwa podkarpackiego. Z diagnozy sytuacji społecznej Gminy Solina wynika, że liczba ludności w okresie ostatnich pięciu lat ulegała wzrostowi do 2018 roku, po czym zmniejszała się. Średnia dynamika jej zmian w tym okresie wyniosła 100,1%. Jednocześnie można zauważyć, iż jest to tendencja charakterystyczna tylko dla dwóch gmin powiatu leskiego (analizowanej Gminy Solina i Gminy Cisna), w pozostałych gminach powiatu leskiego średnia dynamika zmian w liczbie ludności nie przekroczyła 100%.

Tendencja ta wynika z niskiego przyrostu naturalnego oraz ze stopniowego odpływu mieszkańców z terenów wiejskich, na rzecz dużych i średnich miast oraz obszarów wiejskich położonych w obszarze bezpośredniego oddziaływania miast. Wśród decydujących o tym fakcie czynników można wymienić panujące na przedmiotowych obszarach korzystniejsze warunki ekonomiczne dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego, szczególnie jednorodzinnego, bogaty rynek pracy, co wiąże się z wieloma funkcjami gospodarczymi wynikającymi z obsługi miasta oraz walory środowiska naturalnego przy jednoczesnym zapewnieniu dobrej i stale usprawnianej komunikacji z miastami. Pogłębianie się tendencji charakteryzującej zmiany ludności w Gminie Solina w ostatnich dwóch latach w wymiarze długofalowym może negatywnie wpływać na gospodarkę Gminy, prowadząc m.in. do utraty kapitału ludzkiego oraz do kurczenia się rynku zbytu, a w konsekwencji także do ograniczania możliwości rozwoju działalności gospodarczej.

Wykres 1. Zmiany liczby ludności w Gminie Solina w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wraz ze zmianą liczby mieszkańców Gminy Solina, zmienia się też liczba osób w poszczególnych grupach wiekowych. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 12 osób, w wieku produkcyjnym o 141 osób. Z kolei liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 158 osób. Na uwagę zasługuje fakt, w jaki sposób zmienia się procentowy udział osób w poszczególnych grupach wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców. Można zaobserwować wzrost znaczenia dwóch grup: przedprodukcyjnej oraz poprodukcyjnej. W przypadku pierwszej z wymienionych jej udział zmniejszał się w latach 2016-2020 z poziomu 16,1% do 15,7%, z małym odchyleniem w 2018 roku, kiedy wyniósł 16,2%, zaś w przypadku drugiej wzrost nastąpił z poziomu 18,8% do 21,7%. Wyraźnie spada też udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców: z 65,2% do 62,4%.

Prognozy opracowane przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że w perspektywie do 2030 roku liczba ludności Gminy Solina będzie stale spadać, aż do poziomu 5 190 osób. Stale rosnąć będzie udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Gminy – do poziomu ponad 26%. Jednocześnie stopniowo spadać będzie udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności – do poziomu 57,6%. Saldo migracji utrzymać się będzie na ujemnym poziomie i jednym z niższych wśród gmin wiejskich powiatu leskiego (-6 osób w roku 2030), ale poziom migracji

zwiększy się w porównaniu do stanu obecnego. Przyrost naturalny do 2030 roku również będzie przyjmował wartości ujemne i będzie się charakteryzował tendencją rosnącą. Liczba urodzeń będzie spadać do prognozowanego poziomu 37 osób w roku 2030, a liczba zgonów - 48 osób w roku 2030.

Zmieniająca się sytuacja demograficzna będzie w przyszłości skutkowałą zmianą popytu na usługi publiczne: oświatę i wychowanie, opiekę na osobami starszymi, usługi komunalne, kulturę i sport. W związku z różnicą liczby mieszkańców wymieniających się na rynku pracy (20-24 i 60-64) konieczne jest także przewidzenie i uwzględnienie w planach rozwojowych Gminy zmieniającej się podaży potencjałów w zakresie aktywności społecznej, rynku pracy i przedsiębiorczości oraz wpływów z podatków.

Władze Gminy dostrzegają konieczność podjęcia działań na rzecz świadomej polityki demograficznej, zwłaszcza przeciwdziałaniu negatywnym skutkom migracji poprzez działania w zakresie polityki przestrzennej i podniesienia jakości usług społecznych, które przełożą się na podniesienie jakości życia rodzin na terenie Gminy.

Poziom upowszechniania edukacji przedszkolnej w Gminie Solina jest niższy niż w innych gminach wiejskich powiatu leskiego i samym powiecie. Na terenie Gminy Solina funkcjonuje jedno Przedszkole Publiczne w Bukowcu oraz oddziały przedszkolne w każdej z 6-ciu szkół podstawowych. W gminie nie funkcjonują żłobki ani punkty opieki nad dziećmi do lat 3 zarówno publiczne jak i nie publiczne.

Infrastruktura i baza dydaktyczna szkół podstawowych na terenie Gminy, dla których samorząd jest organem prowadzącym, jest systematycznie modernizowana. Szkoły są dobrze wyposażone (sale komputerowe, językowe), a uczniowie mogą korzystać z bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych. Gmina również zapewnia bezpłatną komunikację autobusową dla uczniów dojeżdżających do szkół, prowadzi doradztwo zawodowe dla uczniów oraz uczestniczy w projektach unijnych dotyczących rozwoju edukacji. Baza oświatowa jest dostosowana do aktualnej liczby uczniów, jednakże prognozowany spadek liczby mieszkańców w Gminie Solina może spowodować w przyszłości konieczność przeznaczenia części istniejącej bazy oświatowej na inne potrzeby społeczne.

Władze samorządowe przywiązują dużą wagę do podnoszenia jakości życia mieszkańców, co wyraża się troską o infrastrukturę i działania związane z kulturą, sportem i rekreacją, skoncentrowane wokół Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Turystyki (GOKSiT) w Solinie z/s w Polańczyku. Mieszkańcy mogą korzystać z bogatej oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej oferowanej dla każdej grupy wiekowej przez wymienione jednostki. W większości sołectw są wielofunkcyjne boiska, stadiony sportowe, siłownie wewnętrzne oraz siłownie zewnętrzne, a także świetlice wiejskie.

W Gminie Solina przywiązuje się dużą wagę do rozwijania i podwyższania jakości usług społecznych skoncentrowanych wokół prężnie działającego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowiącego w środowisku lokalnym centrum usług społecznych. Bogata oferta usług psychologicznych, pedagogicznych, asystenckich, prawnych, opiekuńczych i profilaktycznych poszerzona poprzez realizację projektów ze środków europejskich adresowana jest dla wielu mieszkańców.

Mieszkańcy Gminy Solina w zakresie podstawowej ochrony zdrowia mogą korzystać z usług świadczonych przez 4 przychodnie lekarskie oraz bazę sanatoryjno-wypoczynkową Uzdrowiska Polańczyk. Ośrodki Uzdrowiska Polańczyk posiadają własne zakłady przyrodolecznicze i gabinety zabiegowe oraz są przystosowane dla osób niepełnosprawnych ruchowo.

Wciąż zauważalne jest również duże zapotrzebowanie na świadczenia z zakresu pomocy społecznej. W związku z sytuacją demograficzną Gmina dostrzega również konieczność opracowania systemowych rozwiązań wsparcia seniorów, poprzez umożliwienie im korzystania z dodatkowej oferty aktywizującej społeczność, w tym z zajęć kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych i usług opiekuńczych.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Na tle średnich wyników dla województwa i powiatu, Gmina Solina charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem rozwoju przedsiębiorczości. Według danych opublikowanych przez GUS na terenie Gminy Solina (na koniec 2020 roku) w bazie REGON zarejestrowanych było 911 podmiotów gospodarczych. Stanowiło to 26% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu leskiego. Udział ten plasował Gminę Solina na 1 miejscu wśród 4. gmin wiejskich powiatu leskiego.

Wśród największych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy Solina wyróżnia się:

- Amer-Pol w Polańczyku,

- Hotel Ewka w Myczkowie,
- Hotel Solina Spa Myczkowce,
- AMW Rewita Solina w Solinie,
- White Sails Solina,
- Relavia Sp. z o.o.

Na terenie Gminy Solina w ciągu ostatnich pięciu lat stale zmniejszała się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. W 2016 roku było to 542 osoby, natomiast w roku 2020 – 431 osób. Opisywany spadek bezrobocia w równym stopniu dotyczył wszystkich grup wiekowych co może implikować wniosek, że oferta pracodawców na terenie Gminy Solina i powiatu leskiego w dobrym stopniu odpowiadała na potrzeby wyrażane przez osoby poszukujące pracy bez względu na ich wiek. Nieznacznie zmniejszyła się także liczba osób określanych jako trwale bezrobotne – z poziomu 295 osób w roku 2016 do poziomu 232 osoby na koniec 2021 roku.

Gminna infrastruktura drogowa to 35 dróg o statusie drogi publicznej gminnej o łącznej długości 31,08 km. Przez obszar gminy przebiegają: droga wojewódzka Nr 894 Hoczew – Czarna i droga wojewódzka Nr 895 relacji skrzyżowanie Myczków – Uherce o łącznej długości 33,06km. Ważnymi arteriami komunikacyjnymi gminy są również drogi powiatowe o łącznej długości 52,17 km.

Transport publiczny na terenie Gminy Solina w 2020 roku realizowany był na wskazanych niżej obszarach:

1. MYCZKOWCE – BÓBRKA – SOLINA

Myczkowce Osiedle – Myczkowce Wieś – Myczkowce – Myczkowce Ośrodek – Bóbrka Ośrodek Wyp. – Bóbrka Szkoła – Bóbrka sklep Jawor – Jawor (przepompownia) – Bóbrka sklep Jawor – Bóbrka Szkoła – Solina Most – Solina Osiedle.

2. RAJSKIE – Werlas – Zawóz – Terka – Wołkowyja – Wola Górzeńska – WOŁKOWYJA

Rajskie – Sakowczyk, skrzyżowanie – Werlas skrzyżowanie – Werlas – Werlas skrzyżowanie – Zawóz – Werlas Skrzyżowanie – Sakowczyk, skrzyżowanie – Bukowiec – Bukowiec, skrzyżowanie – Terka, Wieś - Terka - Terka wieś – Bukowiec, skrzyżowanie – Bukowiec, leśniczówka – Wołkowyja – Wołkowyja, szkoła – Górzanka, Osiedle – Górzanka, sklep – Górzanka, skrzyżowanie – Górzanka – Wola Górzeńska – Górzanka – Górzanka, skrzyżowanie – Górzanka, sklep – Górzanka, osiedle – Wołkowyja, szkoła – Wołkowyja.

3. MYCZKOWCE – SOLINA – POLAŃCZYK

Myczkowce – Solina (Zapora) – Polańczyk.

Stan dróg w Gminie Solina sprawdzany jest na bieżąco przez osobę zatrudnioną na Stanowisku ds. Infrastruktury Drogowej i Sieci w Wydziale Gospodarczym Urzędu Gminy. Dla dróg publicznych i obiektów inżynierskich wykonywane są przeglądy okresowe (roczne i pięcioletnie) potwierdzone wpisami w księgach dróg (obiektów). Ostatnia przeprowadzona ocena wynikowa stanu technicznego dróg kształtuje się w przedziale od 2 do 5 pkt w 6-stopniowej skali punktowej. Bieżące zalecenie w zakresie poprawy stanu technicznego dróg dotyczą w większości konieczności wykonania miejscowej naprawy ubytków oraz uszkodzeń eksploatacyjnych wynikających z normalnego z nich korzystania.

Stopień zwdociągowania obszaru Gminy Solina jest wyższy niż we wszystkich jednostkach porównywalnych. Z kolei stopień skanalizowania jest niższy niż notowany w województwie podkarpackim, natomiast wyższy od notowanego w powiecie leskim, a także gminach wiejskich powiatu. Stopień zgazyfikowania jest z kolei niższy od poziomu notowanego w województwie podkarpackim i powiecie leskim, natomiast znacznie wyższy niż w pozostałych gminach wiejskich powiatu leskiego. Powyższe dane świadczą o niskim stopniu zgazyfikowania gminy, dobrym stopniu skanalizowania i wysokim stopniu zwdociągowania Gminy Solina.

Duże znaczenie dla władz samorządowych mają przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska. Gmina aktywnie wspiera mieszkańców w wymianie źródeł ciepła, a także w zakresie unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. Gmina inwestuje również w działania mające na celu rozwój stacji uzdatniania wody, zbiorników retencyjnych, poprawę czystości powietrza (instalacja oze na budynkach użyteczności publicznej), pozyskuje środki z WFOŚiGW na rozwiązania ekologiczne. Nadal jednak zauważalna niska jakość powietrza atmosferycznego, na którą istotnie i negatywnie wpływa przede wszystkim niska emisja (kotły grzewcze, niewielkie zakłady usługowe) oraz transport samochodowy.

W latach 2016-2020 dochody budżetu Gminy Solina ulegały corocznemu zwiększeniu. W 2016 roku wyniosły one ponad 27,00 mln zł, a w roku 2020 wzrosły do ponad 66 mln zł. W 2016 roku było to 5 209,71 zł, a w 2020 roku – 12 417,71 zł. Wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Solina był znacznie wyższy od średniej wyznaczonej dla powiatu leskiego (7 685,30 zł) oraz od

średniej wyznaczonej dla województwa podkarpackiego (6 055,73 zł). Gmina Solina osiągnęła także najwyższy wynik wśród pozostałych jednostek porównywalnych.

W 2020 roku dług Gminy Solina wyniósł 12 818 772,43 zł, co stanowiło 19,40% dochodów ogółem. W analizowanym okresie w Gminie Solina nadwyżka operacyjna (kwota dochodów bieżących budżetu przewyższała kwotę wydatków bieżących budżetu) występowała w 2016, 2017 i 2020 roku. Średnio wynosiła ona 4 168 543,82 zł, co stanowiło 9% dochodów ogółem. W 2020 roku kształtowała się ona na poziomie ponad 10 979 383,80 zł. Powyższy wskaźnik należy uznać za pozytywny aspekt planowania i wykonywania dochodów i wydatków budżetowych w Gminie.

Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samo-dzielnosci finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to o tyle ważne, że w przypadku tej kategorii dochodów gmina posiada kompetencje do wydawania uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

Wykres poniżej przedstawia strukturę dochodów Gminy Solina w latach 2016-2020. W analizowanym okresie nastąpił wzrost nominalnych wartości dochodów własnych budżetu Gminy. Udział dochodów własnych budżetu Gminy łącznie z udziałami w podatkach centralnych (PIT i CIT) w dochodach ogółem budżetu wzrósł z poziomu 62% w roku 2016 do poziomu 78% w roku 2020. Wśród dochodów własnych budżetu Gminy Solina największe znaczenie odgrywają kwoty wynikające z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (blisko 3 mln zł wpływu w roku 2020), podatek od nieruchomości (ponad 10 mln zł), udział w podatku dochodowym od osób prawnych (blisko 48 tys. zł), podatek od czynności cywilnoprawnych (ponad 0,6 mln zł) oraz podatek od środków transportowych (ponad 31,5 tys. zł). W roku 2020 nominalna kwota dotacji celowych otrzymanych przez Gminę wyniosła ponad 9 mln zł, z czego blisko 7 mln zł (76%) zostało przekazanych w związku z realizacją świadczenia „Rodzina 500+”.

Z porównania wskaźnika wysokości dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca na tle gmin wiejskich powiatu leskiego wynika, że spośród wszystkich analizowanych jednostek Gmina Solina obok Gminy Cisna charakteryzowały się najwyższą wartością analizowanego wskaźnika spośród wszystkich jednostek porównywalnych, również wyższą niż w powiecie leskim i województwie podkarpackim.

Porównując udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu Gminy, był to wynik znacznie wyższy niż średnia wyznaczona dla powiatu leskiego oraz województwa podkarpackiego. Jednocześnie w analizowanym okresie udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków budżetu Gminy oscylował na stałym poziomie ok. 40-46%, z wyjątkiem roku 2019 kiedy wyniósł 38,7%.

Kształtowanie się budżetu Gminy w ubiegłych latach przekłada się również na jej przyszły potencjał inwestycyjny oraz zdolność do obsługi nowych zobowiązań. Tabela poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Solina na lata 2021-2030 zgodnie z Uchwałą Nr XXXII/344/20 Rady Gminy Solina z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Solina.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Solina pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Tabela 1. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Solina na lata 2021-2031

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Potencjał inwestycyjny	18 010	28 500	13 600	13 700	6 061	4 661	5 036	5 012	5 040	4 969	5 149
Maksymalna obsługa zadłużenia	2 442	2 400	2 500	2 500	1 527	2 500	3 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Faktyczna obsługa zadłużenia	2 442	1 503	1 503	1 503	1 483	1 317	1 209	1 237	865	349	250

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XXXII/344/20 Rady Gminy Solina z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Solina

Dodatkowo w tabeli przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w okresie realizacji Strategii (w latach 2021-2031) wyniesie ok. 110 mln zł.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Solina jest jednostką administracyjną o statusie gminy wiejskiej (turystyczno-rolniczej), jedną z 5 gmin zlokalizowanych w powiecie leskim (do 1 stycznia 2002 roku zlokalizowana była w granicach administracyjnych powiatu bieszczadzkiego). Położona jest w południowo – wschodniej części województwa podkarpackiego, przy drodze wojewódzkiej Nr 894 Hoczew – Czarna i 895 relacji skrzyżowanie Myczków – Uherce. Przebieg przedmiotowej drogi z jednej strony zapewnia sprawny tranzyt przez obszar Gminy Solina, a z drugiej strony z uwagi na to że nie przebiega przez wszystkie miejscowości stanowi również barierę dla równomiernego rozwoju gminy, gdyż wywołuje także szereg niekorzystnych dla jej funkcjonowania skutków. Wpływa na pojawienie się uciążliwego hałasu, dużego natężenia ruchu samochodowego oraz znacznego zanieczyszczenia powietrza spalinami. Przyczynia się także do pojawiania się różnic w zagospodarowaniu infrastrukturalnym w poszczególnych miejscowościach w Gminie Solina.

W skład Gminy Solina wchodzi 24 miejscowości, które tworzą 16 sołectw: Berezka, Bukowiec, Bóbrka, Bereźnica Wyżna, Górzanka, Myczkowce, Myczków, Polańczyk, Rajskie, Rybne, Solina, Terka, Werlas, Wola Matiaszowa, Wołkowyja, Zawóz.

Gmina Solina jest jedną z 48 jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład tzw. gmin Błękitnego Sanu. Biegunami wzrostu na tym obszarze są miasta: Przemyśl, Stalowa Wola, Przeworsk-Jarosław oraz Sanok-Lesko. Gmina Solina znajduje się odległości ok. 19km od Leska, pozostałe bieguny wzrostu są znacznie oddalone od gminy. Znaczna odległość Gminy Solina od Leska lokuje ją w strefie, w której brak rzeczywistego oddziaływania miasta. Ma to zarówno konsekwencje pozytywne, jak i negatywne. Pozytywnym aspektem takiej lokalizacji jest brak chaotycznie rozprzestrzeniającej się zabudowy, a przy tym brak problemów z jakością dróg i dostępem do infrastruktury technicznej oraz pogarszaniem się przestrzeni publicznej. Negatywnym aspektem takiej lokalizacji jest ograniczenie przenoszenia się mieszkańców i przedsiębiorców z miasta do strefy pozamiejskiej, w jakiej zlokalizowana jest Gmina Solina, co blokuje tworzenie osiedli mieszkaniowych z zachowaniem wiejskiego charakteru oraz powstawanie terenów inwestycyjnych przez co obszar ten słabiej rozwija się gospodarczo.

Na obecny stan struktury funkcjonalnej gminy w znacznym stopniu wpływa wzrost zapotrzebowania nierolniczych gałęzi gospodarki na przyrodnicze, ludnościowe i gospodarcze zasoby wsi. Zmusza to do racjonalnego gospodarowania tymi zasobami i skutecznej koordynacji rozwoju różnych funkcji na obszarach wiejskich, zharmonizowanego z ich przestrzennym zróżnicowaniem zarówno przyrodniczym jak i społeczno-gospodarczym.

Powierzchnia Gminy Solina to w sumie 18 452 ha, z których tereny zabudowane i zainwestowane wynoszą 393,24ha, a komunikacyjne (drogi) 401,54ha. Gmina dysponuje terenami inwestycyjnymi o łącznej powierzchni 9ha.

70% powierzchni Gminy Solina zajmują lasy. Ich największe kompleksy znajdują się w południowej części terenów gminnych, na zboczach Lipowca, Kamienia, Tolstej, Durnej, Berda, Wysokiego Horbu, Kiczery i innych szczytów, wznoszących się na wysokość prawie 750 m n.p.m. Są to głównie lasy bukowo-jodłowe, z domieszką szarej olchy, modrzewia, jawora, grabu i osiki.

Ważnym elementem krajobrazu gminy są wody powierzchniowe. Gmina Solina leży w dorzeczu Górnej Wisły, jest to najbogatszy w wodę obszar (24% zasobów ogólnokrajowych).

Główną sieć rzeczną w gminie tworzy rzeka San wraz z dopływami: Solinką oraz gęstą siecią potoków górskich. Są to rzeki ważne z gospodarczego punktu widzenia, bowiem stanowią podstawowe zasoby wód powierzchniowych.

Ponad 80% powierzchni Gminy Solina zajmuje Wschodnio – Beskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu – tereny leśne, z unikatowymi okazami bieszczadzkiej przyrody. W obszarze tym obowiązują ograniczenia dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Ponadto w gminie występują też tereny i obiekty objęte ochroną konserwatorską, na terenie których występują ograniczenia dotyczące istniejącej zabudowy przed rozbiorą, zakaz zmiany formy zewnętrznej obiektów zabytkowych, obowiązek zachowania historycznych układów. Zauważalna jest również potrzeba rewitalizacji części miejscowości, zwłaszcza takich jak: Solina, Myczków i Berezka. Problemem jest także zbyt mała liczba miejsc parkingowych w centrach miejscowości, co utrudnia ruch pieszych i innych użytkowników, wpływa na estetykę, a także zagraża bezpieczeństwu przy drogach.

Wyjątkowego uroku terenom Wschodnio – Beskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu dodają rozlewające się szeroko wody zaporowych zbiorników wodnych – większego, solińskiego, zajmującego 21 km² i mieszczącego 500 mln m³ wody oraz mniejszego, myczkowieckiego, o powierzchni 2 km², który mieści blisko 11 mln m³ wody. Obydwa jeziora, o urozmaiconej linii brzegowej, wciśnięte między strome, wyrastające wprost z wody wzgórza z rozlicznymi zatokami

i wypami, tworzą malowniczy krajobraz. Zasilają je swymi wodami dwie czyste górskie rzeki – San i Solinka, ze swymi wieloma dopływami, które należą też do cennych walorów przyrodniczych terenów gminnych.

Pomimo dominującej pozycji rolnictwa w strukturze gospodarki Gminy Solina to turystyka stanowi główną dziedzinę rozwojową tutejszej gospodarki. Turystyka jest najszybciej rozwijającą się dziedziną gospodarki współczesnego świata i w tym kierunku rozwoju należy upatrywać szans dla poprawy poziomu i warunków życia mieszkańców Gminy Solina. Rolnictwo z uwagi na jego niską towarowość i ograniczenia środowiskowe stanowi działalność uzupełniającą w gospodarce gminy.

Wyjątkowość obszaru Gminy Solina polega na koncentracji na jednym obszarze atrakcji turystycznych o charakterze środowiskowym i antropogenicznym. Tworzą je unikalne kompleksy krajobrazowe, wyjątkowe co do swojego składu oraz stanu zbiorowiska roślinne i zwierzęce oraz interesujące i zróżnicowane kulturowo zabytki dokumentujące bogatą historię tych ziem. Walory turystyczne Gminy Solina uzupełniają zasoby wód mineralnych oraz cechy mikroklimatu, na bazie których rozwija się uzdrowisko w Polańczyku.

O dużym znaczeniu turystyki dla gospodarki lokalnej najlepiej świadczy fakt ich dominacji w strukturze podmiotów tego sektora (sekcja I).

W Gminie Solina istnieje możliwość uprawiania zróżnicowanych form turystyki, w tym:

- turystyki wypoczynkowej (w tym pobyty w gospodarstwach agroturystycznych),
- turystyki uzdrowskiej (w tym leczniczej),
- turystyki krajoznawczej,
- turystyki aktywnej,
- turystyki zakupowej (przygranicznej),
- turystyki biznesowej.

Część z tych form jest już rozwinięta (np. turystyka uzdrowska w Polańczyku, turystyka krajoznawcza na obszarze parków krajobrazowych i w okolicach Zalewu Solińskiego, inne wymagają wsparcia (turystyka wypoczynkowa, turystyka aktywna, turystyka zakupowa), a jeszcze inne podjęcia działań (turystyka biznesowa) niezbędnych do osiągnięcia wyzwań rozwojowych tego obszaru.

Już obecnie największa koncentracja ruchu turystycznego w województwie podkarpackim na poziomie gminnym ma miejsce w otoczeniu Zalewu Solińskiego (w granicach administracyjnych Gminy Solina). Gmina Solina charakteryzuje się największą koncentracją liczby turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania w województwie podkarpackim.

Na terenie JST nadrzędnym dokumentem planistycznym jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Solina uchwalone Uchwałą nr XIV/267/2000 Rady Gminy Solina w dniu 12 grudnia 2000 roku.

Dla terenów Gminy Solina obowiązują aktualnie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy uchwalone zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415 z późn. zm.). Jest to 49 planów, w tym dla poszczególnych miejscowości: miejscowość – Berezka - 4 plany, Bereźnica Wyżna – 2 plany, Bukowiec – 2 plany, Bóbrka – 4 plany, Horodek – 1 plan (w tym I i II), Myczkowce – 3 plany, Polańczyk – 8 planów (w tym plan Uzdrowisko Polańczyk dla strefy uzdrowskiej Myczków-Polańczyk), Rajskie - 3 plany, Solina - 6 planów, Terka – 3 plany, Werlas – 4 plany, Wołkowyja – 2 plany, Zawóz – 7 planów. Ogółem teren objęty opracowaniem obowiązujących planów wynosi 1 554 ha, co stanowi jedynie 8% powierzchni gminy.

Na terenach nie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Tabela poniżej przedstawia liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w Gminie Solina w latach 2016-2020. Analizując zawarte w niej dane można zauważyć ogólną spadkową tendencję w zakresie liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy (z odchyleniami w latach 2017 i 2019 roku, kiedy to wydano odpowiednio 221 i 220 decyzji). Jednocześnie liczba wydawanych decyzji w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców była znacznie wyższa od średniej wyznaczonej dla powiatu leskiego w latach 2016-2020.

4. Ocena jakości życia w Gminie na podstawie wyników badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Solina przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza on-line oraz kwestionariusza papierowego. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były w dniach od 30 sierpnia do 31 października 2021 roku.

Respondenci odpowiadali na 7 pytań z zakresu społecznego, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 40 ankiet, z których największą część respondentów stanowili mężczyźni (67,5%). Wśród biorących udział w badaniu przeważały osoby z wykształceniem wyższym – niemalże 3/5 respondentów miała wykształcenie wyższe (27 osób, 67,5%), drugą co do liczebności była grupa z wykształceniem średnim (12 osób, 30,00%). Jeśli chodzi o sytuację na rynku pracy, zdecydowanie najliczniejszą grupę stanowili pracujący (21 osób, 52,50%). Drugą co do liczebności grupą były osoby prowadzące działalność gospodarczą (10 osób, 25,00%).

77,50% osób biorących udział w badaniu mieszka w Gminie Solina dłużej niż 15 lat. Jest to bardzo ważne z punktu widzenia merytorycznej wartości badania – osoby te bardzo dobrze znają gminę, jej atuty i słabości, a także potrzeby rozwojowe. Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania.

4.1. Ocena sytuacji Gminy

Generalnie można uznać, że respondenci są raczej zadowoleni z mieszkania w gminie – wśród odpowiedzi na pytania o ocenę warunków życia dominowały te pozytywne. Jeśli chodzi o poszczególne aspekty życia w gminie najlepiej ocenione zostały takie obszary jak: opieka nad dziećmi – żłobki i przedszkola, bezpieczeństwo mieszkańców, oferta sportowo-rekreacyjna oraz kulturalna. Za obszary problematyczne uznać można natomiast infrastrukturę rowerową, komunikację publiczną oraz możliwość zatrudnienia w gminie.

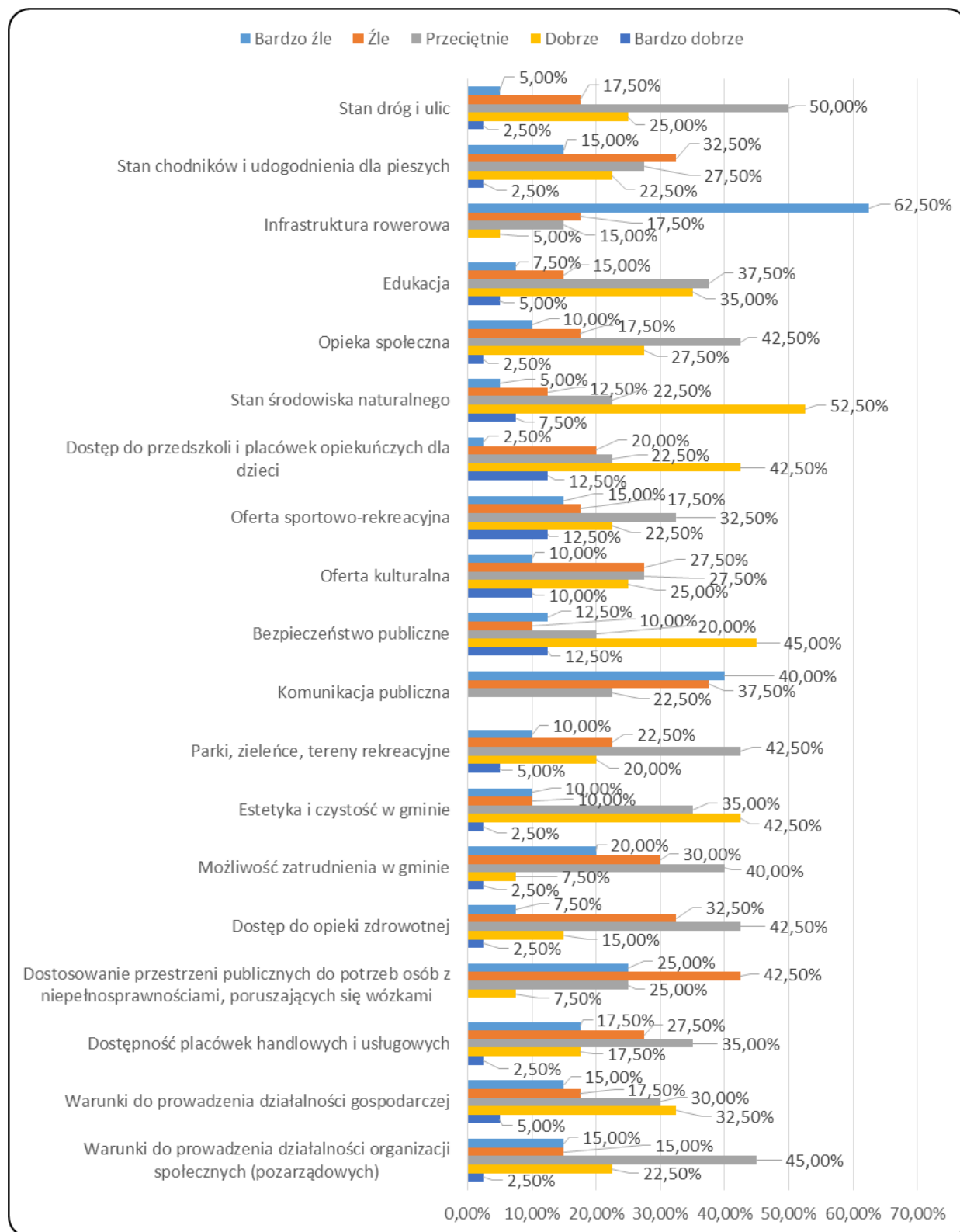
Poniższa tabela oraz wykres przedstawiają, jak mieszkańcy gminy oceniają poszczególne obszary życia w gminie.

Tabela 2. Ocena poszczególnych aspektów życia w gminie

	<i>Bardzo źle</i>	<i>Źle</i>	<i>Przeciętnie</i>	<i>Dobrze</i>	<i>Bardzo dobrze</i>
Stan dróg i ulic	5,00%	17,50%	50,00%	25,00%	2,50%
Stan chodników i udogodnienia dla pieszych	15,00%	32,50%	27,50%	22,50%	2,50%
Infrastruktura rowerowa	62,50%	17,50%	15,00%	5,00%	0,00%
Edukacja	7,50%	15,00%	37,50%	35,00%	5,00%
Opieka społeczna	10,00%	17,50%	42,50%	27,50%	2,50%
Stan środowiska naturalnego	5,00%	12,50%	22,50%	52,50%	7,50%
Dostęp do przedszkoli i placówek opiekuńczych dla dzieci	2,50%	20,00%	22,50%	42,50%	12,50%
Oferta sportowo-rekreacyjna	15,00%	17,50%	32,50%	22,50%	12,50%
Oferta kulturalna	10,00%	27,50%	27,50%	25,00%	10,00%
Bezpieczeństwo publiczne	12,50%	10,00%	20,00%	45,00%	12,50%
Komunikacja publiczna	40,00%	37,50%	22,50%	0,00%	0,00%
Parki, zieleńce, tereny rekreacyjne	10,00%	22,50%	42,50%	20,00%	5,00%
Estetyka i czystość w gminie	10,00%	10,00%	35,00%	42,50%	2,50%
Możliwość zatrudnienia w gminie	20,00%	30,00%	40,00%	7,50%	2,50%
Dostęp do opieki zdrowotnej	7,50%	32,50%	42,50%	15,00%	2,50%
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poruszających się wózkami	25,00%	42,50%	25,00%	7,50%	0,00%
Dostępność placówek handlowych i usługowych	17,50%	27,50%	35,00%	17,50%	2,50%
Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	15,00%	17,50%	30,00%	32,50%	5,00%
Warunki do prowadzenia działalności organizacji społecznych (pozarządowych)	15,00%	15,00%	45,00%	22,50%	2,50%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=40

Wykres 2. Ocena poszczególnych aspektów życia w gminie

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=40

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

Za obszary wymagające najpilniejszego wsparcia uznane zostały: infrastruktura rowerowa (13,27%), następnie ex aequo komunikacja publiczna oraz stan dróg i ulic (po 9,69%), na czwartym miejscu wskazano stan chodników i udogodnienia dla pieszych (8,67%). Powyższe wskazania w dużym stopniu pokrywają się z oceną poszczególnych aspektów życia w gminie.

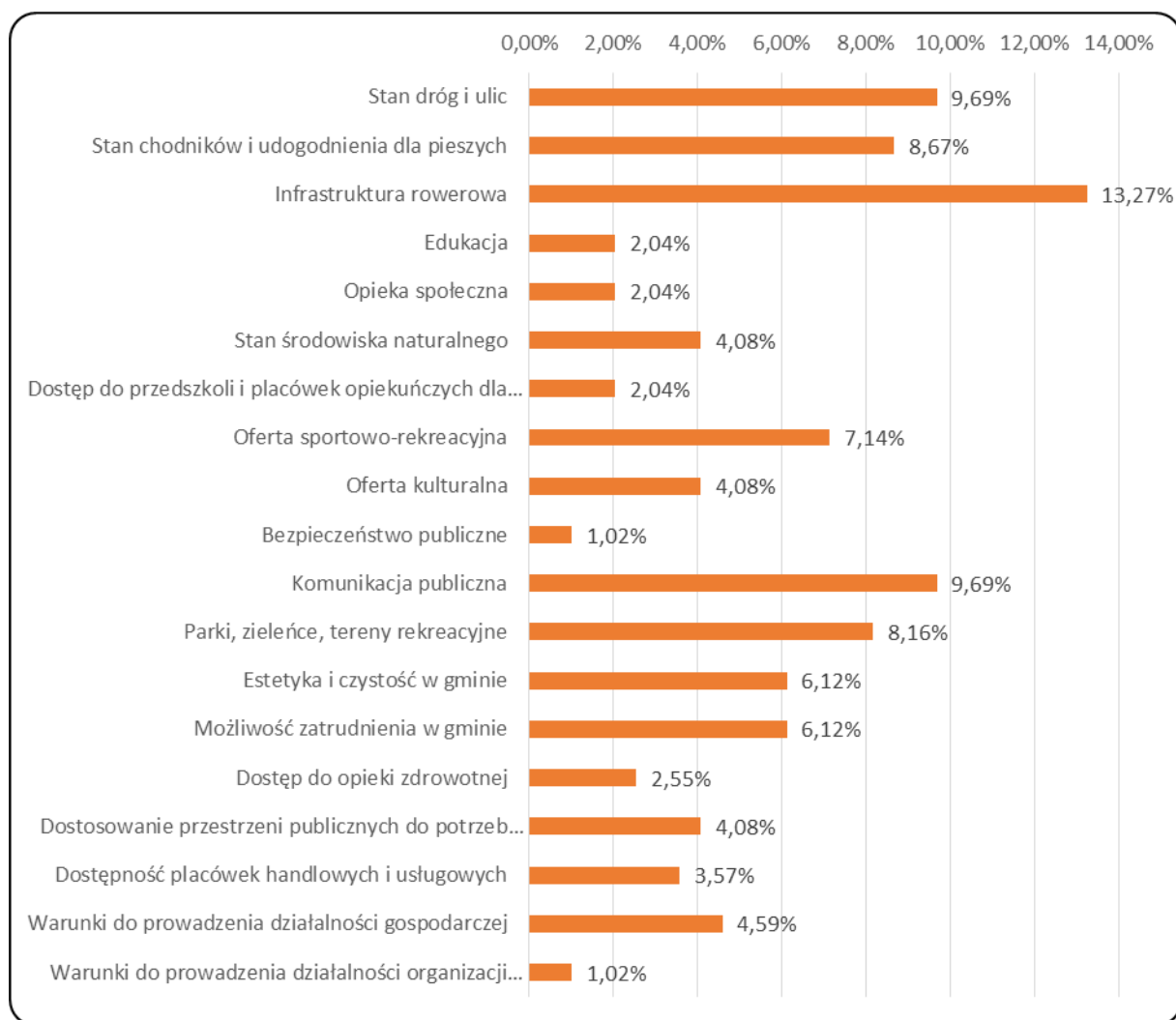
Tabela 3. Aspekty życia w gminie wymagające najpilniejszego wsparcia ¹

	Wyniki	%
Stan dróg i ulic	19	9,69%
Stan chodników i udogodnienia dla pieszych	17	8,67%
Infrastruktura rowerowa	26	13,27%
Edukacja	4	2,04%
Opieka społeczna	4	2,04%
Stan środowiska naturalnego	8	4,08%
Dostęp do przedszkoli i placówek opiekuńczych dla dzieci	4	2,04%
Oferta sportowo-rekreacyjna	14	7,14%
Oferta kulturalna	8	4,08%
Bezpieczeństwo publiczne	2	1,02%
Komunikacja publiczna	19	9,69%
Parki, zieleńce, tereny rekreacyjne	16	8,16%
Estetyka i czystość w gminie	12	6,12%
Możliwość zatrudnienia w gminie	12	6,12%
Dostęp do opieki zdrowotnej	5	2,55%
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poruszających się wózkami	8	4,08%
Dostępność placówek handlowych i usługowych	7	3,57%
Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	9	4,59%
Warunki do prowadzenia działalności organizacji społecznych (pozarządowych)	2	1,02%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=40

¹ Pytanie wielokrotnego wyboru – każda osoba mogła wybrać do trzech obszarów

Wykres 3. Aspekty życia w gminie wymagające najpilniejszego wsparcia

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=40

5. Analiza problemów

W trakcie prac nad Strategią zidentyfikowano problemy w następujących zakresach:

- zaspokojenia potrzeb mieszkańców Gminy;
infrastruktury technicznej, ładu przestrzennego, potencjału ekologicznego, potencjału ludzkiego i potencjału kulturowego Gminy;
- w sferze gospodarczej i promocji Gminy.

Problem jest tu rozumiany, jako nieakceptowana sytuacja odnosząca się do podmiotu strategii, uniemożliwiająca utrzymanie pożądanego stanu lub osiągnięcie zamierzonych celów/rezultatów. Problem, to także nieakceptowany skutek oddziaływania wewnętrznych lub zewnętrznych czynników rozwojowych.

W rozdziale tym przedstawione są problemy zidentyfikowane podczas prac warsztatowych, badań ankietowych i zweryfikowane podczas analiz eksperckich i konsultacji w Urzędzie Gminy dla każdego z zakresów. Zatem analizę problemów wykonano w oparciu o:

- 1) Wnioski z opisu charakterystyki Gminy.
- 2) Dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych.
- 3) Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 30 sierpnia do 31 października 2021 roku.
- 4) Wnioski z 3 warsztatów diagnostycznych dotyczących identyfikacji głównych problemów oraz określenia mocnych i słabych stron Gminy Solina oraz szans i zagrożeń, który odbył się w dniu 16.11.2021 roku. W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (mocne strony i szanse) oraz niesprzyjające (słabości i zagrożenia) w sferze społecznej gminy. Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (mocne strony i słabości), odnoszących się do gminy (na które gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia gminy (na które gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

5.1. Problemy w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców

Zabezpieczenie materialne

Pojęcie „zabezpieczenia materialnego” zawiera w sobie m.in. następujące elementy: źródła i poziom dochodów, struktura dochodów, możliwość aktywności zawodowej (możliwość zachowania, odtwarzania i powiększania dochodów), poziom satysfakcji materialnej.

W zakresie zabezpieczenia materialnego zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Duża sezonowość dochodów - okresowe wzrosty bezrobocia.
- Bierność zawodowa części mieszkańców wynikająca między innymi ze złej organizacji komunikacji publicznej, niskich wynagrodzeń, stylu życia.

Schronienie

Pojęcie schronienia zawiera w sobie m.in. następujące elementy: mieszkalnictwo, możliwość samodzielnego zamieszkiwania, standard mieszkań, typ budynków mieszkalnych, skala ewentualnej bezdomności.

W zakresie „schronienia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Ograniczone możliwości budowy domów ze względu na niską dostępność mediów (woda, gaz, kanalizacja) w części miejscowości na terenie gminy.
- Zbyt mała ilość nowoczesnych źródeł ciepła wykorzystywanych w gospodarstwach domowych.

Bezpieczeństwo życia, zdrowia i mienia

Pojęcie bezpieczeństwa życia, zdrowia i mienia zawiera w sobie następujące elementy: zagrożenia przestępczością, zagrożenia spokoju publicznego, zagrożenia związane z ruchem komunikacyjnym, zagrożenia zdarzeniami losowymi.

W zakresie „bezpieczeństwa życia, zdrowia i mienia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Wzrastające zagrożenie wandalizmem i przestępczością oraz zakłócenie spokoju publicznego szczególnie w sezonie letnim.
- Zakłócanie spokoju i porządku publicznego oraz zanieczyszczanie środowiska wynikające z korzystania z przestrzeni publicznej w sposób niewłaściwy poprzez dzikie biwakowanie (namioty, kampery).
- Zwiększenie zagrożenia wynikającego z dostępności narkotyków i innych środków odurzających.
- Wysokie zagrożenie związane ze wzmożonym ruchem komunikacyjnym szczególnie w sezonie letnim.
- Zagrożenia w ruchu komunikacyjnym wynikające ze zwiększającej się liczby osuwisk.
- Wysokie zagrożenie związane z ruchem turystycznym na jeziorze (ruch motorowy i żaglowy – wzrastająca liczba jednostek pływających, niskie umiejętności części osób korzystających z jednostek pływających).
- Zagrożenie dla zdrowia i życia osób korzystających z kąpeli na Jeziorze Solińskim i Myczkowieckim w sposób niewłaściwy, w niewłaściwych miejscach, poza wyznaczonymi kąpieliskami.
- Zwiększenie zagrożenia ekologicznego w obrębie jezior wynikające z niewłaściwego korzystania ze sprzętu pływającego.
- Zagrożenie lokalnymi podtopieniami w okresach intensywnych opadów.
- Zagrożenie suszą.
- Zagrożenie życia i zdrowia mieszkańców i turystów ze strony dzikich zwierząt.

Ochrona zdrowia i życia

Pojęcie ochrona zdrowia i życia zawiera w sobie m.in. następujące elementy: przeciętna długość trwania życia, umieralność niemowląt, zachorowalność, w tym na choroby przewlekłe, choroby cywilizacyjne, zagrożenia zdrowia i życia wynikające z zachowań patologicznych, udział niepełnosprawnych, dostęp do otwartego i zamkniętego leczenia, styl życia, skala ewentualnego niedożywienia, dostęp do wysokiej jakości żywności i wody pitnej.

W zakresie „ochrona zdrowia i życia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Ograniczona dostępność opieki szpitalnej i specjalistycznej.
- Ograniczona dostępność usług stomatologicznych (finansowanych przez NFZ) szczególnie dla dzieci i młodzieży.
- Konieczność prowadzenia dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach (ze względu na duże odległości od szkoły, wielogodzinne pozostawanie poza miejscem zamieszkania, brak możliwości zakupu ciepłego posiłku na miejscu).
- Ograniczona dostępność lokalnych produktów żywnościowych na lokalnym rynku.
- Nieznana jakość wody używanej w celach konsumpcyjnych z części ujęć prywatnych.
- Wzrastająca liczba osób używających narkotyki i środki odurzające, zwłaszcza wśród młodzieży.
- Wzrastające zagrożenie chorobami cywilizacyjnymi ze względu na styl życia.

Opieka

Pojęcie opieki zawiera w sobie m.in. następujące elementy: opieka nad: dziećmi, niepełnosprawnymi, osobami starszymi i osobami niedostosowanymi społecznie.

W zakresie „opieki” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Brak oferty opieki żłobkowej na terenie gminy.
- Ograniczona dostępność zorganizowanych form/miejsc/usług opiekuńczych dla dzieci i osób wymagających opieki (brak takich miejsc/usług jak np. środowiskowy dom pomocy, świetlica socjoterapeutyczna itp.).
- Niewystarczająca dostępność obiektów użyteczności publicznej dla osób z potrzebami/niepełnosprawnościami – bariery architektoniczne komunikacyjne, cyfrowe i inne.
- Utrudniona dostępność opieki pozaszkolnej ze względu na znaczne odległości pomiędzy miejscowościami w gminie.
- Utrudniona dostępność opieki dla seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami ze względu na znaczne odległości pomiędzy miejscowościami w gminie.
- Niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów.

Rozwój ludzi

Pojęcie rozwoju ludzi zawiera w sobie m.in. następujące elementy: długość kształcenia szkolnego, jakość kształcenia, poziom wykształcenia mieszkańców, czas poświęcony rozwojowi fizycznemu, poziom rozwoju fizycznego, czas na rozwój emocjonalny i duchowy.

W zakresie „rozwoju ludzi” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Niska aktywność fizyczna mieszkańców.
- Niedostateczna ilość i dostępność zajęć pozalekcyjnych w szkołach.
- Braki w wyposażeniu szkół w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne.
- Konieczność rozbudowy i modernizacji bazy dydaktycznej i sportowej w szkołach.
- Ograniczone możliwości dokształcania się i zdobywania nowych umiejętności dla osób dorosłych.

Kultura, sport, rekreacja, wypoczynek

Pojęcie kultury, sportu, rekreacji i wypoczynku zawiera w sobie następujące elementy: ilość czasu wolnego, dostęp do różnorodnych form rekreacji i wypoczynku, jakość (poziom rekreacji i wypoczynku), poziom biernego uczestnictwa w kulturze, poziom uczestnictwa czynnego w kulturze, dostęp do różnorodnej oferty kulturalnej, możliwość oddziaływania na otoczenie materialne i społeczne.

W zakresie „kultury, sportu, rekreacji, wypoczynku” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Mała różnorodność oferty uprawiania sportów i rekreacji – wynikający m.in. z niewystarczająco rozwiniętej bazy sportowo-rekreacyjnej.
- Niski poziom biernego i czynnego uczestnictwa w kulturze.
- Niski poziom zachowania tradycji lokalnych.

Kontakty społeczne, więź grupowa, tożsamość z gminą

Pojęcie kontaktów społecznych, więzi grupowej, tożsamości z Gminą zawiera w sobie m.in. następujące elementy: swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych, stopień integracji społeczności lokalnych, poczucie tożsamości z gminą, stopień zorganizowania społeczności lokalnych, możliwość aktywności pozazawodowej, uczestnictwo w zarządzaniu Gminą, tolerancyjność, ofiarność, lojalność grupowa, wartości moralne, poziom satysfakcji niematerialnej.

W zakresie „kontaktów społecznych, więzi grupowej, tożsamości z Gminą” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Niska aktywność społeczna.
- Niski stopień integracji w społecznościach lokalnych.
- Zbyt mała liczba liderów lokalnych.
- Słaba promocja aktywnych lokalnych postaw prospołecznych.

Swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych

Pojęcie swobody i łatwości kontaktów przestrzennych zawiera w sobie następujące elementy: różnorodność, niezawodność i wygoda w nawiązywaniu kontaktów, koszt kontaktów oraz czas zużywany na realizowanie kontaktów.

W zakresie „swobody i łatwości kontaktów przestrzennych” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Wykluczenie komunikacyjne peryferyjnych obszarów Gminy.
- Marginalizacja cyfrowa części mieszkańców ze względu na utrudnioną dostępność techniczną i finansową.

5.2. Problemy w zakresie zasobów i potencjałów Gminy

Zasoby techniczne

W skład zasobów technicznych w gminie wchodzi budynki i budowle, infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna, systemy zabezpieczeń przed: powodzią, ogniem i skażeniem oraz systemy eksploatacji i odnowy zasobów technicznych.

W zakresie zasobów technicznych zdiagnozowano następujące problemy:

- Niewystarczająco rozwinięte systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz wód opadowych.
- Niefunkcjonalny i drogi istniejący system zaopatrzenia mieszkańców w wodę oraz brak dostępności wody sieciowej w niektórych częściach gminy.
- Brak dostępności gazu sieciowego w znacznej części gminy.
- Niezadowolający stan techniczny, wysoka energochłonność oraz niska funkcjonalność części obiektów komunalnych.
- Bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej i przestrzeniach publicznych.
- Słabe zagospodarowanie przestrzeni publicznych.
- Niezadowolający stan rozwoju infrastruktury drogowej - ograniczona dostępność komunikacyjna gminy.
- Zły stan techniczny części istniejących szlaków i ścieżek turystycznych.
- Zbyt mała ilość ścieżek dydaktyczno-historyczno-przyrodniczych.
- Nieoznakowane i niewykorzystane turystycznie obiekty, miejsca historyczne i inne, (np. bunkry na Linii Mołotowa, okopy z I Wojny Światowej itp.).
- Konieczność restauracji obiektów zabytkowych na terenie gminy.
- Zbyt mała liczba urządzonych/zagospodarowanych miejsc widokowych.
- Niezagospodarowane i niszczące budynki komunalne (np. obiekty byłej Hydrobudowy Rzeszów w Solinie, świetlice w Myczkowie i Wołkowyi).
- Niewystarczające wyposażenie jednostek OSP w sprzęt i obiekty (remizy).
- Brak wyspecjalizowanej jednostki ratownictwa wysokościowego.
- Słabo rozwinięta infrastruktura zdrojowa, uzdrowiskowa i leczenia specjalistycznego.
- Brak całorocznego kompleksu sportów wodnych i rekreacji.

Potencjał i ład przestrzenny

W ramach potencjału i ładu przestrzennego pod uwagę brana jest dostępność terenów i stan zagospodarowania przestrzennego.

W zakresie potencjału i ładu przestrzennego zdiagnozowano następujące problemy:

- Brak jednolitego wzorca architektonicznego dla obiektów małej architektury oraz obiektów turystycznych – chaos architektoniczny.
- Nieczytelne oznakowanie ulic i domostw.
- Niewystarczające oznakowanie obiektów i miejsc atrakcyjnych turystycznie.

- Nieuregulowana planistycznie kwestia części terenów inwestycyjnych – ograniczone możliwości ich uzbrajania;
- Degradacja krajobrazu poprzez chaotyczne i nadmierne instalowanie reklam.
- Ograniczona dostępność jezior – utrudnianie dostępu przez dzierżawców oraz nielegalne grodzenie terenów nadbrzeża, zbyt mało przygotowanych, ogólnodostępnych miejsc rekreacji na brzegach jezior.

Potencjał ekologiczny

Potencjał ekologiczny to zasoby naturalne, systemy i urządzenia proekologiczne, a także ekoświadomość.

W ramach potencjału ekologicznego wskazano następujące problemy:

- Zamulanie zbiornika Jeziora Solińskiego (zagrożenie dla rozwoju niektórych miejscowości np. Wołkowy ze względu na utratę atrakcyjności turystycznej).
- Zamulanie koryta Sanu za zaporą w Myczkowcach (zagrożenie powodziowe).
- Niewystarczający poziom wykorzystania OZE.
- Niezagospodarowane zasoby wód termalnych i mineralnych.
- Zagrożenie życia i zdrowia mieszkańców ze strony dzikich zwierząt.
- Szkody rolnicze i inne powodowane przez dzikie zwierzęta.
- Zaśmiecenie środowiska naturalnego, zwłaszcza w miejscach szczególnie atrakcyjnych turystycznie.
- Ograniczona dostępność miejsc do selektywnej zbiórki odpadów - brak PSZOK na terenie gminy.
- Zbyt duża ilość odpadów stałych nieprzypisanych do konkretnych obiektów, podmiotów w tym z przestrzeni publicznej.
- Niska ekologiczna świadomość społeczna np. spalanie śmieci (plastik).

Potencjał kulturowy

Potencjał kulturowy to obiekty zabytkowe, przedmioty kultury materialnej, tradycje, zwyczaje, zdolność do jego zachowania, upowszechniania i udostępniania.

W zakresie potencjału kulturowego zdiagnozowano następujące problemy:

- Niepełna/nieaktualna ewidencja gminnego zasobu obiektów zabytkowych.
- Słaba promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego.
- Zanik lokalnych tradycji i zwyczajów ludowych.

Potencjał ludzki

Pojęcie potencjału ludzkiego zawiera przede wszystkim w sobie potencjał demograficzny/biologiczny, także dotyczy kwalifikacji zawodowych.

W ramach pojęcia potencjału ludzkiego zdiagnozowano następujące problemy:

- Starzejące się społeczeństwo.
- Kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy niedostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy.
- Niska podaż osób wykwalifikowanych, szukających zatrudnienia na lokalnym rynku prac.
- Niska aktywność społeczna mieszkańców, mała liczba organizacji pozarządowych.

5.3. Problemy w zakresie gospodarki i promocji Gminy

Podmioty gospodarcze, instytucje otoczenia biznesu, polityka i promocja gospodarcza Gminy

Problemy w zakresie „gospodarki i promocji gminy”:

- Niska konkurencyjność znacznej części lokalnych przedsiębiorstw.
- Niewystarczająca promocja Gminy, w tym gospodarcza.

- Brak jasnej polityki gospodarczej gminy.

Turystyka

- Nie w pełni wykorzystany potencjał walorów turystycznych i uzdrowiskowych Gminy.

Rolnictwo i leśnictwo

Problemy w zakresie rolnictwa:

- Niska towarowość i mała siła ekonomiczna większości lokalnych gospodarstw rolnych.
- Mała liczba gospodarstw ekologicznych.
- Mała oferta lokalnych produktów rolnych.
- Szkody na drogach publicznych wyrządzany przez transport drzewny.
- Niski poziom przetwórstwa drewna.
- Zaśmiecenie lasów.
- Sukcesja inwazyjnych gatunków roślin.
- Niekontrolowane zalesianie.

6. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ona porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizę dokonano w oparciu o:

- 1) Wnioski z opisu charakterystyki Gminy.
- 2) Dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych.
- 3) Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 30 sierpnia do 31 października 2021 roku.
- 4) Wnioski z 3 warsztatów diagnostycznych dotyczących identyfikacji głównych problemów oraz określenia mocnych i słabych stron Gminy Solina oraz szans i zagrożeń, które odbyły się w dniu 16.11.2021 roku. W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (mocne strony i szanse) oraz niesprzyjające (słabości i zagrożenia) w sferze społecznej, zasobów i potencjałów oraz w sferze gospodarczej Gminy. Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (mocne strony i słabości), odnoszących się do gminy (na które gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia gminy (na które gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

Analizę SWOT dla Gminy Solina przedstawiają poniższe zestawienia.

6.1. Czynniki rozwojowe w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców

Atuty Gminy	Słabości Gminy
+ Bogaty potencjał kulturowy gminy - istniejące zabytki kultury i historii (zabytkowe cerkwie, kościoły, cmentarze). + Istniejący potencjał dla rozwoju turystyki wiejskiej - funkcjonujące liczne gospodarstwa agroturystyczne, pensjonaty i obiekty noclegowe. + Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy, walory turystyczne jezior oraz rzek, część terenu gminy objęta ochroną. + Aktywność lokalnych przedsiębiorców. + Systematycznie rozbudowywana i unowocześniana infrastruktura techniczna. + Realizacja programu usuwania wyrobów z azbestu. + Wsparcie gminy dla mieszkańców chcących skorzystać z programu Czyste Powietrze. + Rozwijająca się baza jednostek OSP funkcjonujących na terenie gminy.	– Niska gęstość zaludnienia gminy. – Utrzymująca się spadkowa tendencja w liczbie mieszkańców. – Postępujące starzenie się ludności gminy. – Bierność osób bezrobotnych na rynku pracy. – Wysoki odsetek bezrobotnych wśród osób w wieku 50+. – Ukryte bezrobocie. – Zjawisko zatrudnienia w szarej strefie. – Niskie poczucie własnej wartości wśród części pracowników. – Migracja osób zdolnych i mobilnych do pracy poza Gminę, w tym zagranicę. – Ograniczona dostępność komunalnej sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w części miejscowości na terenie gminy. – Brak dostępności gazu sieciowego w większości miejscowości. – Zbyt mała obsada posterunków policji.

+ Dobra współpraca gminy z jednostkami OSP. + Wsparcie finansowe gminy dla działań Policji i jednostek OSP. + Dobrze wyposażone, funkcjonujące przychodnie lekarskie. + Realizacja programów profilaktycznych na terenie gminy. + Wystarczająca sieć szkół. + Dobry standard techniczny istniejących szkół. + Udział w projekcie „Dostępna Szkoła”. + Współpraca z Politechniką Rzeszowską w zakresie realizacji zajęć dydaktycznych. + Realizacja projektów Erasmus ze studentami dla dzieci i młodzieży szkolnej. + Prowadzenie dożywiania dzieci ze środków własnych gminy i budżetu państwa. + Cykliczne imprezy kulturalne i sportowo-rekreacyjne. + Dostępne zajęcia taneczne, muzyczne. + Poprawiająca się estetyka gminnych miejscowości. + Dobry poziom pozyskiwania środków UE. + Grupa dobrze działających organizacji społecznych w gminie (np. jednostki OSP czy KGW). + Zlecanie przez gminę zadań publicznych do realizacji przez organizacje pozarządowe. + Różnorodność działań organizacji pozarządowych (sport, pomoc społeczna, kultura promowanie tradycji regionu). + Systematyczna poprawa stanu technicznego dróg na terenie gminy.	- Zwiększająca się dostępność narkotyków i innych środków odurzających. - Bardzo duży ruch komunikacyjny w okresie letni. - Lokalne problemy z zasobami wodnymi – wysokie zagrożenie suszą hydrologiczną. - Występujące zagrożenie podtopieniami i innymi gwałtownymi zjawiskami pogodowymi wynikające z postępujących zmian klimatu. - Wzrastająca populacja wilków i niedźwiedzi stanowiących zagrożenie dla człowieka. - Wciąż relatywnie wysoki udział budynków pokrytych eternitem. - Duża ilość niszczących pustostanów. - Niewystarczająca ilość chodników. - Zwiększająca się liczba osuwisk i ich negatywny wpływ na infrastrukturę techniczną. - Dzikie wysypiska śmieci. - Niska świadomość żywieniowa co do jakości kupowanej żywności. - Negatywne nawyki żywieniowe. - Brak urządzonych miejsc do handlu produktami lokalnymi - typu bazar, targowisko. - Ograniczona dostępność usług medycznych ze względu na pandemię. - Brak gabinetów stomatologicznych (w ramach NFZ) na terenie gminy. - Obiekty szkolne i inne publiczne obiekty niedostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. - Braki występujące w bazie dydaktycznej i sportowej szkół. - Bariery architektoniczne komunikacyjne, cyfrowe i inne dla osób z potrzebami/niepełnosprawnościami. - Systematycznie malejąca liczba uczniów. - Problem z dowozem dzieci z bardziej oddalonych miejscowości na zajęcia organizowane przez GOKSiT. - Brak żłobka. - Małe zainteresowanie młodzieży uczestnictwem w zajęciach w klubach sportowych. - Niewystarczająco rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna. - Niewystarczająca baza kulturalna i jej wyposażenie. - Niewystarczająca różnorodność oferty kulturalnej dla mieszkańców. - Mała różnorodność oferty organizacji pozarządowych dla młodych ludzi. - Występujące postawy roszczeniowe wśród mieszkańców - bardzo słabe zaangażowanie w konsultacje/działania związane z rozwojem gminy. - Niski poziom integracji ludności napływowej. - Bardzo ograniczona oferta transportu publicznego - brak dobrze zorganizowanej komunikacji publicznej. - Ograniczona dostępność i parametry Internetu z niektórych częściach gminy. - Ograniczenia finansowe w zakresie korzystania z technologii cyfrowej.
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
+ Możliwość pozyskania środków zewnętrznych. + Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.	- Wysoka konkurencyjność firm z otoczenia w pozyskiwaniu pracowników.

+ Rosnąca moda na zdrowy styl życia, aktywność społeczną. + Rozwój rolnictwa ekologicznego. + Dostępność funduszy Działaj Lokalnie (dla miejscowości do 20 tys. mieszkańców). + Krajowy Fundusz Szkoleniowy wspierający osoby zatrudnione i przedsiębiorców /Rozwój zasobów ludzkich poprzez prowadzenie kształcenia ustawicznego pracodawców i pracowników/. + Spodziewane wsparcie w ramach Krajowego Programu Odbudowy. + Nowa perspektywa funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. + Możliwość pozyskiwania funduszy pozabudżetowych na inwestycje w bazę oświatową (doposażanie pracowni szkolnych, termomodernizacja itp.). + Wdrażanie programów zdrowotnych służących wspieraniu aktywności zawodowej. + Istnienie programu rządowego w zakresie form opieki wytchnieniowej. + Wdrożenie programu rządowego Dostępność+. + Przepisy prawa, które wskazują samorządom powołać koordynatorów ds. dostępności. + Dostępność środków PFRON dla osób z niepełnosprawnościami. + Krajowe programy prorodzinne. + Programy sprzyjające tworzeniu warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych. + Sukcesywne zwiększanie dostępności wsparcia specjalistycznego. + Możliwość wykorzystywania środków europejskich na rozwój usług społecznych. + Możliwość podejmowania działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy. + Wspieranie zatrudnienia osób bezrobotnych w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych i prac społecznie użytecznych. + Wdrażane krajowe i regionalne programy wsparcia na rzecz osób starszych. + Wzrost identyfikacji i wykrywalności przestępczości, w tym przemocy w rodzinie. + Możliwości stałego szkolenia i doskonalenia zawodowe pracowników pomocy społecznej. + Promocja i wsparcie wolontariatu. + Upowszechnianie informacji dotyczących praw i uprawnień osób niepełnosprawnych. + Możliwość realizacji programów mających na celu zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. + Zwiększająca się świadomość osób na temat zjawiska przemocy w rodzinie i sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych. + Stworzone możliwości działania na rzecz rodzin wielodzietnych i osób niepełnosprawnych zapobiegające wykluczeniu społecznemu (np. "karta dużej rodziny"). + Możliwość pozyskania dofinansowania prac restauratorskich i konserwatorskich zabytków w ramach konkursów ogłaszanych przez różne instytucje.	- Negatywne trendy demograficzne. - Utrudnienia w dostępie do środków unijnych ze względu na wysoką konkurencję. - Roszczeniowa postawa młodego pokolenia względem otoczenia. - Skomplikowane procedury rozliczania projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych. - Ograniczenia wynikające z pandemii COVID-19. - Pogłębianie się zaburzeń psychicznych w związku z pandemią COVID-19. - Pogłębiające się negatywne skutki ekonomiczne (m.in. inflacja, przerwane łańcuchy dostaw) spowodowane pandemią COVID-19. - Niewystarczające subwencje oświatowej dla samorządów (kwota subwencji rośnie nieadekwatnie do wzrostu kosztów) - Niewystarczające finansowanie służby zdrowia - niewydolność służby zdrowia oraz odpływu lekarzy specjalistów do większych ośrodków miejskich. - Niska świadomość społeczna na temat wiedzy o potrzebach i możliwościach osób niepełnosprawnych i starszych. - Niewystarczające środki na dofinansowanie renowacji zabytków. - Niedostatek i niska dostępność środków zewnętrznych na przebudowę i modernizację dróg. - Zwiększająca się cyberprzestępczość. - Istniejące zagrożenia w sieci internetowej. - Duży system wsparcia osób bezrobotnych demotywujący do pracy. - Wysokie koszty odbioru odpadów komunalnych.
--	--

+ Możliwość pozyskania dofinansowania w ramach konkursów ogłaszanych przez Narodowe Centrum Kultury. + Dostępność środków z Rządowego Programu Rozwoju Dróg Lokalnych. + Możliwości uzyskania dofinansowania na uruchomienie działalności gospodarczej. + Różnorodność programów pomocowych wspierających aktywizację zawodową. + Projekt budowy mostu na rzece San (w fazie przygotowawczej).	
--	--

6.2. Czynniki rozwojowe w zakresie zasobów i potencjałów Gminy

Atuty Gminy	Słabości Gminy
+ Wysoka skuteczność gminy w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania. + Współpraca z powiatem i samorządem województwa w zakresie rozwoju infrastruktury drogowej. + Istniejąca infrastruktura kulturalna i oświatowa oraz baza sportowa. + Trwające prace nad zmianą Studium Kierunków i Uwarunkowań Zagospodarowania Przestrzennego Gminy. + Duży obszar Gminy objęty obszarami chronionymi. + Zwiększająca się liczba instalacji wykorzystujących OZE (np. fotowoltaika). + Plany rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej oraz wodociągowej. + Funkcjonujący punkt informacyjno-konsultacyjny dla chcących skorzystać z Programu Czyste Powietrze. + Grupa dobrze działających organizacji społecznych w gminie (np. jednostki OSP czy KGW). + Zlecanie przez gminę zadań publicznych do realizacji przez organizacje pozarządowe. + Funkcjonujące Muzeum Kultury Duchowej i Materialnej Bojków oraz Regionalne Centrum Kultury w Myczkowie. + Bogaty potencjał kulturowy gminy. + Rozwój małego rzemiosła. + Interesujące i wartościowe liczne obiekty zabytkowe. + Przebiegające przez Gminę trasy turystyczne, + Przynależność do Lokalnej Grupy Działania „Zielone Bieszczady”. + Dobrze rozwinięta sieć drogowa w Gminie w pełni powiązana z układem krajowym i międzynarodowym, co stwarza dogodne warunki do rozwoju powiązań komunikacyjnych z całym województwem podkarpackim i Polską. + Uruchomiony system selektywnej zbiórki odpadów (segregacja odpadów u źródła – przez mieszkańców). + Wyposażenie dwóch jednostek OSP zapewniające dyspozycyjność do działań i współpraca z KP PSP. + Istniejące w Gminie obiekty sportowo-rekreacyjne. + Rozbudowa infrastruktury technicznej i społecznej w ramach projektów współpracy transgranicznej.	– Ograniczone środki na inwestycje w budżecie gminy. – Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych i postojowych oraz zły stan techniczny istniejących. – Słabo oznakowane miejsca odpoczynku dla turystów przy drogach publicznych. – Ograniczona dostępność komunikacyjna gminy – zły stan techniczny części odcinków dróg wojewódzkich (894, 895). – Parametry techniczne i stan techniczny dróg gminnych i powiatowych oraz obiektów mostowych niedostosowane do potrzeb użytkowników i aktualnego natężenia ruchu. – Słaba dostępność dróg wewnętrznych gminnych ze względu na ich stan techniczny i parametry oraz uregulowania stanu prawnego. – Zły stan techniczny przepustów przy drogach – promień przepływu wody niedostosowany do potrzeb wynikających z gwałtownych opadów. – Niewystarczająca ilość chodników dla pieszych przy drogach na terenie gminy. – Brak ścieżek i tras rowerowych, w tym wydzielonych ścieżek przy drogach publicznych. – Niedostatecznie rozwinięta sieć oświetlenia ulicznego oraz wysoka energochłonność istniejącej sieci. – Brak odpowiedniej liczby oznakowanych przejść dla pieszych. – Konieczność rozbudowy i modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków w Zawozie, Myczkowcach i Solinie. – Brak sieci kanalizacji sanitarnej w Werlasie, Bereźnica Wyżna, Wola Matiaszowa, Terka oraz konieczność rozbudowy sieci w pozostałych miejscowościach. – Konieczność budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach Sakowczyk i Rajskie. – Niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacji deszczowej oraz zły stan techniczny istniejącej. – Konieczność przebudowy istniejących sieci wodociągowych i stacji uzdatniania wody oraz budowy nowych ujęć wody opartych na wodach powierzchniowych. – Brak sieci wodociągowej w części miejscowości (Bóbrka, Bukowiec, Werlas, Zawóz, Wołkowyja, Rajskie, Sakowczyk, Myczków, Bereźka, Myczkowce). – Brak sieci gazowej poza Polańczykiem, Myczkowem, Berezką (wraz z koniecznością

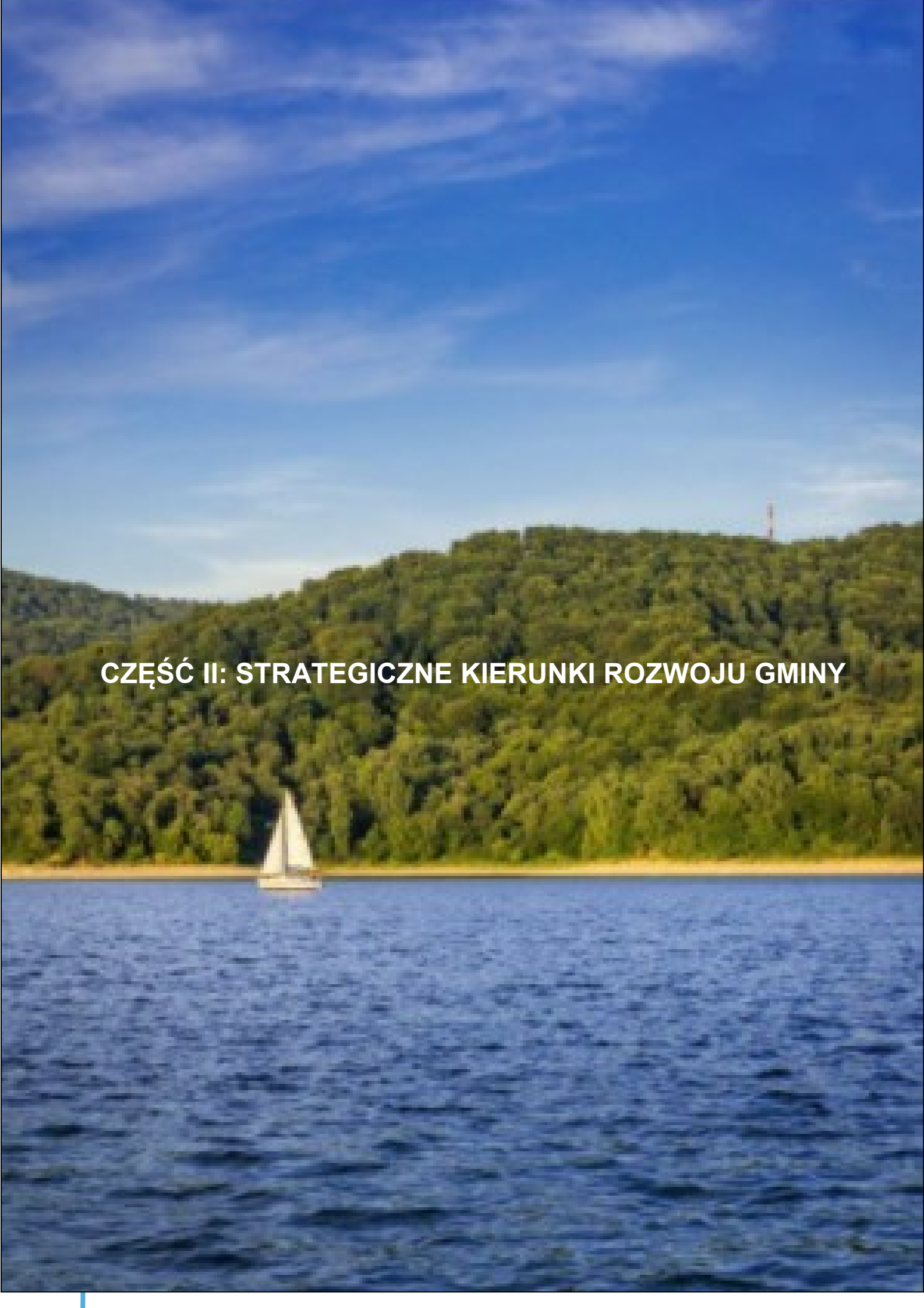
	rozbudowy w tych miejscowościach). – Zły stan techniczny części świetlic wiejskich. – Obiekty oświatowe w Zawozie i Bukowcu wymagają modernizacji energetycznej. – Brak placów zabaw oraz brak urządzonych, otwartych przestrzeni rekreacyjnych, w szczególności w Polańczyku i Solinie. – Brak ogólnodostępnego obiektu specjalistycznego o funkcji lecznictwa uzdrowiskowego i specjalistycznego – Brak ogólnodostępnego obiektu o funkcji zdrojowej. – Niezaspokojone potrzeby sprzętowe i lokalowe jednostek OSP. – Wysokie zagrożenie suszą hydrologiczną. – Zaniedbane koryta cieków wodnych. – Niszczące obiekty zabytkowe (np. spichlerz w Myczkowcach, cmentarze i dzwonnice w miejscowościach: Wołkowyja, Rajske, Bukowiec, Berezka Cerkiew). – Brak lokalnych zespołów ludowych kultywujących lokalne zwyczaje. – Brak imprez kulturalnych o charakterze ludowym – Braki w ofercie kulturalnej promującej dziedzictwo kulturowe (np. lokalne małe muzea, cykliczne wystawy, małe galerie sztuki). – Brak urządzonych miejsc do handlu produktami lokalnymi - typu bazar, targowisko. – Duża powierzchnia nieużytków. – Brak gminnego systemu informacji przestrzennej. – Wciąż mała ilość instalacji wykorzystujących OZE. – Dzikie wysypiska śmieci. – Nieumiejętność części mieszkańców w zakresie segregowania odpadów. – Spalanie odpadów stałych w paleniskach domowych. – Bardzo wysokie koszty gospodarki odpadami. – Ujemne saldo migracji. – Niski współczynnik przyrostu naturalnego. – Bardzo duży odpływ młodych mieszkańców gminy – emigracja zarobkowa. – Częste postawy roszczeniowe – bardzo niskie zaangażowanie w sprawy/działania samorządu lokalnego.
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
+ Budowa kolei gondolowej w Solinie. + Rezerwa celowa Ministra Finansów na budowę obiektów mostowych. + Środki krajowe na usuwanie szkód powodziowych. + Krajowy Fundusz Szkoleniowy wspierający osoby zatrudnione i przedsiębiorców /Rozwój zasobów ludzkich poprzez prowadzenie kształcenia ustawicznego pracodawców i pracowników/. + Spodziewane wsparcie w ramach Krajowego Programu Odbudowy. + Nowa perspektywa funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. + Programy transgraniczne (np. Program Współpracy Transgranicznej Interreg PL-SK). + Możliwość pozyskania dofinansowania prac restauratorskich i konserwatorskich zabytków w ramach konkursów ogłaszanych przez różne instytucje.	– Bardzo wysokie, wciąż wzrastające koszty inwestycji w infrastrukturę. – Niedostatek i niska dostępność środków zewnętrznych na przebudowę i modernizację dróg. – Niespójność przepisów regulujących prawo drogowe z bardzo zróżnicowanym stanem faktycznym. – Nieodpowiedni system finansowania i utrzymania dróg samorządowych. – Wysokie koszty utrzymania obiektów zabytkowych. – Wysokie koszty rewitalizacji zabytków wynikające z przepisów prawnych (konserwator zabytków). – Trudno dostępne środki na ochronę zabytków (zwłaszcza dla podmiotów prywatnych). – Ograniczenia prawne w zakresie pozyskiwania informacji o właścicielach gruntów. – Niewystarczająca inicjatywa ze strony zarządców wód na terenie Powiatu w celu ich regulacji. – Długie procesy inwestycyjne związane z

+ Dostępność środków z Rządowego Programu Rozwoju Dróg Lokalnych. + Dostępne środki na scalanie gruntów. + Możliwość regulacji stanów prawnych nieruchomości Skarbu Państwa i Powiatu z dotacji celowych. + Dostępność dofinansowania do instalacji OZE. + Dostępność środków w ramach Programu Czyste Powietrze (WFOŚiGW).	– przygotowaniem i budową sieci wodociągowych i kanalizacyjnych ze względu na skomplikowane uregulowania prawne. – Zmiany klimatu i związane z tym zagrożenia (np. okresowe susze i powodzie). – Stopniowe obniżanie się poziomu zwierciadła wody w ujęciach wód podziemnych. – Liberalizacja przepisów w zakresie wycinki drzewostanów (szkodliwe pod kątem ilości i trwałości zieleni). – Ograniczenia w zagospodarowaniu gruntów wynikające z występowania na terenie Gminy obszarów chronionych.
---	--

6.3. Czynniki rozwojowe w zakresie gospodarki i promocji Gminy

Atuty	Słabości
+ Wysoki wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości – duża liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na tle powiatu leskiego. + Atrakcyjne położenie gminy. + Duża rozpoznawalność gminy w Polsce dzięki popularności Jeziora Solińskiego. + Bogate walory turystyczne – zabytki, krajobraz, jeziora i inne walory przyrodnicze. + Relatywnie czyste środowisko. + Duża ilość terenów chronionych: rezerwy przyrody ożywionej i nieożywionej, NATURA 2000, pomniki przyrody. + Zasoby naturalne: lasy, jeziora, rzeki. + Realizacja budowy kolei gondolowej w Solinie oraz plany rozwojowe z nią związane. + Szlak architektury drewnianej. + Walory naturalne i turystyczne jezior oraz rzek (San, Solinka). + Atrakcyjne miejsca widokowe, w części urządzone (np. Korbania). + Bogate dziedzictwo kulturowe – różnorodność kulturowa. + Zróżnicowanie krajobrazowe jako potencjał dla wielokierunkowości w ofercie turystycznej. + Cykliczne wydarzenia kulturalne – Solińskie Lato. + Imprezy sportowo-rekreacyjne organizowane przez podmioty społeczne i prywatne. + Funkcjonujące Muzeum Kultury Duchowej i Materialnej Bojków oraz Regionalne Centrum Kultury w Myczkowie. + Rozwój rzemiosła i rękodzieła. + Interesujące i wartościowe liczne obiekty zabytkowe + Przebiegające przez Gminę trasy turystyczne, + Przynależność do Lokalnej Grupy Działania „Zielone Bieszczady”. + Relatywnie dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna na tle gmin ościennych. + Rozwinięta sieć dróg umożliwiająca przemieszczanie się między miejscowościami gminy. + Położenie w pobliżu granicy z Ukrainą i ze Słowacją. + Systematyczny rozwój infrastruktury społecznej	– Brak sklepu wielkopowierzchniowego utrudnione warunki zakupów zwłaszcza w okresie letnim ze względu na bardzo małą powierzchnię sklepów. – Brak zorganizowanej reprezentacji przedsiębiorców. – Brak wolnych, wykwalifikowanych pracowników z branży budowlanej i innych technicznych na lokalnym rynku pracy. – Krótki sezon turystyczny, wysoka sezonowość w turystyce ze względu na aktualną ofertę. – Niska jakość części oferowanych usług turystycznych. – Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i okoturystyczna (brak ścieżek spacerowych nad jeziorami, brak infrastruktury sportu/rekreacji/turystyki zimowej, niewystarczająca liczba urządzonych kąpielisk, niewystarczająca ilość toalet publicznych i bardzo niski standard części istniejących). – Bardzo słaba oferta turystyczna na jeziorze (np. brak turystycznych połączeń wodnych w obrębie marin). – Brak zintegrowanej oferty turystycznej. – Brak współpracy lokalnych przedsiębiorstw turystycznych w zakresie integrowania produktów/oferty turystycznej i promocji. – Niska podaż pracowników na lokalnym rynku pracy. – Zagrożenia i bariery związane z ruchem komunikacyjnym prowadzącym przez środek uzdrowiska. – Brak ponadregionalnych imprez kulturalnych. – Szara strefa w sferze usług turystycznych. – Brak ogólnodostępnego obiektu specjalistycznego o funkcji lecznictwa uzdrowiskowego i specjalistycznego. – Zbyt mała obsada posterunków policji – Ograniczony lokalny rynek pracowników – bardzo mała liczba osób chętnych do podjęcia pracy. – Migracja potencjalnych pracowników za granicę - brak wolnych, wykwalifikowanych pracowników na lokalnym rynku pracy (mi.in. z branży turystycznej, budowlanej i innych technicznych). – Potrzeba zwiększenia dostępności informacji o dofinansowaniu przedsiębiorstw. – Bardzo ograniczona podaż produktów rolnych przeznaczonych do handlu dla lokalnych sklepów. – Ograniczone środki budżetowe na promocję gospodarczą gminy.

(edukacja, ochrona zdrowia, kultura, sport i rekreacja). + Funkcjonujące sanatoria i domy wypoczynkowe. + Funkcjonujące gospodarstwa agroturystyczne, pensjonaty i inne obiekty noclegowe. + Wzrastająca jakość usług gastronomicznych. + Dobre warunki do produkcji żywności o wysokich parametrach jakościowych. + Pojawiające się przykłady wytwórców produktów o charakterze lokalnym (np. sery, miody itp.). + Funkcjonujące przetwórstwo drzewne i produkcja. + Wysokiej jakości surowiec drzewny. + Relatywnie czyste powietrze – mniejsze zanieczyszczenie w porównaniu z innymi gminami.	– Brak gminnego systemu informacji przestrzennej. – Brak dużych powierzchniowo komunalnych terenów inwestycyjnych – Brak oferty inwestycyjnej. – Wzrastająca populacja dzików i wilków (szkody rolnicze). – Sukcesja inwazyjnych gatunków roślin. – Wzrastająca liczba nieużytków. – Niekontrolowane zalesianie. – Gwałtowne zjawiska pogodowe wynikające z postępujących zmian klimatu. – Brak współpracy lokalnych producentów rolnych. – Szkody na drogach publicznych wyrządzane przez transport drzewny. – Wzrastająca populacja wilków i niedźwiedzi stanowiących zagrożenie dla człowieka.
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
– Możliwości uzyskania dofinansowania na rozwijanie lub uruchomienie działalności gospodarczej i na tworzenie nowych miejsc pracy. – Rozwinięty, powszechny dostęp do informacji w biznesie, gospodarce, etc. – Dostępne pomocowe środki finansowe na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim m.in. na inwestycje oraz rozwój kapitału ludzkiego. – Moda na zdrową żywność (np. produkty Eko). – Wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem w środowisku naturalnym. – Wzrost zainteresowania wypoczynkiem w Polsce (w aspekcie ograniczeń wynikających z pandemii COVID-19). – Wzrastające zainteresowanie turystów obszarem Gminy Solina. – Wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek typu „agroturystyka”. – Możliwość nawiązywania współpracy transgranicznej. – Możliwość włączenia się w krajowe i regionalne programy promocji. – Możliwość rozwijania współpracy gospodarczej ze Słowacją. – Działające instytucje wspierające przedsiębiorców i rolników, w tym np. PODR, ARiMR, LGD i inne. – Rozwój turystyczny sąsiednich gmin.	– Niejasność części obowiązujących przepisów prawnych dotyczących przedsiębiorców. – Pogłębiające się negatywne skutki ekonomiczne (m.in. inflacja, przerwane łańcuchy dostaw) spowodowane pandemią COVID-19. – Silna konkurencja innych gmin w zakresie oferty inwestycyjnej dla przedsiębiorców (inwestorów). – Wysoki, wzrastający popyt na wykwalifikowanych pracowników i atrakcyjne warunki pracy w otoczeniu. – Niewystarczające rozwiązania prawne w zakresie aktywizacji osób biernych zawodowo. – Silna konkurencja w otoczeniu o wysoko wykwalifikowane kadry. – Wysokie koszty zatrudnienia. – Ograniczenia prawne dotyczące zakupu ziemi rolnej. – Ograniczona dostępność zewnętrznych środków zewnętrznych na inwestycje. – Rozwinięty system wsparcia osób pozostających bez pracy demotywujący do pracy. – Ograniczone możliwości inwestowania wynikające z Prawa ochrony środowiska. – Atrakcje turystyczne w sąsiednich gminach. – Słaba współpraca Powiatu i gmin powiatu w zakresie rozwoju gospodarczego (w tym turystyki). – Gwałtowne zjawiska pogodowe wynikające z postępujących zmian klimatu.

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY

1. Założenia do Strategii Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031

Założenia stanowią warunki brzegowe niezbędne do prawidłowego sformułowania strategii rozwoju i zostały określone na początku jej powstawania.

Założenia dotyczące dokumentu programu:

1. Perspektywa planowania: 2031 rok.
2. Strategia opracowana jest z udziałem przedstawicieli społeczności lokalnej (interesariuszy).
3. Decyzje zawarte w strategii rozwoju będą służyły mieszkańcom gminy.
4. Strategia będzie najogólniejszym dokumentem planistycznym gminy i tym samym wraz ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Gospodarki Przestrzennej będzie nadrzędna w stosunku do pozostałych dokumentów przyjętych przez władze gminy.
5. Strategia będzie spójna z zamierzeniami zewnętrznych dokumentów planistycznych.
6. Zadaniem strategii jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych, długookresowych celów rozwoju gminy.
7. Strategia będzie wskazywała zadania wspólne partnerów społecznych.
8. Realizacją strategii będą kierowały władze wykonawcze gminy.
9. Przygotowanie strategii i jej realizacja będzie uwzględniała zasady zrównoważonego rozwoju.

Założenia dotyczące procesu pracy nad opracowaniem dokumentu Strategii:

1. Strategia opracowywana jest z udziałem przedstawicieli wszystkich interesariuszy.

Założenia dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych:

1. Strategia Rozwoju Gminy oraz przedsięwzięcia z niej wynikające będą przygotowane, wdrażane, monitorowane, sprawozdawane i ewaluowane z uwzględnieniem przestrzegania zasad horyzontalnych wynikających z przepisów unijnych, w tym m.in. zasady zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność (zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), wiek lub orientację seksualną.

Założenia dotyczące zrównoważonego rozwoju:

1. Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska, zrównoważony rozwój oznacza integrację działań politycznych, gospodarczych oraz społecznych, z zachowaniem równowagi i trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

Przygotowanie Strategii i jej realizacja będzie uwzględniała zasady zrównoważonego rozwoju.

Termin „zrównoważony rozwój” oznacza:

1. Zachowanie szansy dla przyszłych pokoleń na realizację ich potrzeb.
2. Poszanowanie zasobów ze względu na ich ograniczoność.
3. Harmonizowanie ekologicznych, społecznych i ekonomicznych celów rozwoju.
4. Długookresowe podejście do analizowania, planowania i urzeczywistniania celów rozwoju.

2. Misja

Misja to opis wizji gminy (najczęściej jednozdaniowy) zawierający główne pola aktywności w przyszłości, stanowiący najogólniejszy cel gminy.

Misję Gminy Solina określono w perspektywie do roku 2031.

Jesteśmy centrum turystyczno-uzdrowiskowym Bieszczadów położonym w najpiękniejszym zakątku Polski - w otoczeniu wód Zalewów Solińskiego i Myczkowieckiego, oferującym wszystkim: zdrowy i aktywny wypoczynek nad wodą i w górach, usługi leczniczo-sanatoryjne z wykorzystaniem miejscowych wód mineralnych, rozwiniętą infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną, wypoczynek w gospodarstwach agroturystycznych i pensjonatach oraz możliwość inwestowania. Zadowolenie naszych mieszkańców i gości jest naszym sukcesem.

Kapitał ludzki i kapitał społeczny są w dzisiejszych czasach podstawowym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego. Najważniejszą wartością Gminy Solina jest więc społeczność tworząca Gminę, a przede wszystkim jej mieszkańcy, dla których odpowiednio do ich potrzeb, należy zapewnić wysokiej jakości usługi społeczne oraz atrakcyjną przestrzeń publiczną. Tym samym Gmina będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym, otwartym na wszystkie grupy społeczne oraz wspierającą ich aktywność. Ważnym elementem rozwoju Gminy są również przedsiębiorcy, których Gmina będzie wspierać w prowadzeniu działalności gospodarczej, a także środowisko przyrodnicze wraz z jego walorami turystyczno-rekreacyjnymi. Z tego względu Gmina Solina będzie dążyć do poprawy stanu środowiska oraz wdrażać rozwiązania proekologiczne, aby zwiększyć jakość życia w Gminie oraz przeciwdziałać skutkom zmian klimatu. Aktywność mieszkańców wspierana będzie również poprzez zapewnienie wysokiej jakości usług z zakresu kultury i sportu. Buduje to również tożsamość lokalną i sprzyja integracji mieszkańców.

Misja spełnia ważne funkcje w okresie wdrażania strategii, w tym:

- pozwala koncentrować się na priorytetowych, długookresowych celach,
- pozwala planować i koordynować działania partnerów rozwoju lokalnego zgodnie z długookresowymi celami,
- wspiera motywację i integrację mieszkańców, wzmacniając ich identyfikację z gminą,
- promuje gminę w otoczeniu, zwiększa zainteresowanie, w szczególności wobec potencjalnych inwestorów i wobec odbiorców oferty gminy.

3. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Cele strategiczne określone są do roku 2031 i służą realizacji misji gminy.

Cele strategiczne określają rezultaty o zasadniczym znaczeniu w długiej perspektywie oraz kierunkują działania na rzeczy właściwe dla koncepcji rozwoju gminy. Cele strategiczne związane są z decyzjami dotyczącymi utrzymania lub zmiany wykorzystania zasobów gminy, w tym również zasobów będących w dyspozycji sektora prywatnego i pozarządowego. Przypisane im **cele operacyjne** wyznaczają kierunki działań, co do przedsięwzięć właściwych dla rozwoju gminy.

Cele strategiczne i operacyjne gminy powstały na podstawie oceny aktualnej sytuacji uwzględniającej zidentyfikowane w uspołecznionym procesie pracy problemy i czynniki wewnętrzne wpływające na możliwość rozwoju gminy (słabe i mocne strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia w otoczeniu).

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Solina, jej sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu gminy opisanego w misji rozwoju określono 7 celów strategicznych dla 3 głównych wyznaczonych wcześniej sfer funkcjonowania gminy:

SFERA SPOŁECZNA

Cel 1: Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych

SFERA POTENCJAŁÓW I ZASOBÓW GMINY

Cel 2: Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę

Cel 3: Poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego

Cel 4: Poprawa stanu zachowania i poziomu wykorzystania dziedzictwa kulturowego

Cel 5: Wzrost jakości potencjału przyrodniczego

Cel 6: Zmniejszenie odpływu mieszkańców z gminy

SFERA GOSPODARCZA I PROMOCJI GMINY

Cel 7: Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Cele strategiczne	Cele operacyjne
1. Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych	1.1. Zmniejszenie sezonowości dochodów i okresowych wzrostów bezrobocia 1.2. Aktywizacja zawodowa mieszkańców 1.3. Zwiększanie dostępności usług komunalnych w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków 1.4. Zwiększanie dostępności źródeł ciepła o niskiej emisyjności 1.5. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy 1.6. Zmniejszenie zagrożenia wynikającego ze zmian klimatu 1.7. Zwiększenie dostępności żywności lokalnej 1.8. Zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami 1.9. Zwiększenie dostępności usług medycznych na terenie gminy 1.10. Zapewniona odpowiednia opieka dla dzieci 1.11. Zwiększenie oferty opieki nad dziećmi, dorosłymi i seniorami 1.12. Zwiększanie aktywności fizycznej mieszkańców 1.13. Poprawa warunków i jakości kształcenia w szkołach 1.14. Atrakcyjna i dobrze wykorzystana oferta kulturalna 1.15. Aktywna i społecznie zintegrowana społeczność gminy 1.16. Poprawa organizacji komunikacji publicznej 1.17. Ograniczenie marginalizacji cyfrowej
2. Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę	2.1. Poprawa stanu zagospodarowania ścieków komunalnych 2.2. Stworzenie efektywnego i funkcjonalnego systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę 2.3. Zwiększenie dostępności gazu sieciowego 2.4. Poprawa funkcjonalności i efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej 2.5. Zwiększenie dostępności miejsc rekreacji i wypoczynku 2.6. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy i bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego 2.7. Wykorzystanie niezagospodarowanych budynków i budowli będących w zasobach mienia komunalnego 2.8. Poprawa bezpieczeństwa publicznego 2.9. Zmniejszenie marginalizacji cyfrowej
3. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego	3.1. Bezpieczna i czytelna komunikacja przestrzenna w gminie 3.2. Zwiększenie powierzchni uzbrojonych terenów inwestycyjnych 3.3. Poprawa zagospodarowania i dostępności terenów nadbrzeżnych 3.4. Ograniczenie degradacji krajobrazu 3.5. Poprawa zagospodarowania przestrzeni publicznych i miejsc rekreacji
4. Poprawa stanu zachowania i poziomu wykorzystania dziedzictwa kulturowego	4.1. Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych 4.2. Promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego
5. Wzrost jakości potencjału przyrodniczego	5.1. Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska niską emisją, ściekami komunalnymi i odpadami stałymi 5.2. Ograniczenie przypadków negatywnych zachowań ludzi względem środowiska naturalnego 5.3. Wykorzystane zasoby wód mineralnych i termalnych 5.4. Ograniczenie szkód i zagrożeń powodowanych przez dzikie zwierzęta 5.5. Rozwinięty gminny system zabezpieczeń przed powodzią, ogniem i

	innymi skutkami zmiany klimatu (w tym suszy)
6. Zmniejszenie odpływu mieszkańców z gminy	6.1. Zwiększenie atrakcyjności warunków zamieszkiwania na terenie gminy
7. Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy	7.1. Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych 7.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy 7.3. Rozwinięta nowoczesna oferta uzdrowiskowa 7.4. Wykreowana marka gminy 7.5. Aktywna polityka gospodarcza gminy

Cele strategiczne Gminy Solina odwzorowują obszary rozwojowe w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

Cel strategiczny 1: Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych

Podstawą do zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców jest stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do życia, pracy i wypoczynku. Czynniki poprawiającymi jakość życia mieszkańców jest m.in. rozwój oferty sportowej, kulturowej, edukacyjnej i innych usług społecznych. W Gminie Solina, podobnie jak w całym kraju, obserwuje się starzenie się społeczeństwa. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym corocznie się zwiększa i w najbliższym okresie może przewyższyć liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Powoduje to zmianę zapotrzebowania na usługi społeczne adresowane dla seniorów. Dodatkowo zauważalny jest stały odpływ mieszkańców, co skutkuje potrzebą stworzenia atrakcyjnej oferty pracy, oferty kulturalnej oraz bazy sportowo-rekreacyjnej. Zmieniająca się sytuacja demograficzna nakazuje również prowadzenie działań zmierzających do poprawy dostępności terenów pod budownictwo mieszkaniowe, dostępności komunikacyjnej, poprawy standardu budynków mieszkalnych, weryfikować sieć szkół i przedszkoli. Oferta społeczna powinna również odpowiadać na potrzeby każdej grupy społeczności gminnej: zawodowej, wiekowej, czy zróżnicowanej ze względu na płeć, sytuację rodzinną lub materialną, a także osób narażonych na wykluczenie społeczne. Poprawę jakości usług społecznych powinna również wspierać infrastruktura społeczna i techniczna uwzględniająca potrzeby osób starszych, chorych i z niepełnosprawnością. Ważnym elementem do osiągnięcia celu jest również zwiększenie świadomości i aktywności mieszkańców w życiu Gminy.

Cel strategiczny 1 zakłada zatem działania w zakresie rozszerzenia oferty sportowej, kulturalnej, oświatowej, a także usług specjalistycznej opieki zdrowotnej, a także zapewniających wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnością oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także osób pozostających bez zatrudnienia i będących w sytuacjach kryzysowych. Działania te mają na celu również kształtowanie postaw i zachowań międzyludzkich, budowanie tożsamości lokalnej, a także integrację wszystkich uczestników życia społecznego. Kapitał społeczny to przede wszystkim więzi międzyludzkie, stopień zaufania między nimi, a także umiejętność i chęć współdziałania. Wpływa to na jakość rządzenia w Gminie, zwiększa poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu Gminy, a także przyczynia się do ograniczenia patologii i wykluczenia społecznego.

Istotnym elementem jest też zwiększenie dostępności sieciowej infrastruktury technicznej i terenów pod budownictwo mieszkaniowe, poprawa standardu budynków mieszkalnych, a także dostępności komunikacyjnej w gminie.

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Podzespół I: Zaspokojenie potrzeb społecznych

Cel strategiczny nr 1: Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych

Cele operacyjne	Zadania realizacyjne
1.1. Zmniejszenie sezonowości dochodów i okresowych wzrostów bezrobocia	✓ Podejmowanie działań w kierunku wydłużenia sezonu turystycznego (rozwijanie infrastruktury turystycznej w tym kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, rozszerzanie kalendarza imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych o randze regionalnej i ponadregionalnej).
1.2. Aktywizacja zawodowa mieszkańców	✓ Podejmowanie działań umożliwiających mieszkańcom podnoszenie lub zmianę kompetencji zawodowych (organizacja kursów, szkoleń itp.). ✓ Zwiększanie dostępności i jakości doradztwa zawodowego

	w szkołach. ✓ Współpraca z powiatem i sąsiednimi gminami w zakresie dostosowywania oferty edukacji na poziomie średnim do potrzeb lokalnego rynku pracy. ✓ Realizacja projektów zapobiegających wykluczeniu społeczno-zawodowemu. ✓ Współpraca w zakresie realizacji projektów podnoszenia lub zmiany kwalifikacji osób pozostających poza rynkiem pracy z PUP i organizacjami pozarządowymi a) działania aktywizacyjne; b) działania wspierające zawodową mobilność geograficzną; c) rozwój przedsiębiorczości; d) dostosowanie kwalifikacji i kompetencji do potrzeb rynku pracy. ✓ Wspieranie inicjatyw i partnerstw lokalnych i regionalnych na rzecz aktywizacji rynku pracy. ✓ Edukacja społeczeństwa i upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej. ✓ Wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie współpracy trójsektorowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej. ✓ Wspieranie wykorzystania ekonomii społecznej i solidarnej, jako pola aktywizacji zawodowej i społecznej grup de faworyzowanych. ✓ Realizacja działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.
1.3. Zwiększanie dostępności usług komunalnych w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków	✓ Opracowanie szczegółowej koncepcji gminnego systemu zaopatrzenia w wodę. ✓ Budowa nowych sieci wodociągowych i modernizacja istniejących sieci wraz z suw. ✓ Rozbudowa istniejących sieci kanalizacji sanitarnych i oczyszczalni ścieków. ✓ Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków. ✓ Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie ochrony czystości wód Jeziora Solińskiego. ✓ Tworzenie infrastruktury technicznej (np. ekomarina) w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wód Jeziora Solińskiego.
1.4. Zwiększanie dostępności źródeł ciepła o niskiej emisyjności	✓ Współpraca z PGNiG w zakresie rozbudowy sieci gazowej na terenie gminy. ✓ Wspieranie wymiany kotłów niespełniających norm i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. ✓ Wspieranie działań w zakresie termomodernizacji budynków. ✓ Kontynuowanie pracy gminnego Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego programu „Czyste powietrze”.
1.5. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy	✓ Utworzenie i rozwijanie gminnego systemu monitoringu wizyjnego ✓ współpraca z Policją. ✓ Podejmowanie działań w zakresie zwiększania zasobów kadrowych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. ✓ Realizacja działań zwiększających świadomość dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie zagrożeń wynikających z używania narkotyków, środków odurzających i alkoholu. ✓ Modernizacja sieci komunikacyjnej na terenie gminy w tym budowa chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia i ścieżek rowerowych. ✓ Budowa basenów pływających na jeziorach. ✓ Tworzenie bazy dla kamperów.
1.6. Zmniejszenie zagrożenia wynikającego ze zmian klimatu	✓ Systematyczna likwidacja osuwisk i zabezpieczanie miejsc szczególnie zagrożonych osuwaniem się gruntu. ✓ Oczyszczanie i odkraczanie koryt rzek i rowów przydrożnych. ✓ Rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej oraz modernizacja istniejącej. ✓ Podejmowanie działań zmierzających do odmulania Jeziora Solińskiego, Myczkowieckiego oraz rzeki San.
1.7. Zwiększenie dostępności żywności lokalnej	✓ Wyznaczanie i urządzanie miejsc do handlu bazarowego.
1.8. Zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami	✓ Likwidacja barier architektonicznych w budynkach i przestrzeniach publicznych. ✓ Zwiększanie dostępności usług/osób ułatwiających komunikację z osobami z niepełnosprawnościami (np. język

	migowy).
1.9. Zwiększenie dostępności usług medycznych na terenie gminy	✓ Organizacja akcji profilaktycznych.
1.10. Zapewniona odpowiednia opieka dla dzieci	✓ Rozwijanie zaplecza szkół do realizacji obowiązku dożywiania dzieci. ✓ Prowadzenie dożywiania w szkołach. ✓ Tworzenie zorganizowanych form opieki dla dzieci do lat 3.
1.11. Zwiększenie oferty opieki nad dziećmi, dorosłymi i seniorami	✓ Organizowanie zajęć edukacyjno-integracyjnych dla seniorów. ✓ Utworzenie środowiskowego domu pomocy. ✓ Utworzenie świetlicy socjoterapeutycznej. ✓ Dostosowywanie oferty zajęć pozalekcyjnych do istniejących potrzeb.
1.12. Zwiększanie aktywności fizycznej mieszkańców	✓ Modernizacja i rozwój (rozbudowa/budowa) infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. ✓ Promocja aktywnego stylu życia. ✓ Organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych ogólnodostępnych. ✓ Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych. ✓ Wspieranie działalności klubów sportowych oraz formalnych i nieformalnych grup działających w sferze rozwoju sportu i rekreacji.
1.13. Poprawa warunków i jakości kształcenia w szkołach	✓ Przebudowa i modernizacja obiektów oświatowych. ✓ Modernizacja i rozbudowa bazy sportowej szkół. ✓ Systematyczne doposażanie szkół w niezbędny sprzęt i pomoce dydaktyczne. ✓ Zwiększanie dostępności obiektów oświatowych dla osób niepełnosprawnych.
1.14. Atrakcyjna i dobrze wykorzystana oferta kulturalna	✓ Rozbudowa i modernizacja bazy kulturalnej. ✓ Doposażanie GOKSiT w niezbędny sprzęt i wyposażenie do prowadzenia zajęć statutowych. ✓ Systematyczne rozwijanie oferty imprez kulturalnych w tym ludowych, o charakterze regionalnym i ponadregionalnym ✓ Promowanie oferty kulturalnej wśród mieszkańców ✓ Uaktywnienie życia świetlicowego w zakresie zachowania i promocji lokalnych tradycji i zwyczajów ludowych.
1.15. Aktywna i społecznie zintegrowana społeczność gminy	✓ Wspieranie działalności organizacji społecznych. ✓ Promocja działalności organizacji społecznych oraz lokalnych liderów. ✓ Organizowanie wydarzeń integrujących mieszkańców. ✓ Promowanie solidarności społecznej. ✓ Poprawa komunikacji władz lokalnych ze społeczeństwem. ✓ Systematyczne prowadzenie i promowanie konsultacji społecznych.
1.16. Poprawa organizacji komunikacji publicznej	✓ Współpraca z lokalnymi samorządami w zakresie poprawy komunikacji publicznej. ✓ Systematyczne prowadzenie i promowanie konsultacji społecznych.
1.17. Ograniczenie marginalizacji cyfrowej	✓ Zwiększanie dostępności Internetu dla mieszkańców gminy ✓ Tworzenie możliwości zdobycia umiejętności cyfrowych. ✓ Rozszerzanie zakresu e-usług Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych (m.in. szkół).

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny 1	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych	Liczba zrealizowanych działań w kierunku wydłużenia sezonu turystycznego	5	15
	Liczba przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych	1684	2050
	Liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych	1228	1640

Liczba rozbudowanych oczyszczalni ścieków	1	2
Liczba powstałych elementów infrastruktury technicznej w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wód Jeziora Solińskiego (oczyszczalnie ścieków)	7	7
Liczba budynków wyposażonych w źródła ciepła o niskiej emisyjności	120	650
Liczba zlikwidowanych osuwisk i zabezpieczanych miejsc szczególnie zagrożonych osuwaniem się gruntu	0	3
Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej	1,5 km	2 km
Powierzchnia odmulonego dna Jeziora Solińskiego, Myczkowieckiego	0	12 ha
Długość odmulonego koryta rzeki San	0	600 m
Liczba wyznaczonych i urządzonych miejsc do handlu bazarowego	0	4
Liczba obiektów użyteczności publicznej dostępnych (bez barier architektonicznych) dla osób ze szczególnymi potrzebami	2	16
Liczba zorganizowanych akcji profilaktycznych z zakresu usług medycznych	2	8
Liczba dostępnych zorganizowanych form opieki dla dzieci do lat 3	0	1
Liczba dzieci objętych dożywianiem w szkołach	383	450
Liczba nowych ofert zajęć dla seniorów	1	4
Liczba utworzonych środowiskowych domów pomocy/światlic socjoterapeutycznych	0	1
Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	6	9
Liczba zorganizowanych imprez sportowo-rekreacyjnych ogólnodostępnych	10	15
Liczba zorganizowanych zajęć sportowo-rekreacyjnych	5	10
Liczba przebudowanych/rozbudowanych/zmodernizowanych obiektów oświatowych, w tym bazy sportowej szkół	3	4
Liczba doposażonych obiektów oświatowych	0	7
Liczba obiektów oświatowych dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami	0	7

	Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych obiektów bazy kulturalnej	4	9
	Liczba doposażonych obiektów bazy kulturalnej	0	9
	Liczba aktywnie działających organizacji społecznych	9	17
	Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących mieszkańców	50	60
	Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych	3	8
	Liczba gospodarstw domowych z dostępem do Internetu o wysokich parametrach	65	850
	Liczba zorganizowanych szkoleń dla mieszkańców gminy z zakresu zdobywania umiejętności cyfrowych	0	2
	Liczba dostępnych e-usług w Urzędzie Gminy i jednostkach organizacyjnych	17	25

Cel strategiczny 2: Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę

Cel strategiczny 2 zakłada stworzenie funkcjonalnej przestrzeni, która zwiększałaby dostępność i spójność terytorialną, a przy tym poprawiała atrakcyjność Gminy do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz atrakcyjność dla turystów. Osiągnięty on będzie poprzez podniesienie standardu obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych, rozwinięcie systemu zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, rozwinięcie systemu zaopatrzenia w gaz sieciowy oraz poprawę bezpieczeństwa publicznego i zmniejszenie marginalizacji cyfrowej.

Istotnym elementem jest też zwiększenie dostępności miejsc rekreacji i wypoczynku oraz poprawa stanu infrastruktury drogowej, która poprawiłby poziom bezpieczeństwa na drogach. Dodatkowo zakłada się wzrost wykorzystania roweru, jako środka transportu poprzez utworzenie sieci ścieżek rowerowych.

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Podzespół II ds. zasobów i potencjałów gminy	
Cel strategiczny nr 2: Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę	
Cele operacyjne	Zadania realizacyjne
2.1. Poprawa zagospodarowania komunalnych stanu ścieków	✓ Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Zawozie, Myczkowcach, Solinie i Wołkowie. ✓ Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Werlasie, Bereznica Wyżna, Wola Matiaszowa, Terka oraz rozbudowa w pozostałych miejscowościach. ✓ Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach Sakowczyk i Rajskie. ✓ Rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej wraz z modernizacją istniejącej.
2.2. Stworzenie efektywnego i funkcjonalnego systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę	✓ Utworzenie systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę wraz z budową nowych ujęć wody opartych na wodach powierzchniowych. ✓ Przebudowa istniejących sieci i stacji uzdatniania wody. ✓ Budowa sieci wodociągowych w miejscowościach Bóbrka, Bukowiec, Werlas, Zawóz, Wołkowyja, Rybne, Rajskie, Sakowczyk, Myczków, Bereźka, Myczkowce.
2.2. Zwiększenie dostępności gazu sieciowego	✓ Wnioskowanie do PGNiG w sprawie rozbudowy sieci gazowej oraz budowy stacji wyspowych opartych o gaz CNG.

2.3. Poprawa funkcjonalności i efektywności obiektów publicznej energetycznej użyteczności	✓ Termomodernizacja obiektów świetlic wiejskich, modernizacja energetyczna obiektów oświatowych w Zawozie i Bukowcu. ✓ Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej ✓ Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej i przestrzeniach publicznych.
2.4. Zwiększenie dostępności miejsc rekreacji i wypoczynku	✓ Budowa placów zabaw. ✓ Organizacja i urządzenie otwartych przestrzeni rekreacyjnych w Polańczyku i Solinie. ✓ Znakowane miejsc odpoczynku dla turystów przy drogach publicznych. ✓ Poprawa stanu technicznego istniejących szlaków i ścieżek turystycznych. ✓ Budowa nowych ścieżek dydaktyczno-historyczno-przyrodniczych. ✓ Oznakowanie i dostosowywanie obiektów i miejsc historycznych i innych do korzystania przez turystów (np. Bunkry na Linii Mołotowa, okopy z I Wojny Światowej). ✓ Budowa infrastruktury miejsc widokowych. ✓ Rozbudowa infrastruktury zdrojowej – budowa ogólnodostępnego obiektu o funkcji zdrojowej. ✓ Budowa całorocznego kompleksu sportów wodnych i rekreacji.
2.5. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy i bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego	✓ Budowa nowych i modernizacja istniejących miejsc parkingowych i postojowych. ✓ Współpraca z PZDW w zakresie poprawy stanu technicznego części odcinków dróg wojewódzkich (894, 895). ✓ Przebudowa dróg gminnych i powiatowych oraz obiektów mostowych. ✓ Poprawa stanu technicznego i parametrów dróg wewnętrznych wraz z uregulowaniem stanu prawnego tych dróg. ✓ Budowa chodników dla pieszych. ✓ Budowa ścieżek i tras rowerowych, w tym wydzielonych ścieżek przy drogach publicznych. ✓ Budowa i modernizacja sieci oświetleniowej dróg i ulic. ✓ Organizowanie oznakowanych przejść dla pieszych. ✓ Przebudowa przepustów przy drogach.
2.6. Wykorzystanie niezagospodarowanych budynków i budowli będących w zasobach mienia komunalnego	✓ Rewitalizacja niezagospodarowanych i niszczących budynków komunalnych (np. obiekty byłej Hydrobudowy Rzeszów w Solinie, świetlice w Myczkowie i Wołkowyi) na cele społeczne lub gospodarcze.
2.7. Poprawa bezpieczeństwa publicznego	✓ Systematyczne doposażanie jednostek OSP w sprzęt oraz modernizacja obiektów remiz, ✓ Utworzenie wyspecjalizowanej jednostki ratownictwa wysokościowego i wodnego (szkolenie ratowników, wyposażenie, zabezpieczenie obiektu siedziby).
2.8. Zmniejszenie marginalizacji cyfrowej	✓ Podejmowanie działań w kierunku poprawy dostępności i parametrów Internetu. ✓ Rozszerzanie zakresu e-usług Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych (m.in. szkół).

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny 2	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę	Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	1	2
	Liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych	1228	1640
	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej	108	156

Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków	22	40
Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej	1,5	2
Liczba wybudowanych ujęć wody	10	13
Liczba wybudowanych/przebudowanych stacji uzdatniania wody	11	13
Liczba przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych	1684	2050
Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej	127	152
Liczba przyłączy gazowych prowadzących do budynków mieszkalnych	274	520
Liczba budynków użyteczności publicznej o poprawionej efektywności energetycznej	6	12
Liczba obiektów (budynków, przestrzeni publicznych) dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami	0	12
Liczba wybudowanych placów zabaw	10	13
Liczba zorganizowanych i urządzonych otwartych przestrzeni rekreacyjnych	25	28
Liczba oznakowanych miejsc odpoczynku dla turystów przy drogach	15	22
Długość szlaków i ścieżek turystycznych utrzymanych w dobrym stanie technicznym	30	250
Liczba wybudowanych ścieżek dydaktyczno-historyczno-przyrodniczych	3	10
Liczba oznakowanych i dostosowywanych obiektów i miejsc historycznych i innych do korzystania przez turystów	5	50
Liczba miejsc widokowych	15	35

Liczba ogólnodostępnych obiektów o funkcji zdrojowej	4	6
Liczba wybudowanych całorocznych kompleksów sportów wodnych i rekreacji	0	1
Liczba wybudowanych/zmodernizowanych parkingów i miejsc postojowych	7	9
Liczba podjętych działań w partnerstwie z PZDW w zakresie poprawy stanu technicznego części odcinków dróg wojewódzkich (894, 895).	3	5
Długość przebudowanych dróg gminnych oraz obiektów mostowych	25,00 km	32,5 km
Długość przebudowanych dróg powiatowych oraz obiektów mostowych	2	5
Długość dróg wewnętrznych o poprawionych parametrach technicznych i uregulowanym stanie prawnym	81 km	110 km
Długość wybudowanych chodników	11 km	30 km
Długość wybudowanych ścieżek i tras rowerowych, w tym wydzielonych ścieżek przy drogach publicznych	10	150
Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci oświetlenia dróg i ulic	50	65
Liczba oznakowanych przejść dla pieszych	17	25
Liczba przebudowanych przepustów przy drogach	7	15
Liczba przywróconych do użytkowania budynków i budowli będących w zasobach mienia komunalnego	2	4
Liczba jednostek OSP wyposażonych w sprzęt	6	9
Liczba zmodernizowanych remiz strażackich	6	9
Liczba działających w gminie wyspecjalizowanych jednostek ratownictwa wysokościowego i wodnego	2	4

	Liczba gospodarstw domowych z dostępem do Internetu o wysokich parametrach	65	850
	Liczba dostępnych e-usług w Urzędzie Gminy i jednostkach organizacyjnych	17	25

Cel strategiczny 3: Poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego

Ład przestrzenny uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Dlatego też, stanowi on niezbędny element zrównoważonego rozwoju.

Szkieletem każdego układu przestrzennego jest sieć dróg i od jej organizacji zależą warunki obsługi mieszkańców oraz funkcjonowanie podmiotów gospodarczych, a walory przyrodnicze, architektura, układ urbanistyczny, zieleń, placówki obsługi i poziom bezpieczeństwa decydują o atrakcyjności miejsca zamieszkania.

Ważne jest prowadzenie spójnej polityki przestrzennej, która poprawiłaby funkcjonalność, dostępność i estetykę przestrzeni publicznych. Z tego względu niezbędnym staje się sukcesywne sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które uporządkują przestrzeń Gminy. Jednym z działań jest również rewitalizacja obszarów zdegradowanych występujących w gminie, przebudowa i zagospodarowanie centrów poszczególnych miejscowości oraz poprawa oznakowania zwłaszcza miejsc atrakcyjnych turystycznie w Gminie Solina, a także stworzenie wzorca architektonicznego dla obiektów małej architektury oraz obiektów turystycznych.

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Podzespół II ds. zasobów i potencjałów

Cel strategiczny nr 3: Poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego

Cele operacyjne	Zadania realizacyjne
3.1. Bezpieczna i czytelna komunikacja przestrzenna w gminie	✓ Wdrożenie czytelnego oznakowania ulic i domostw. ✓ Poprawa oznakowania obiektów i miejsc atrakcyjnych turystycznie.
3.2. Zwiększenie powierzchni uzbrojonych terenów inwestycyjnych	✓ Tworzenie fragmentarycznych planów zagospodarowania przestrzennego. ✓ Uzbieranie terenów inwestycyjnych.
3.3. Poprawa zagospodarowania i dostępności terenów nadbrzeżnych	✓ Współpraca z PGE w zakresie urządzania ogólnodostępnych przestrzeni nadbrzeżnych.
3.4. Ograniczenie degradacji krajobrazu	✓ Uporządkowanie kwestii instalowania reklam. ✓ Opracowanie i promowanie propozycji wzorca architektonicznego dla obiektów małej architektury oraz obiektów turystycznych.
3.5. Poprawa zagospodarowania przestrzeni publicznych i miejsc rekreacji	✓ Realizacja kompleksowych przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji. ✓ Przebudowa i zagospodarowanie centrów miejscowości. ✓ Organizacja miejsc rekreacji. ✓ Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny 3:	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego	Liczba ulic czytelnie oznakowanych	23	25
	Liczba budynków czytelnie oznakowanych	1654	2628
	Liczba obiektów i miejsc atrakcyjnych turystycznie czytelnie oznakowanych	30	50

Liczba opracowanych fragmentarycznych planów zagospodarowania przestrzennego	49	55
Liczba podjętych działań w partnerstwie z PGE w zakresie urządzania ogólnodostępnych przestrzeni nadbrzeżnych	5	8
Liczba podjętych działań w zakresie uporządkowania kwestii instalowania reklam	2	4
Liczba opracowanych i wypromowanych propozycji wzorca architektonicznego dla obiektów małej architektury oraz obiektów turystycznych	0	2
Liczba zrealizowanych kompleksowych przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji	1	3
Powierzchnia przebudowanych i zagospodarowanych centrów miejscowości	4	8
Liczba zorganizowanych miejsc rekreacji	25	32
Liczba stworzonych planów zagospodarowania	49	55

Cel strategiczny 4: Poprawa stanu zachowania i poziomu wykorzystania dziedzictwa kulturowego

Bogata i bardzo interesująca historia ziem, będących w granicach administracyjnych Gminy Solina, warunkuje jej zróżnicowanie widoczne zarówno w zachowanych materialnych jak i niematerialnych formach dziedzictwa kulturowego. Tym samym Gmina Solina stanowi jeden z najbardziej atrakcyjnych regionów turystycznych w kraju.

Poprawa stanu zachowania i poziomu wykorzystania dziedzictwa kulturowego będzie realizowana przede wszystkim przez poprawę stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz promocję lokalnego dziedzictwa.

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Podzespół II ds. zasobów i potencjałów

Cel strategiczny nr 4: Poprawa stanu zachowania i poziomu wykorzystania dziedzictwa kulturowego

Cele operacyjne	Zadania realizacyjne
4.1. Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych	✓ Restaurowanie obiektów zabytkowych na terenie gminy (np. spichlerz w Myczkowcach, cmentarze i dzwonnice Wołkowyja, Rajskie, Bukowiec, Berezka Cerkiew). ✓ Aktualizacja ewidencji gminnego zasobu obiektów zabytkowych. ✓ Rewitalizacja niszczących obiektów zabytkowych na cele społeczne lub gospodarcze. ✓ Wykorzystanie turystyczne obiektów charakterystycznych dla wielokulturowości dziedzictwa kulturowego.
4.2. Promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego	✓ Podtrzymywanie tradycji lokalnych – wspieranie organizacji podtrzymujących tradycje (np. KGW), utworzenie zespołu ludowego, wspieranie działalności Muzeum Bojków wraz z Regionalnym Centrum Kultury w Myczkowie itp.). ✓ Wspieranie lokalnych artystów i rękodzielników. ✓ Systematyczne doposażanie i rozwijanie bazy technicznej i lokalowej GOKSiT. ✓ Rozwijanie oferty promującej dziedzictwo kulturowe (np.

	lokalne małe muzea, cykliczne wystawy, małe galerie sztuki). ✓ Propagowanie lokalnych tradycji i zwyczajów ludowych. ✓ Organizacja imprez kulturalnych o charakterze ludowym.
--	---

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny 4:	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Poprawa stanu zachowania i poziomu wykorzystania dziedzictwa kulturowego	Liczba odrestaurowanych obiektów zabytkowych na terenie gminy	0	2
	Liczba utworzonych nowych zespołów ludowych	0	3
	Liczba przeprowadzonych działań wspierających działalność Muzeum Bojków i Regionalnego Centrum Kultury w Myczkowie	10	15
	Liczba przeprowadzonych działań wspierających organizacje podtrzymujących tradycje	5	15
	Liczba przeprowadzonych działań wspierających lokalnych artystów i rękodzielników	1	5
	Liczba doposażonych i rozwiniętych obiektów bazy technicznej i lokalowej GOKSiT	5	16
	Liczba rozwiniętych ofert promujących dziedzictwo kulturowe	5	15
	Liczba przeprowadzonych działań propagujących lokalne tradycje i zwyczaje ludowe	5	15
	Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych o charakterze ludowym	3	7

Cel strategiczny 5: Wzrost jakości potencjału przyrodniczego

Gmina dysponuje cennymi walorami i zasobami przyrodniczymi, które należy chronić, a z drugiej strony udostępniać dla celów gospodarczych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych. Rozwój społeczno-gospodarczy powinien opierać się bowiem na zasadach zrównoważonego rozwoju. Oznacza on dążenie do równowagi pomiędzy potrzebami gospodarczymi i wymaganiami ochrony środowiska. Inaczej mówiąc, zapewnienie takiej skali działalności gospodarczej, która nie będzie powodować negatywnych konsekwencji ujawniających się w środowisku. Z tego względu Cel 5 zakłada wzrost jakości potencjału przyrodniczego, w szczególności zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska niską emisją, ściekami komunalnymi i odpadami stałymi, ograniczenie przypadków negatywnych zachowań ludzi względem środowiska naturalnego, wykorzystanie zasobów wód mineralnych i termalnych, a także ograniczenie szkód i zagrożeń powodowanych przez dzikie zwierzęta oraz rozwój gminnego systemu zabezpieczeń przed powodzią, ogniem i innymi skutkami zmiany klimatu (w tym suszy).

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Podzespół II ds. zasobów i potencjałów		
Cel strategiczny nr 5: Wzrost jakości potencjału przyrodniczego		
Cele operacyjne	Zadania realizacyjne	
5.1. Zmniejszenie zanieczyszczenia	✓ Wspieranie powstawania nowych instalacji OZE oraz wymiany	

środowiska niską emisją, ściekami komunalnymi i odpadami stałymi	- źródeł ciepła. ✓ Promowanie programów proekologicznych jak np. Czyste powietrze, Mój Prąd, Moja Woda. ✓ Wspieranie mieszkańców chcących skorzystać z dofinansowania na inwestycje proekologiczne w gospodarstwach domowych. ✓ Rozbudowa systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych. ✓ Doskonalenie systemu zagospodarowania odpadów uwzględniającego usuwanie odpadów z miejsc szczególnie atrakcyjnych turystycznie. ✓ Budowa PSZOK na terenie gminy.
5.2. Ograniczenie negatywnych zachowań ludzi względem naturalnego środowiska	✓ Promowanie zachowań proekologicznych podczas różnych wydarzeń organizowanych przez gminę. ✓ Edukowanie w zakresie ograniczenia niskiej emisji i zagrożeń wynikających ze spalania śmieci. ✓ Edukowanie w zakresie ograniczenia ilości oraz segregowania odpadów w gospodarstwach domowych. ✓ Likwidacja dzikich wysypisk śmieci. ✓ Promowanie programów proekologicznych jak np. Czyste powietrze, Mój Prąd, Moja Woda.
5.3. Wykorzystane zasoby wód mineralnych i termalnych	✓ Opracowanie planu zagospodarowania wód. ✓ Budowa obiektu o funkcji zdrojowej. ✓ Realizacja odwiertów wód termalnych. ✓ pozyskanie inwestora do zagospodarowanie wód termalnych.
5.4. Ograniczenie szkód i zagrożeń powodowanych przez dzikie zwierzęta	✓ Współpraca z RDOŚ, Kołami Łowieckimi, Polskim Związkiem Łowieckim, Lasami Państwowymi w zakresie ograniczania populacji gatunków szczególnie szkodliwych i niebezpiecznych zwierząt. ✓ Współpraca z Kołami Łowieckimi w zakresie ograniczenia szkód w uprawach rolnych.
5.5. Rozwinięty gminny system zabezpieczeń przed powodzią, ogniem i innymi skutkami zmiany klimatu (w tym suszy)	✓ Budowa zbiorników małej retencji. ✓ Realizacja innych działań katalogowych przewidzianych w Planie Przeciwdziałania Skutkom Suszy dla zwiększania zasobów dyspozycyjnych oraz racjonalnego gospodarowania wodą. ✓ Budowa zbiorników i ujęć p.poż. wraz z niezbędną infrastrukturą ✓ Systematyczne unowocześnianie taboru i sprzętu jednostek OSP ✓ Poprawa stanu koryt cieków naturalnych. ✓ Systematyczne udrażnianie rowów i przepustów. ✓ Podejmowanie działań zabezpieczających przed zniszczeniami infrastruktury technicznej znajdującej się na terenach zagrożonych procesami osuwiskowymi. ✓ Podejmowanie działań wpływających na zmianę świadomości społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu oraz reagowaniu na jego skutki. ✓ współpraca z RZGW w Rzeszowie w celu realizacji Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny 5:	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Wzrost jakości potencjału przyrodniczego	Liczba przeprowadzonych akcji promujących programy proekologiczne jak np. Czyste powietrze, Mój Prąd, Moja Woda	1	3
	Liczba przeprowadzonych działań wspierających mieszkańców chcących skorzystać z dofinansowania na inwestycje proekologiczne w gospodarstwach domowych	1	3
	Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	1	2

Liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych	1228	1640
Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej	108	156
Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków	22	40
Ilość zebranych odpadów z miejsc szczególnie atrakcyjnych turystycznie	2300	3000
Liczba wybudowanych PSZOK w gminie	0	1
Liczba przeprowadzonych działań służących promocji zachowań proekologicznych podczas różnych wydarzeń organizowanych przez gminę	0	2
Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie ograniczenia niskiej emisji i zagrożeń wynikających ze spalania śmieci	1	3
Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie ograniczenia ilości oraz segregowania odpadów w gospodarstwach domowych	1	3
Liczba dzikich wysypisk w gminie	0	0
Liczba przeprowadzonych działań promujących programy proekologiczne jak np. Czyste powietrze, Mój Prąd, Moja Woda	1	3
Liczba wybudowanych budynków o funkcji zdrojowej	4	6
Liczba wykonanych odwiertów wód termalnych	0	1
Liczba pozyskanych inwestorów do zagospodarowanie wód termalnych	0	1
Liczba przeprowadzonych działań w zakresie ograniczania populacji gatunków szczególnie szkodliwych i niebezpiecznych zwierząt	4	10
Liczba przeprowadzonych działań z Kołami Łowieckimi w zakresie ograniczenia szkód w uprawach rolnych	2	4
Liczba wybudowanych zbiorników małej retencji	0	1
Liczba wybudowanych zbiorników i ujęć p.poż. wraz z niezbędną infrastrukturą	0	1
Liczba doposażonych jednostek OSP	6	9

	Liczba działań podjętych na rzecz zabezpieczenia przed zniszczeniami infrastruktury technicznej znajdującej się na terenach zagrożonych procesami osuwiskowymi	0	3
	Liczba podjętych działań wpływających na zmianę świadomości społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu oraz reagowaniu na jego skutki	1	3

Cel strategiczny 6: Zmniejszenie odpływu mieszkańców z gminy

Wśród najważniejszych powodów wymeldowań z terenu Gminy Solina można wymienić przyczyny zawodowe (np. poszukiwanie lepszych perspektyw zawodowych, większego rynku pracy), ekonomiczne (np. relatywnie wyższych zarobków), edukacyjne (np. podjęcie studiów na uczelniach wyższych w Rzeszowie oraz innych miastach akademickich w Polsce) oraz osobiste (np. związane z założeniem rodziny).

Cel strategiczny 6 zakłada zmniejszenie odpływu mieszkańców z gminy poprzez zwiększenie atrakcyjności warunków zamieszkiwania na jej terenie.

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Podzespół II ds. zasobów i potencjałów

Cel strategiczny nr 6: Zmniejszenie odpływu mieszkańców z gminy

Cele operacyjne	Zadania realizacyjne
6.1. Zwiększenie atrakcyjności warunków zamieszkiwania na terenie gminy	✓ Rozwijanie infrastruktury technicznej. ✓ Rozwijanie infrastruktury społecznej. ✓ Rozwój usług publicznych (np. opieka żłobkowa). ✓ Preferencje podatkowe dla mieszkańców (podatki lokalne). ✓ Pozyskiwanie inwestorów w branży turystycznej i pokrewnej. ✓ Promocja walorów gospodarczych. ✓ Rozwijanie mieszkalnictwa komunalnego.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny 6:	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Zmniejszenie odpływu mieszkańców z gminy	Liczba rozwiniętych obiektów infrastruktury technicznej	64	76
	Liczba rozwiniętych obiektów infrastruktury społecznej	19	25
	Liczba dostępnych usług publicznych	12	14
	Liczba stworzonych preferencji podatkowych dla mieszkańców	0	1
	Liczba pozyskanych inwestorów w branży turystycznej i pokrewnej	0	5
	Liczba przeprowadzonych akcji promujących walory gospodarcze gminy	1	3

	Liczba wybudowanych/zaadoptowanych budynków na cele mieszkalnictwa komunalnego	0	0
--	---	---	---

Cel strategiczny 7: Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy

Cel strategiczny 7 zakłada z kolei poprawę poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy. Osiągnięty on będzie poprzez poprawę konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych. A także zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy. Ważnym elementem działań jest również rozwinięcie nowoczesnej oferty uzdrowskiej, wykreowanie marki gminy oraz aktywna polityka gospodarcza gminy.

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Podzespół III ds. gospodarczych i promocji gminy	
Cel strategiczny nr 7: Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy	
Cele operacyjne	Zadania realizacyjne
7.1. Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych	✓ Poprawa dostępności doradztwa dla przedsiębiorców. ✓ Wspieranie tworzenia zorganizowanych form działania przedsiębiorców. ✓ Organizacja przedsięwzięć integrujących lokalnych przedsiębiorców. ✓ Promocja postaw i inicjatyw sprzyjających inicjowaniu i wdrażaniu innowacji społecznych w gminie i regionie oraz ich wspieranie ✓ Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu w powiecie. ✓ Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie tworzenia i wzmacniania warunków do tworzenia i rozwoju start-up'ów. ✓ Współpracy z samorządem województwa i samorządem powiatowym oraz gminnymi w zakresie przedsiębiorczości społecznej. ✓ Zachęcanie do tworzenia i sprzedaży własnych produktów żywnościowych. ✓ Utworzenie miejsc do handlu lokalnymi produktami żywnościowymi. ✓ Wspieranie rozwoju produkcji ekologicznej. ✓ Wspieranie producentów podejmujących współpracę sieciową. ✓ Promowanie produktów lokalnych (np. wyroby mięsne i wędliniarskie, serowarstwo, miody i produkty pszczelarskie i inne). ✓ Podejmowanie działań w zakresie ograniczenia negatywnego wpływu chemii rolniczej na środowisko. ✓ Inicjowanie współpracy lokalnych producentów rolnych z lokalnym handlem (rozwój struktur sieciowych).
7.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy	✓ Rozwijanie infrastruktury turystycznej i okoturystycznej (np. ścieżek spacerowych i rowerowych nad jeziorami oraz w innych częściach gminy, tworzenie infrastruktury sportu/rekreacji/turystyki zimowej, urządzenie kąpielisk, poprawa standardu toalet publicznych oraz budowa nowych, urządzenie miejsc odpoczynku dla spacerowiczów, rowerzystów i turystów). ✓ Rozbudowa infrastruktury drogowej, w tym parkingowej. ✓ Współpraca w zakresie wzbogacania oferty turystycznej na jeziorze (np. tworzenie turystycznych połączeń wodnych w obrębie marin i innych). ✓ Współpraca z PGE, RZGE w zakresie atrakcyjnego zagospodarowania linii brzegowej i jezior. ✓ Wspieranie przedsięwzięć współpracy lokalnych przedsiębiorstw turystycznych w zakresie integrowania produktów/oferty turystycznej i promocji. ✓ Organizacja ponadregionalnych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych. ✓ Umożliwienie powstania sklepu wielkopowierzchniowego. ✓ Współpraca z PKL w zakresie rozwoju wspólnej oferty turystycznej.
7.3. Rozwinięta nowoczesna oferta uzdrowska	✓ Udostępnianie terenów inwestycyjnych pod działalność związaną z lecznictwem uzdrowskim.

	✓ Budowa ogólnodostępnego obiektu o funkcji uzdrowiskowej wraz z całorocznym kompleksem sportów wodnych i rekreacji. ✓ Pozyskanie inwestora do wykorzystania wód termalnych. ✓ Opracowanie projektu organizacji ruchu w strefach uzdrowiska.
7.4. Wykreowana marka gminy	✓ Opracowanie i stosowanie systemu identyfikacji wizualnej związanej z marką gminy. ✓ Współpraca z mediami na rzecz promowania marki/oferty turystycznej gminy. ✓ Wykreowanie imprezy wizerunkowej gminy o dużym zasięgu oddziaływania np. krajowym lub zagranicznym, ✓ Wspieranie działań związanych z wytworzeniem produktów lokalnych/gadżetów identyfikowanych z gminą. ✓ Promowanie osiągnięć i sukcesów przedstawicieli lokalnego sektora gospodarki.
7.5. Aktywna polityka gospodarcza gminy	✓ Porządkowanie gospodarki przestrzennej, ✓ Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie planowania rozwoju turystyki. ✓ Intensyfikacja promocji oferty turystycznej gminy. ✓ Współpraca z różnymi podmiotami branży turystycznej w zakresie stworzenia wyrazistego wizerunku turystycznego gminy – strategia produktu turystycznego. ✓ Ochrona czystości wód jezior. ✓ Współpraca z sąsiednimi samorządami oraz samorządami przygranicznymi w zakresie rozwoju i promowania oferty turystycznej. ✓ Realizacja kompleksowych przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny 7:	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy	Liczba wspartych zorganizowanych form działania przedsiębiorców	2	4
	Liczba dostępnych podmiotów świadczących doradztwo dla przedsiębiorców	0	1
	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć integrujących lokalnych przedsiębiorców	0	2
	Liczba przeprowadzonych akcji promujących postawy i inicjatywy sprzyjające inicjowaniu i wdrażaniu innowacji społecznych w gminie i regionie oraz ich wspieranie	0	3
	Liczba utworzonych miejsc do handlu lokalnymi produktami żywnościowymi	0	4
	Liczba wspartych działań z zakresu rozwoju produkcji ekologicznej	2	6
	Liczba przeprowadzonych akcji promujących produkty lokalne	8	15

Liczba podjętych działań we współpracy z PGE, RZGE w zakresie atrakcyjnego zagospodarowania linii brzegowej i jezior	5	8
Liczba wspartych przedsięwzięć współpracy lokalnych przedsiębiorstw turystycznych w zakresie integrowania produktów/oferty turystycznej i promocji	3	8
Liczba zorganizowanych ponadregionalnych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych	7	20
Liczba podjętych działań na rzecz umożliwienia powstania sklepu wielkopowierzchniowego	2	6
Liczba opracowanych projektów organizacji ruchu w strefach uzdrowiska	1	4
Liczba wybudowanych ogólnodostępnych obiektów o funkcji uzdrowskiej wraz z całorocznym kompleksem sportów wodnych i rekreacji	0	1
Powierzchnia udostępnionych terenów inwestycyjnych pod działalność związaną z lecznictwem uzdrowskim	0	1,6
Liczba zrealizowanych działań we współpracy z mediami na rzecz promowania marki/oferty turystycznej gminy	5	25
Liczba wykreowanych imprez wizerunkowych gminy o dużym zasięgu	7	15
Liczba wspartych działań związanych z wytworzeniem produktów lokalnych/gadżetów identyfikowanych z gminą	2	5
Liczba podjętych działań na rzecz uporządkowania gospodarki przestrzennej	2	6
Liczba utworzonych partnerstw z przedsiębiorcami w zakresie planowania rozwoju turystyki	5	15
Liczba przeprowadzonych działań promujących ofertę turystyczną gminy	15	35
Liczba utworzonych partnerstw z różnymi podmiotami branży turystycznej w zakresie stworzenia wyrazistego wizerunku turystycznego gminy – strategii produktu turystycznego	5	15

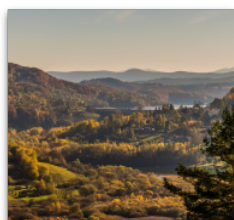
	Liczba utworzonych partnerstw z sąsiednimi samorządami oraz samorządami przygranicznymi w zakresie rozwoju i promowania oferty turystycznej	7	9
	Liczba zrealizowanych kompleksowych przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji	1	3

4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy

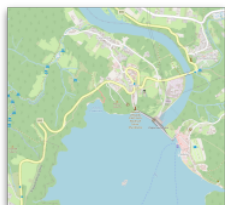
Zgodnie z art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy z 8 marca 1990 r. o *samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn.zm.) - strategia rozwoju Gminy Solina zawiera nie tylko wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z 6 grudnia 2006 r. o *zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) przygotowanej na potrzeby tej strategii, lecz również określa model struktury gminy.

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Solina przedstawia spodziewany i zaplanowany wpływ, jaki na kształtowanie się struktur przestrzennych będzie mieć realizacja zapisów strategii rozwoju Gminy Solina. Model ten uwzględnia także zdiagnozowane wcześniej problemy, potrzeby i potencjały rozwojowe gminy Solina, które wpływać mogą na zmiany w strukturze przestrzennej gminy.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY SOLINA SŁUŻYĆ MA NADANIU WYMIARU PRZESTRZENNEGO STRATEGII ROZWOJU GMINY SOLINA POPRZEC:

ukierunkowanie działań do konkretnych obszarów i dopasowanie ich do potrzeb i możliwości tych obszarów

ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

określenie zasad i celów polityki przestrzennej oraz struktury funkcjonalno-przestrzennej jednostki, dla której opracowywana jest strategia

Głównym zamierzeniem modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej jest zobrazowanie przyjętej wizji rozwoju gminy, do powstania której przyczynią się efekty realizacji celów rozwojowych strategii, również tych z zakresu zagospodarowania przestrzennego. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, to układ przestrzenny kształtujący funkcjonalność danej jednostki.

Zdjęcie 1. Fragment układu funkcjonalno-przestrzennego Gminy Solina – zabudowania uzdrowiska Polańczyk

Źródło: <http://esolina.pl/atrakcje-gminy/uzdrowisko-polanczyk/>

Przyjęty w opracowaniu niniejszej Strategii zrównoważony model rozwoju Gminy Solina obejmuje:

przedstawienie długookresowej strategii rozwoju gminy

obowiązkowy element strategii

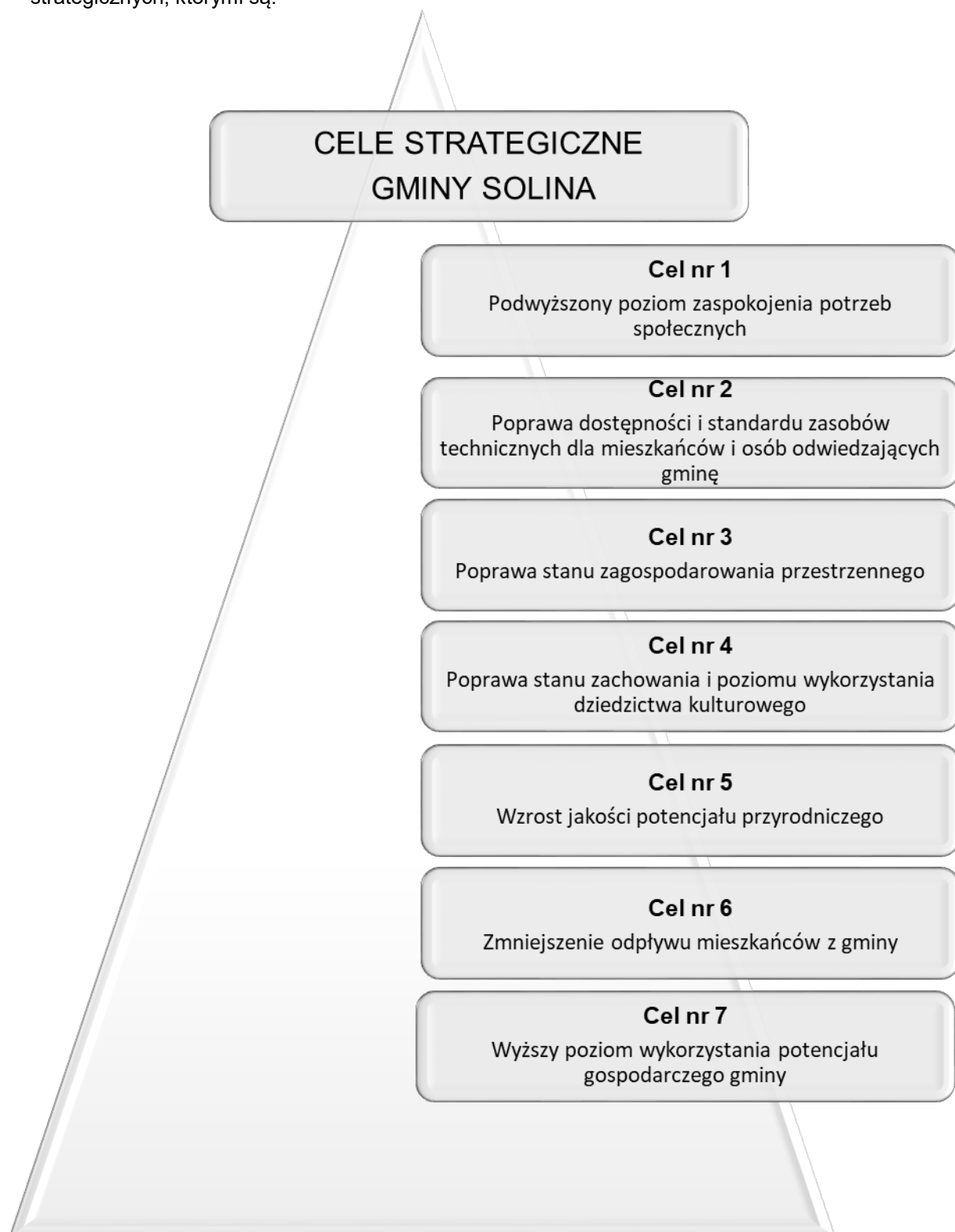

zobrazowanie strategicznych pomysłów na rozwój gminy

efekt zintegrowanego procesu planistycznego

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Solina, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia pożądanego stanu Gminy w Strategii Rozwoju Gminy Solina określono 7 celów strategicznych, którymi są:

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zebrano w tabeli poniżej.

Tabela 4. Cele strategiczne i cele operacyjne wskazane w STRATEGII ROZWOJU GMINY SOLINA NA LATA 2021-2031

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE
Cel nr 1 Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych	18.1. Zmniejszenie sezonowości dochodów i okresowych wzrostów bezrobocia 18.2. Aktywizacja zawodowa mieszkańców 18.3. Zwiększanie dostępności usług komunalnych w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków 18.4. Zwiększanie dostępności źródeł ciepła o niskiej emisyjności 18.5. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy 18.6. Zmniejszenie zagrożenia wynikającego ze zmian klimatu 18.7. Zwiększenie dostępności żywności lokalnej 18.8. Zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami 18.9. Zwiększenie dostępności usług medycznych na terenie gminy 18.10. Zapewniona odpowiednia opieka dla dzieci 18.11. Zwiększenie oferty opieki nad dziećmi, dorosłymi i seniorami 18.12. Zwiększanie aktywności fizycznej mieszkańców 18.13. Poprawa warunków i jakości kształcenia w szkołach 18.14. Atrakcyjna i dobrze wykorzystana oferta kulturalna 18.15. Aktywna i społecznie zintegrowana społeczność gminy 18.16. Poprawa organizacji komunikacji publicznej 18.17. Ograniczenie marginalizacji cyfrowej
Cel nr 2 Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę	2.1. Poprawa stanu zagospodarowania ścieków komunalnych 2.2. Stworzenie efektywnego i funkcjonalnego systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę 2.3. Zwiększenie dostępności gazu sieciowego 2.4. Poprawa funkcjonalności i efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej 2.5. Zwiększenie dostępności miejsc rekreacji i wypoczynku 2.6. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy i bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego 2.7. Wykorzystanie niezagospodarowanych budynków i budowli będących w zasobach mienia komunalnego 2.8. Poprawa bezpieczeństwa publicznego 2.9. Zmniejszenie marginalizacji cyfrowej
Cel nr 3 Poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego	3.1. Bezpieczna i czytelna komunikacja przestrzenna w gminie 3.2. Zwiększenie powierzchni uzbrojonych terenów inwestycyjnych 3.3. Poprawa zagospodarowania i dostępności terenów nadbrzeżnych 3.4. Ograniczenie degradacji krajobrazu 3.5. Poprawa zagospodarowania przestrzeni publicznych i miejsc rekreacji
Cel nr 4 Poprawa stanu zachowania i poziomu wykorzystania dziedzictwa kulturowego	4.1. Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych 4.2. Promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego
Cel nr 5 Wzrost jakości potencjału przyrodniczego	5.1. Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska niską emisją, ściekami komunalnymi i odpadami stałymi 5.2. Ograniczenie przypadków negatywnych zachowań ludzi względem środowiska naturalnego 5.3. Wykorzystane zasoby wód mineralnych i termalnych 5.4. Ograniczenie szkód i zagrożeń powodowanych przez dzikie zwierzęta 5.5. Rozwinięty gminny system zabezpieczeń przed powodzią, ogniem i innymi skutkami zmiany klimatu (w

	tym suszy)
Cel nr 6 Zmniejszenie odpływu mieszkańców z gminy	6.1. Zwiększenie atrakcyjności warunków zamieszkiwania na terenie gminy
Cel nr 7 Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy	7.1. Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych 7.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy 7.3. Rozwinięta nowoczesna oferta uzdrowiskowa 7.4. Wykreowana marka gminy 7.5. Aktywna polityka gospodarcza gminy

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z założeniami Strategii określono perspektywę planowania do 2031 roku. Ponadto Strategia opracowana jest z udziałem przedstawicieli społeczności lokalnej (interesariuszy). Wskazania zawarte w Strategii będą służyły mieszkańcom gminy. Strategia ma być najogólniejszym dokumentem planistycznym Gminy i tym samym wraz ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Gospodarki Przestrzennej będzie kluczowym dokumentem kształtującym rozwój Gminy. Strategia będzie spójna z zamierzeniami zewnętrznych dokumentów planistycznych. Zadaniem jej jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych, długookresowych celów rozwoju Gminy Solina. Strategia będzie wskazywała zadania wspólne partnerów społecznych. Realizacją dokumentu będą kierowały władze wykonawcze gminy. Przygotowanie Strategii i jej realizacja będzie uwzględniała zasady zrównoważonego rozwoju.

Misję Gminy Solina określono w perspektywie do roku 2031 następująco:

„Jesteśmy centrum turystyczno-uzdrowiskowym Bieszczadów położonym w najpiękniejszym zakątku Polski - w otoczeniu wód Zalewów Solińskiego i Myczkowieckiego, oferującym wszystkim: zdrowy i aktywny wypoczynek nad wodą i w górach, usługi leczniczo-sanatoryjne z wykorzystaniem miejscowych wód mineralnych, rozwiniętą infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną, wypoczynek w gospodarstwach agroturystycznych i pensjonatach oraz możliwość inwestowania. Zadowolenie naszych mieszkańców i gości jest naszym sukcesem.”

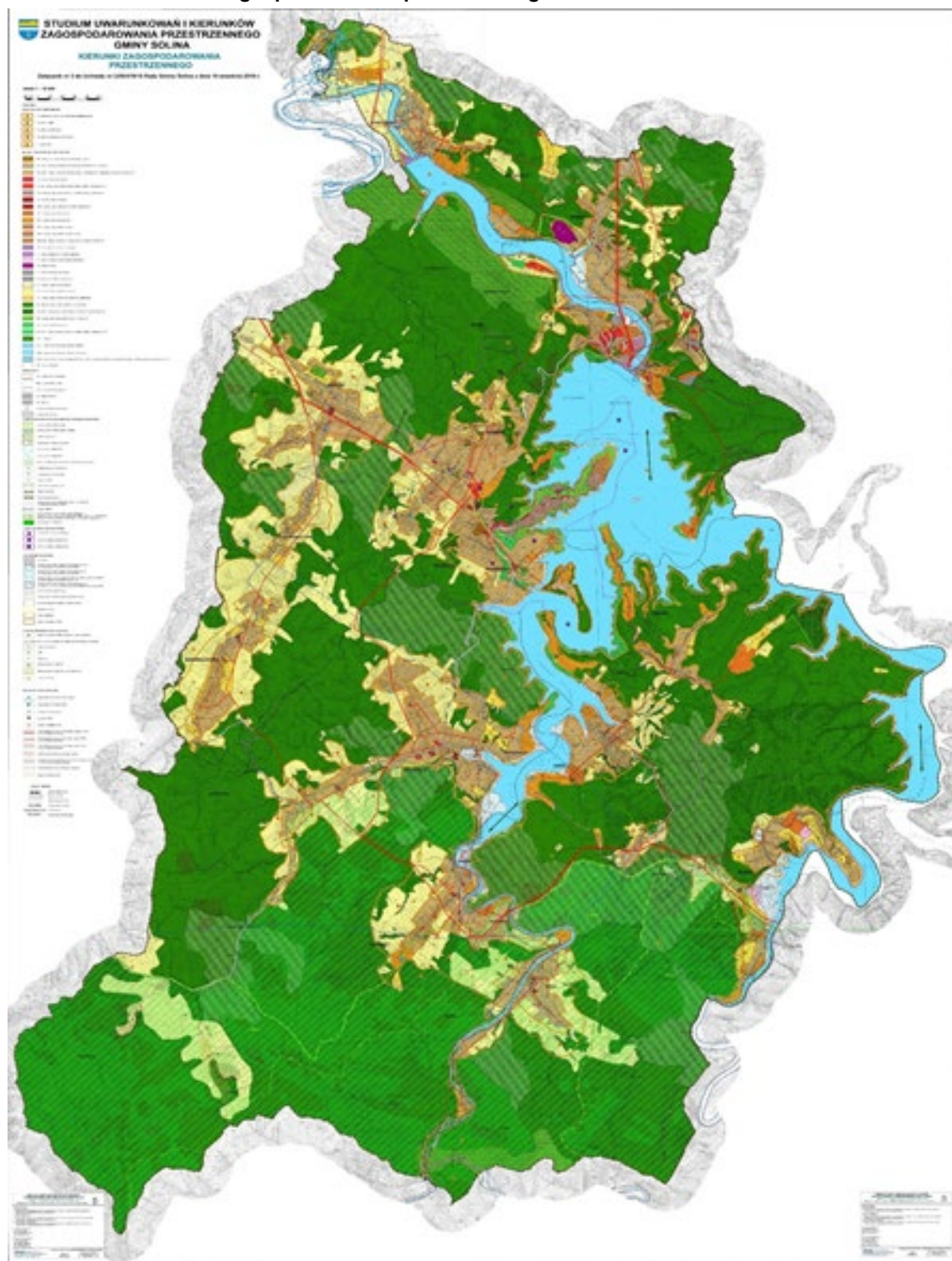
Tym samym Gmina będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym, otwartym na wszystkie grupy społeczne oraz wspierającą ich aktywność. Ważnym elementem rozwoju Gminy są również przedsiębiorcy, których Gmina będzie wspierać w prowadzeniu działalności gospodarczej, a także środowisko przyrodnicze wraz z walorami turystyczno-rekreacyjnymi. Gmina Solina będzie dążyć do poprawy stanu środowiska oraz wdrażać rozwiązania proekologiczne, aby zwiększyć jakość życia w Gminie oraz przeciwdziałać skutkom zmian klimatu. Aktywność mieszkańców wspierana będzie również poprzez zapewnienie wysokiej jakości usług z zakresu kultury i sportu. Buduje to również tożsamość lokalną i sprzyja integracji mieszkańców.

4.1. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne Gminy

W celu określenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej konieczne jest przeprowadzenie analizy uwarunkowań rozwoju gminy Solina.

Dokumentem planistycznym wskazującym kierunki rozwoju gminy Solina, na bazie jej wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych jest obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Solina, przyjęte Uchwałą Rady Gminy Solina nr LVIII/479/18 z dnia 14 września 2018 r. w sprawie uchwalenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Solina zwane dalej Studium.

Rysunek 1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Solina – kierunki zagospodarowania przestrzennego

Studium pomimo, iż nie posiada statusu prawa miejscowego, stanowi podstawowy dokument lokalnego systemu planowania przestrzennego, którego celem jest rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem, a następnie na ich podstawie sformułowanie długofalowej polityki przestrzennej gminy. Studium wskazuje możliwą formę oraz stopień zainwestowania poszczególnych terenów.

Jak wynika ze Studium obszar Gminy Solina charakteryzuje się bardzo wysokimi walorami i zasobami przyrodniczymi i krajobrazowymi, które objęte zostały prawną ochroną i stanowią podstawowe uwarunkowania dla kształtowania jej polityki przestrzennej. Należą do nich:

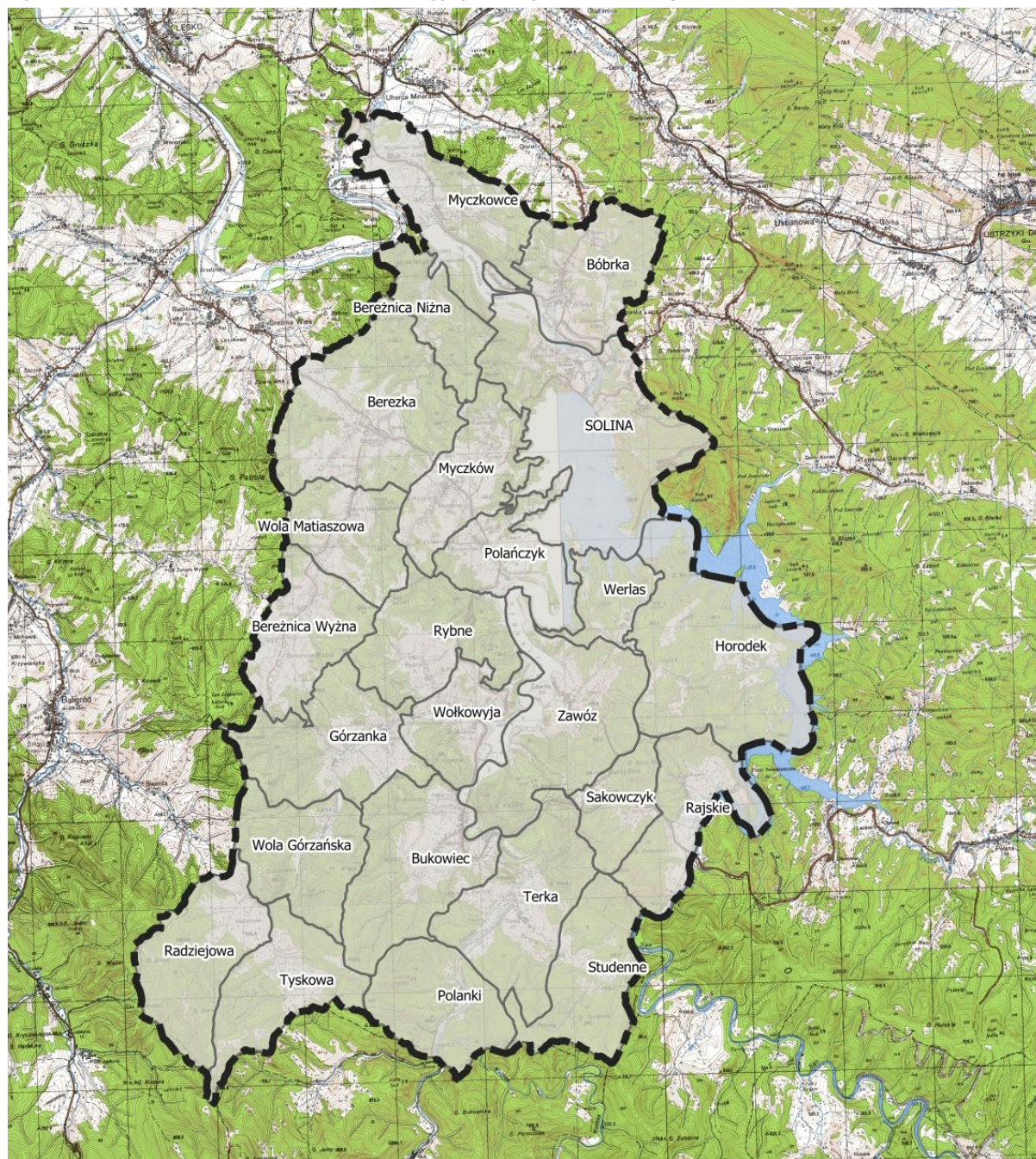
- tereny ochrony przyrody, do których na terenie gminy należą:
 - ✓ rezerwat przyrody (Nad Jeziorem Myczkowieckim, Kozienic, Bobry w Uhercach, Przełom Sanu pod Grodziskiem, Sine Wiry),
 - ✓ parki krajobrazowe (PK Doliny Sanu, Ciśniańsko-Wetliński PK),
 - ✓ obszar chronionego krajobrazu (Wschodniobeskidzki OchK)
 - ✓ Natura 2000 (PLC180001 Bieszczady, PLH18001 Dorzecze Górnego Sanu, PLH180013 Ostoja Góry Słonne),
 - ✓ pomniki przyrody (2 – przyrody ożywionej, 2 – przyrody nieożywionej),
 - ✓ ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów,
 - ✓ otulina Bieszczadzkiego Parku Narodowego
- Uzdrowisko Polańczyk utworzone w 1999 r. na bazie odkrytych złóż wód mineralnych.

Zdjęcie 2. Krajobraz górski Gminy Solina – trasa na Korbanie

Źródło: <http://esolina.pl/korbania-bukowiec/>

Rysunek 2. Położenie i podział administracyjny Gminy Solina- topografia

Źródło: opracowanie własne

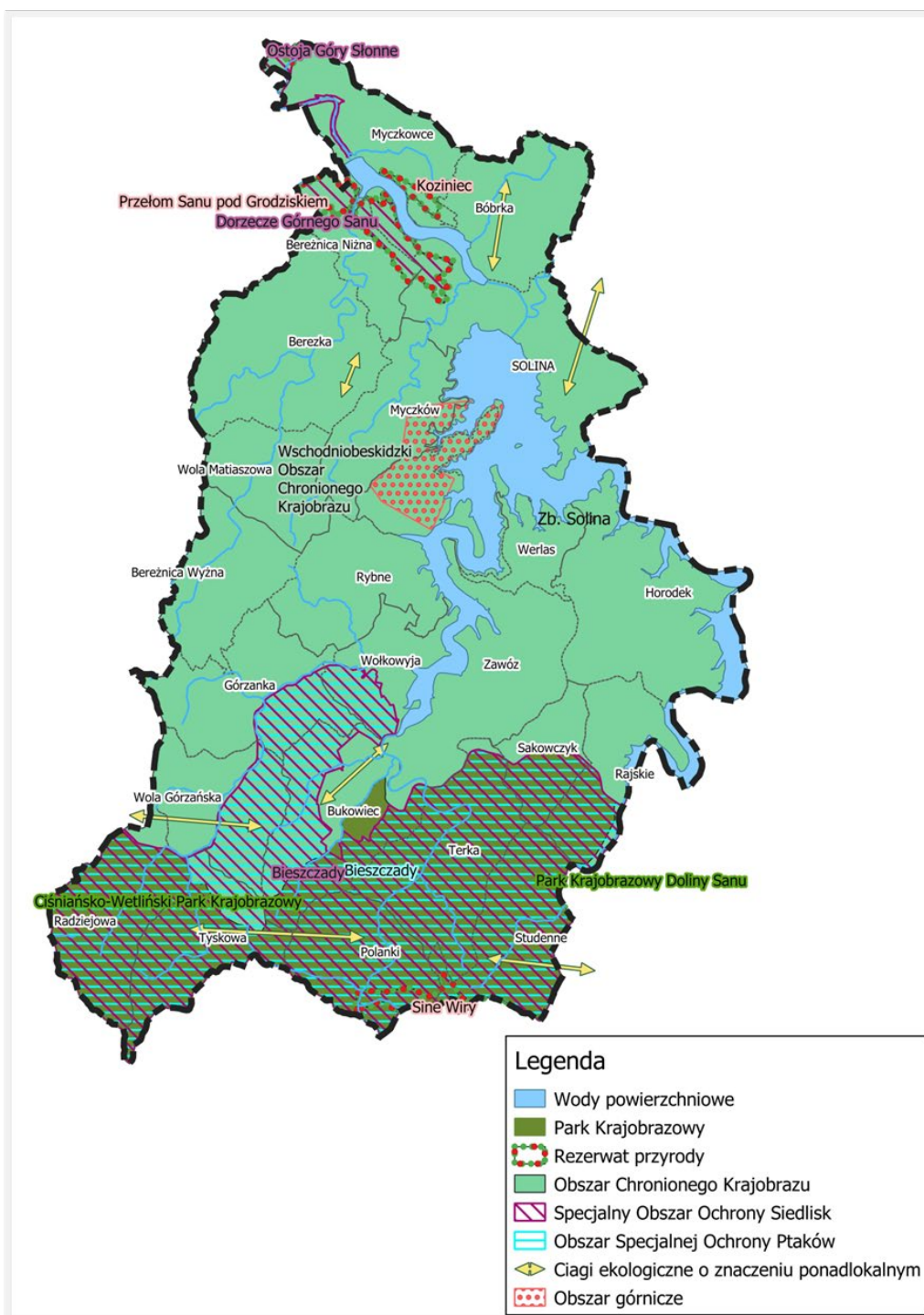
Położenie Gminy Solina w obszarach prawnie chronionych ma bezpośredni wpływ na kierunki jej rozwoju. Ogranicza to bądź wyklucza możliwości podejmowania inwestycji szkodliwych dla środowiska naturalnego oraz zobowiązuje do szczególnej dbałości o środowisko naturalne. Utrzymanie dotychczasowej poprawnej kondycji różnorodnych składników środowiska przyrodniczego, wymaga dalszej prawidłowej gospodarki i kontynuowania działań poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Lasy zajmują 70% powierzchni Gminy Solina. Są to głównie lasy bukowo-jodłowe, z domieszką szarej olchy, modrzewia, jawora, grabu i osiki. Pomimo dominującej pozycji rolnictwa w strukturze gospodarki Gminy Solina to turystyka stanowi główną dziedzinę rozwojową tutejszej gospodarki. Rolnictwo z uwagi na jego niską towarowość i ograniczenia środowiskowe stanowi działalność uzupełniającą w gospodarce gminy. Atutem Gminy Solina jest unikalna koncentracja na jednym obszarze atrakcji turystycznych o charakterze środowiskowym i antropogenicznym. Tworzą je unikalne kompleksy krajobrazowe, wyjątkowe co do swojego składu oraz stanu zbiorowiska roślinne i zwierzęce oraz interesujące i zróżnicowane kulturowo zabytki dokumentujące bogatą historię tych

ziem. Walory turystyczne Gminy Solina uzupełniają zasoby wód mineralnych oraz cechy mikroklimatu, na bazie których rozwija się uzdrowisko w Polańczyku.

Cała Gmina położona jest w cennym przyrodniczo obszarze, w związku z czym wszelkie działania planistyczne powinny być podporządkowane i wypracowane w zgodzie z ochroną przyrody i środowiska.

Obszar Gminy przejawia unikatowe wartości przyrodnicze i środowiskowe, które powinny zostać zachowane. Polityka przestrzenna powinna być kształtowana harmonijnie, w zgodzie z istniejącą przyrodą oraz zgodnie z potrzebą kształtowania wysokiej jakości przestrzeni i wysokich warunków życia społeczności gminy Solina.

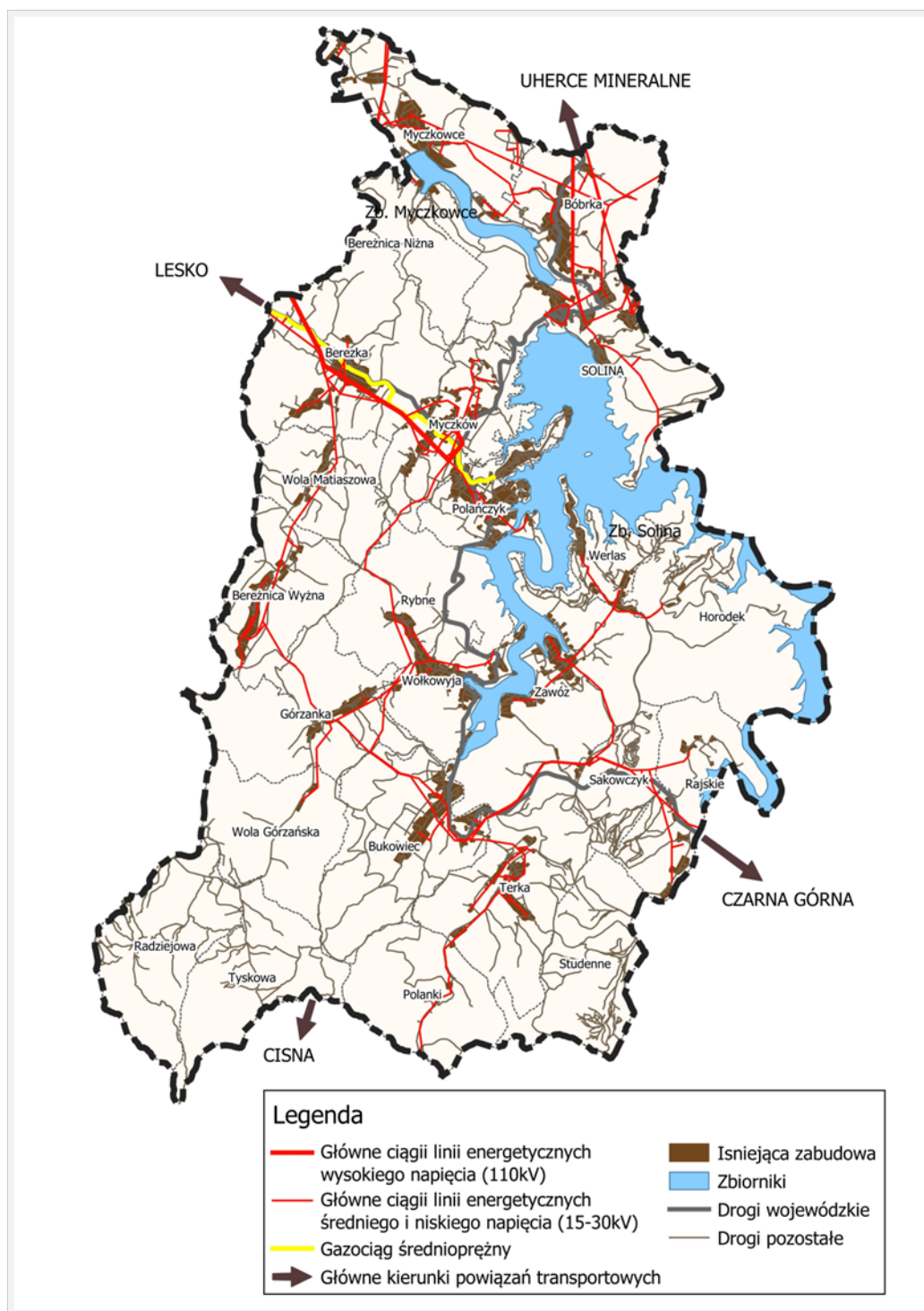
Rysunek 3. Formy ochrony przyrody w Gminie Solina - uwarunkowania ekologiczne

Źródło: opracowanie własne

Infrastruktura techniczna gminy ma wpływ na poziom życia jej mieszkańców. Dbłość o rozwój infrastruktury technicznej jest niezbędny dla właściwego funkcjonowania produkcyjnych działów gospodarki i społeczeństwa, ułatwia i warunkuje działalność gospodarczą i społeczną gminy.

Rysunek 4. Istniejące zagospodarowanie i infrastruktura techniczna Gminy Solina - uwarunkowania infrastrukturalne

Źródło: opracowanie własne

Dostępność komunikacyjna stanowi jeden z podstawowych warunków skutecznego rozwoju społeczno – gospodarczego gminy. Gmina Solina jest gminą o dobrze rozwiniętej sieci komunikacyjnej. Przez jej teren przebiegają drogi wojewódzkie (nr 894 Hoczew- Czarna, nr 895 Uherce Mineralne - Myczków) o łącznej długości ok. 33, km, drogi powiatowe o łącznej długości ok. 52 km i drogi gminne o łącznej długości ok. 81 km. Sieć transportową gminy tworzy system transportu drogowego, który w sposób pośredni (dzięki dobremu połączeniu drogowemu z Leskiem, Sanokiem i Rzeszowem) jest w pełni powiązany z układem krajowym i międzynarodowym, co stwarza dogodne warunki do rozwoju powiązań komunikacyjnych z całym województwem podkarpackim i Polską. Dostępność komunikacyjna gminy opiera się głównie na transporcie drogowym. Drogi powiatowe

i gminne łączą miejscowości Gminy Solina z dwiema drogami wojewódzkimi, a te z drogą krajową nr 84 (trasa ta prowadzi do granicy z Ukrainą w Krościenku), która w Sanoku łączy się z drogą krajową nr 28 (tzw. trasa karpacką).

W 2020 roku długość czynnej **sieci wodociągowej** na terenie Gminy Solina wynosiła 127,33km. Ogółem podłączonych do gminnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Solina jest 1637 odbiorców. Gmina Solina posiada 11 stacji uzdatniania wody w miejscowościach: Polańczyk, Solina, Wołkowyja, Rybne, Bukowiec, Wola Matiaszowa, Bereźnica Wyżna, z czego 6 przekazanych jest umową dzierżawy w zarząd Gminnego Zakładu Komunalnego Sp z. o o.

Na koniec roku 2020 długość czynnej **sieci kanalizacyjnej** na terenie Gminy Solina wyniosła 98,57km. Ogółem podłączonych do gminnej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Solina jest 1221 odbiorców.

Stopień gazyfikacji Gminy Solina utrzymuje się na bardzo niskim poziomie. Przez teren gminy przebiega gazociąg średniego ciśnienia relacji Lesko – Polańczyk. Jego zasięg jest stosunkowo niewielki – obejmuje przede wszystkim miejscowość Polańczyk (w niewielkim zakresie obsługuje Myczków i Berezkę) i służy przede wszystkim do celów grzewczych (z sieci korzysta nieco ponad 11% mieszkańców gminy). Rozwój sieci gazowej jest pożądany nie tylko ze względów bezpieczeństwa, ale także ze względów ekologicznych. Sieć gazowa wybudowana w latach dziewięćdziesiątych jest w dobrym stanie technicznym. Parametry techniczne istniejącej sieci gazowej oraz gazociągu magistralnego zapewniają możliwość zaopatrzenia w gaz ziemny istniejących oraz nowych odbiorców korzystających z powyższego źródła w okresie perspektywnym.

Sieć elektroenergetyczna w Gminie Solina jest dobrze rozwinięta. Gminę zasilają linie elektroenergetyczne średniego napięcia. Na terenie Gminy na rzece San znajduje się Zespół Elektrowni Wodnych Solina-Myczkowce. Jest to jedna z największych elektrowni szczytowo-pompowych na dopływie naturalnym zapory betonowej. Składa się z 4 hydrozespołów, możliwy do wykorzystania spadek to 60 m. Moc zainstalowana po modernizacji obiektu wynosi 200 MW.

Linie wysokiego napięcia znajdujące się na obszarze Gminy:

- 110 kV Solina-GPZ Sanok,
- 110 kV Solina – GPZ Ustrzyki Dolne,
- 110 kV Solina – GPZ Bircza,
- 110 kV GPZ Myczków – Sanok.

Zaopatrzenie Gminy w energię elektryczną zapewnia PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów, teren Gminy podlega pod Rejon Energetyczny Sanok.

Dostępność do sieci energetycznej posiadają wszystkie gospodarstwa domowe. Sieć energetyczna jest w pełni zmodernizowana, dlatego też system energetyczny w miejscowościach na terenie gminy znajduje się w bardzo dobrym stanie technicznym. Wszystkie miejscowości w Gminie Solina posiadają oświetlenie uliczne.

W Gminie Solina zapewniony jest dostęp do **szerokopasmowego internetu** w większości zamieszkałych miejscowości. Głównymi dostawcami Internetu na terenie gminy są firmy lokalne oraz operatorzy krajowych sieci komórkowych.

Jak wynika z analizy przestrzennej obszary koncentracji zabudowy występują na terenach o dobrej **dostępności komunikacyjnej**. Wzrastający ruch drogowy i wzmożona eksploatacja dróg powoduje pogorszenie ich stanu. Część z nich wymaga modernizacji, w tym dostosowania do potrzeb mieszkańców i odwiedzających gminę turystów. Wiele dróg powiatowych wymaga kompleksowej przebudowy. Brak drożności dróg spowodowany jest przede wszystkim złym stanem technicznym nawierzchni i obiektów mostowych oraz brakiem podstawowych parametrów technicznych na niektórych odcinkach dróg. Wykształcone w długim okresie czasu układy osadnicze i kierunki ciążeb komunikacyjnych zdeterminowały kształt i kierunki rozbudowy sieci komunikacyjnej. Wzrastający ruch na drogach wojewódzkich przebiegających przez obszar gminy spowoduje, że układ dróg będzie wymagał w okresie kilku lat intensywnej modernizacji i rozbudowy.

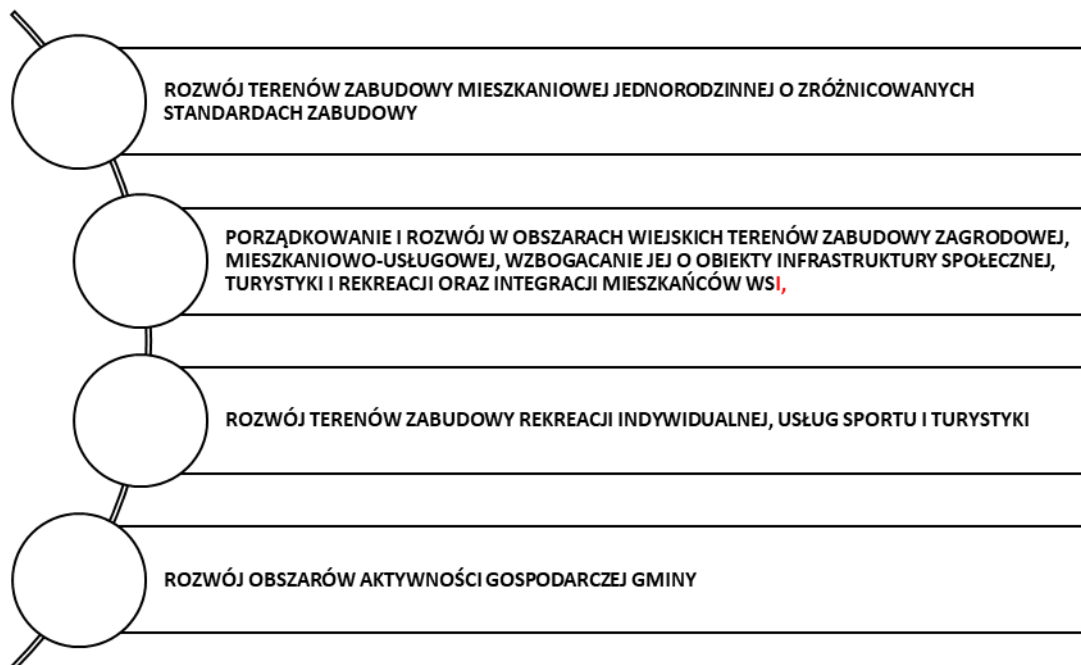
Dalszy rozwój gminy w zakresie obsługującego układu drogowego może się opierać o istniejący układ dróg, niezbędne są jednak działania polegające na ich modernizacji technicznej i realizacji brakujących w powiązaniach odcinków.

Brak kompleksowych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, wyznaczonych na podstawie planu zagospodarowania przestrzennego, sprawia, że w zdecydowanej większości budownictwo rozwija się na terenach prywatnych, gdzie poszczególni inwestorzy opracowują indywidualnie, fragmentaryczne plany zagospodarowania przestrzennego wraz z całą infrastrukturą

techniczną. Zabudowa skupia się wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Wśród zabudowy dominuje typ zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

4.2. Kierunki Polityki przestrzennej Gminy

Bazując na ww. uwarunkowaniach wewnętrznych, iż zewnętrznych rozwoju gminy Solina, obowiązujące Studium wskazuje jednoznacznie **główne kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów.**

Gmina Solina realizuje politykę przestrzenną w oparciu o następujące zasady określone w Studium:

1. w zakresie ochrony wartości środowiska przyrodniczego:

- zapewnienie ochrony ustanowionych form ochrony przyrody oraz wyznaczonych w Studium terenów, obiektów cennych przyrodniczo poprzez wprowadzenie w planach miejscowych obowiązujących regulacji,
- w obszarach Natura 2000 na terenach występowania siedlisk roślin chronionych wprowadzenie w planach miejscowych całkowitego zakazu zabudowy,
- ustalenie w planach miejscowych zasad kształtowania terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej, w tym wprowadzania zieleni izolacyjnej,
- zachowanie obudowy biologicznej cieków oraz zadrzewień śródpolnych,
- zachowanie powierzchni biologicznie czynnej zgodnie z ustaleniami Studium,
- w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią Q10% / Q1%, obszarach o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi Q0,2% i potencjalnego zagrożenia powodzią ustalenie zakresu dopuszczalnych działań,
- ustalenie w planach miejscowych zakazu zabudowy kubaturowej:
 - ✓ w odległości mniejszej niż 10 m od górnej krawędzi skarpy brzegowej,
 - ✓ w odległości mniejszej niż 100 m od granicy zbiorników wodnych za wyjątkiem terenów US, KL, UT i U,
 - ✓ w strefie bezpieczeństwa związanej z następstwami pracy zbiorników średnio 50 m od rzędnych 421,5 m n.p.m. dla Jeziora Solińskiego i 363,9 m n.p.m. od Jeziora Myczkowieckiego,
- dopuszcza się prace poszukiwawcze tj. badania geofizyczne, wiercenia za ropą i gazem ziemnym, inwestycje związane z zagospodarowaniem odkrytych zasobów oraz na eksploatację odkrytych złóż, na podstawie koncesji i w uzgodnieniu z odpowiednim organem administracji państwowej.

2. w zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

- zapewnienie ochrony wyznaczonych w Studium obiektów cennych i zabytkowych,

- poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji, określających między innymi:
 - ✓ zakaz tworzenia nowych dominant w ich otoczeniu,
 - ✓ zasady kształtowania zabudowy w ich sąsiedztwie, uwzględniające ich cechy,
 - ✓ poprzez wskazanie m.in. gabarytu, formy, linii zabudowy,
 - ✓ sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji niepowodujące utraty ich wartości kulturowych,
- zapewnienie ochrony ekspozycji z wyznaczonych w Studium punktów widokowych, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących usytuowania i ograniczenia gabarytów nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy w ich sąsiedztwie,
- wyznaczenie i ochrona w planach miejscowych, lokalnych, atrakcyjnych otwarcie widokowych w istniejących i nowo realizowanych zespołach zabudowy.

3. w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej:

- zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, w tym:
 - ✓ pełnego pokrycia zapotrzebowania na wodę dla gospodarstw domowych, usług, obiektów produkcyjnych i pozostałych grup odbiorców
- wyposażenia w system zbiorowej kanalizacji sanitarnej, za wyjątkiem obszarów gdzie budowa kanalizacji jest nieuzasadniona ekonomicznie,
- zapotrzebowania na energię elektryczną,
- zapotrzebowania na gaz oraz umożliwienie mieszkańcom i innym odbiorcom
- wykorzystania go jako paliwa ekologicznego na potrzeby grzewcze,
- segregacji i odbioru odpadów,
- łączności teletechnicznej,
- rozbudowę i przebudowę w zależności od potrzeb, sieci dróg wraz z towarzyszącymi im urządzeniami i obiektami.

4. w zakresie zabudowy terenu:

- obowiązuje lokalizacja i kształtowanie zabudowy zgodnie ze szczegółowymi zasadami zagospodarowania terenów
- istniejąca zabudowa na całym obszarze gminy może być przebudowywana, rozbudowywana, nadbudowywana i remontowana z zachowaniem szczegółowych zasad zagospodarowania terenu

Studium ponadto wskazuje stosowanie następujących zasad i kierunków przekształceń w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Solina:

nienaruszalność najcenniejszych elementów systemu przyrodniczego i kulturowego, poprzez zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, ochronę krajobrazu osadniczego, właściwe kształtowanie formy architektonicznej obiektów,

aktywizację gospodarczą gminy, ukierunkowaną na usługi komercyjne oraz drobny przemysł przetwórczy i rolno-spożywczy,

ochrona i kształtowanie układu terenów otwartych dla zachowania ich bioróżnorodności oraz walorów krajobrazowych, poprzez nierozpraszanie zabudowy i wykorzystanie ich dla rozwoju agroturystyki i innych form turystyki, zwłaszcza nadwodnej, narciarskiej i rowerowej,

rozwój funkcji turystycznej, wzbogacenie oferty turystycznej; wypoczynek i rekreacja w rejonie Zbiornika Solińskiego i terenach posiadających zachowane zasoby przyrody ożywionej i krajobrazu, budowa infrastruktury turystycznej: kąpieliska, urządzenia rekreacyjno-sportowe, szlaki, parkingi, miejsca noclegowe, gastronomia, agroturystyka,

rozwój uzdrowiska, jego bazy sanatoryjnej i usług, związanych z zasobami wód mineralnych

zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych mieszkańców oraz popytu zewnętrznego, jako kontynuacja rozwoju istniejących jednostek osadniczych,

kształtowanie przestrzeni publicznych, szczególnie w centrach w strefach zabudowy, jako form zagospodarowania gminy zwiększających atrakcyjność miejsc zamieszkania, turystyki i wypoczynku

poprawę jakości życia mieszkańców poprzez podnoszenie standardów technicznych i architektonicznych istniejącego zainwestowania, rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,

ochrona obszaru gminy przed wprowadzaniem uciążliwych gałęzi działalności gospodarczej.

zapewnienie sprawnej obsługi komunikacyjnej, równoległe do zagospodarowania nowych terenów zabudowy,

Dla terenów Gminy Solina aktualnie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy uchwalone w myśl ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415 z późn. zm.). Jest to 49 planów, w tym dla poszczególnych miejscowości: miejscowość – Berezka - 4 plany, Bereźnica Wyżna – 2 plany, Bukowiec – 2 plany, Bóbrka – 4 plany, Horodek – 1 plan (w tym I i II), Myczkowce – 3 plany, Polańczyk – 8 planów (w tym plan Uzdrowisko Polańczyk dla strefy uzdrowiskowej Myczków-Polańczyk), Rajskie - 3 plany, Solina - 6 planów, Terka – 3 plany, Werlas – 4 plany, Wołkowyja – 2 plany, Zawóz – 7 planów.

Ponadto obowiązuje 6 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w myśl ustawy z 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r., poz. 1945 z późn. zm.), w tym: 1 dla miejscowości Solina i 5 dla miejscowości Polańczyk.

Ogółem teren objęty opracowaniem obowiązujących planów wynosi 1 554 ha, co stanowi jedynie 8% powierzchni gminy.

Ponad połowę obszaru obejmują plany dotyczące przeznaczenia terenów pod rekreację, turystykę i budownictwo letniskowe. Pozostała część dotyczy rezerwy terenów pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne i zagrodowe, pod projektowane usługi oraz pod komunikację w różnych częściach gminy. Zdecydowana większość planów Gminy Solina służy realizacji doraźnych celów i konkretnych zamierzeń inwestycyjnych.

Na terenach nie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Tabela poniżej przedstawia liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w Gminie Solina w latach 2016-2020. Analizując zawarte w niej dane można zauważyć ogólną spadkową tendencję w zakresie liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy (z odchyleniami w latach 2017 i 2019 roku, kiedy to wydano odpowiednio 221 i 220 decyzji). Jednocześnie liczba wydawanych decyzji w przeliczeniu na 1

tys. mieszkańców była znacznie wyższa od średniej wyznaczonej dla powiatu leskiego w latach 2016-2020.

Tabela 5. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2016-2020

Wyszczególnienie		2016	2017	2018	2019	2020
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	Gmina Solina	175	221	180	220	115
	powiat leski	423	430	425	429	284
Decyzje o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Gmina Solina	33,0	41,6	33,6	41,3	21,7
	powiat leski	15,8	16,2	16,0	16,2	10,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Solina jest zrównoważonym modelem rozwoju, obejmującym w sposób spójny i komplementarny sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną, infrastrukturalną jak i strefę związaną z ochroną środowiska. Jest on zgodny z zakładaną w Studium polityką przestrzenną - opiera się na aktualnych uwarunkowaniach funkcjonalno-przestrzennych gminy Solina oraz wspiera realizację zakładanych w dokumencie kierunków. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Solina służyć ma zobrazowaniu, wizji rozwoju gminy realizowanej poprzez zakładane w strategii rozwoju gminy cele strategiczne.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Solina uwzględnia: zasadę ciągłości realizacji polityk społeczno-gospodarczych i przestrzennych oraz stan zagospodarowania. Nie jest on planem zagospodarowania, lecz schematem obrazującym sposób funkcjonowania obszaru i stanowi przestrzenne odniesienie dla polityk rozwojowych.

GLÓWNYMI CELAMI KSZTAŁTOWANEGO MODELU STRUKTURY SĄ:

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Solina powstał przy uwzględnieniu specyfiki Gminy, przyjętych kierunków jej rozwoju i oraz koncepcji ukształtowanej podczas prowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami. Z jednej strony, ze względu na ukształtowanie terenu, historycznie ugruntowane użytkowanie przestrzeni (w tym sieć osadniczą), powiązania komunikacyjne, występujące zasoby naturalne i obszary cenne przyrodniczo, a także wiele innych uwarunkowań zastanych, a z drugiej strony w wyniku zdiagnozowanych w strategii problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, wyodrębniono strefy przestrzenne gminy Solina.

W celu wyznaczenia stref będących elementem modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej przeanalizowano kluczowe uwarunkowania rozwojowe gminy Solina tj.:

- ✓ kierunki zmian w przestrzeni wynikające z celów Strategii Rozwoju Gminy oraz uwzględniające ustalenia, zalecenia (rekomendacje) i zasady wynikające z dokumentów wojewódzkich i krajowych;
- ✓ elementy struktury osadniczej takie jak:
 - dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe,
 - obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju Gminy (np. obszary usługowe, obszary turystyki i wypoczynku, obszary produkcji przemysłowej lub rolniczej i leśnej, obszary chronione, obszary inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym),
 - inne obszary – ważne z punktu widzenia Gminy,
 - schemat powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych,
 - potencjalne konflikty przestrzenne.

W RAMACH MODELU WYZNACZONO 4 STREFY,
KTÓRE WZAJEMNIE SIĘ UZUPEŁNIAJĄ I NA SIEBIE ODDZIAŁYWUJĄ:

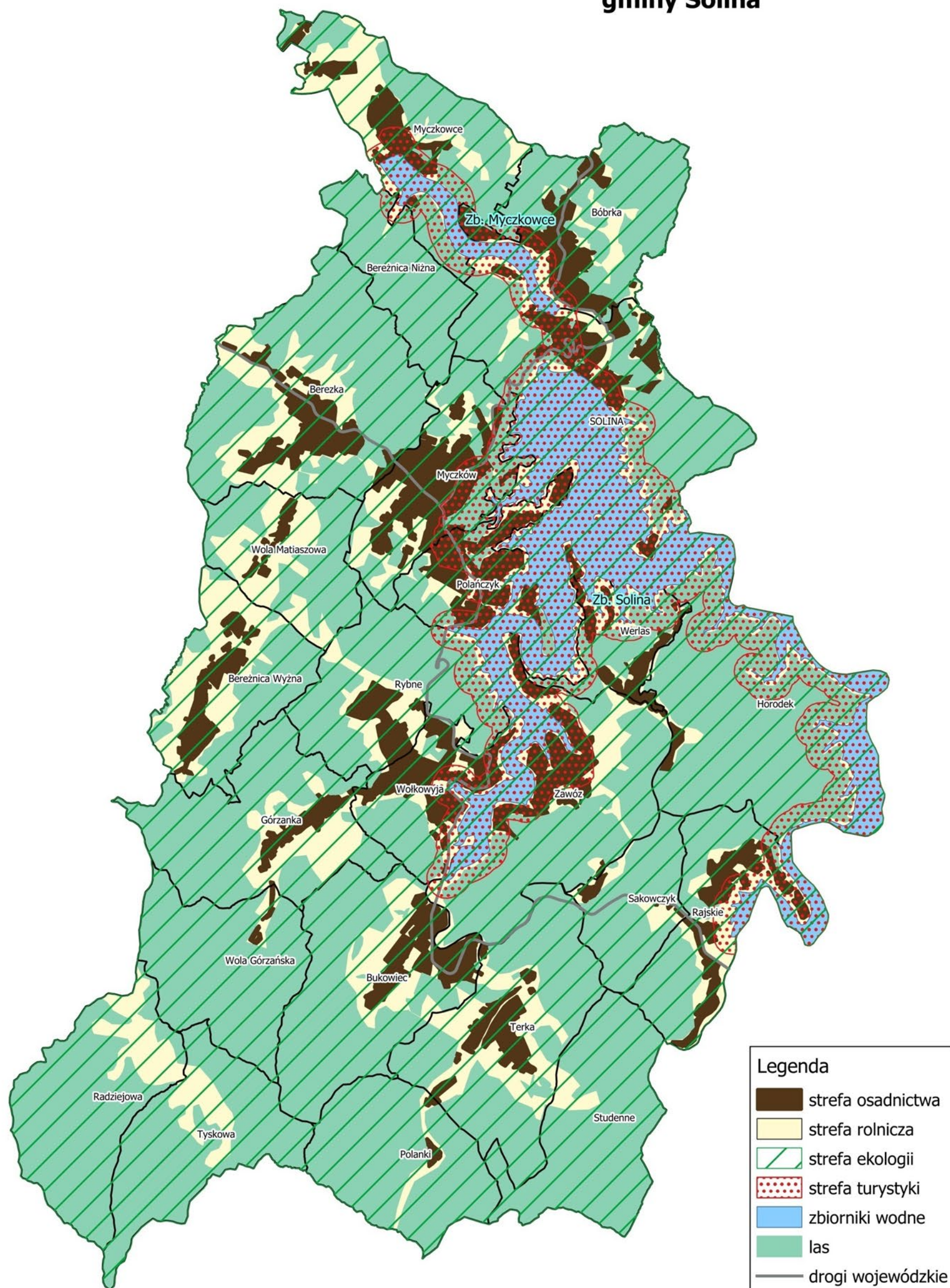

Dla właściwego funkcjonowania gminy Solina konieczny jest zrównoważony i spójny rozwój wszystkich tych stref tworzący model oparty na wizji i realizacji założonych celów realizacji polityki rozwój.

Dla zapewnienia komplementarnego rozwoju wszystkich 4 stref (strefy osadnictwa, rolniczej, ekologii oraz turystyki i rekreacji) zaleca się, aby:

- ✓ polityka przestrzenna Gminy była prowadzona w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju (konieczność określenia zasad zagospodarowania pozwalających na zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego, w tym poprzez ochronę jego cennych zasobów, przy jednoczesnym racjonalnym wykorzystaniu jego walorów);
- ✓ wykorzystać rezerwy terenowe, w celu uzupełniania zabudowy oraz kształtowania zabudowy zwartej (nie należy dopuszczać do rozpraszania zabudowy);
- ✓ rozważyć możliwość wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w zakresie wykorzystywania energii solarnej i produkcji biomasy.
- ✓ polityka przestrzenna Gminy powinna być kształtowana harmonijnie, w zgodzie z istniejącą przyrodą oraz zgodnie z potrzebą kształtowania wysokiej jakości przestrzeni i wysokich warunków życia mieszkańców.

Rysunek nr 7
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej
gminy Solina

Źródło: opracowanie własne

STREFA OSADNICZA

Obejmuje tereny już, przeznaczone do zainwestowania w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz przyległe do nich obszary stanowiące potencjalne tereny rozwoju osadnictwa.

Polityka przestrzenna w strefie koncentrować się będzie na:

- ✓ tworzeniu wysokiej jakości przestrzeni urbanistycznej dla rozwoju: funkcji mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych, realizowanych w zwartych obszarach wokół terenów już zainwestowanych, uzupełnianiu istniejącej zabudowy z wykorzystaniem rezerw terenowych, funkcji rekreacji indywidualnej oraz zabudowy pensjonatowej i uzdrowskiej, funkcji usługowych, wytwórczych i produkcyjnych, lokowanych na obrzeżach terenów zabudowy mieszkaniowej lub niezależnie – z dobrym dostępem do systemu transportowego, specjalistycznych usług związanych z produkcją rolną, funkcji usług sportu, turystyki i rekreacji;
- ✓ kształtowaniu i ochronie zasobów środowiska kulturowego i walorów krajobrazowych poprzez: zapewnienie ochrony wyznaczonych w Studium obiektów cennych i zabytkowych, poprzez wprowadzenie regulacji, określających sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji nie powodującej utraty ich wartości kulturowych oraz zasady kształtowania zabudowy w ich sąsiedztwie, zapewnienie ochrony ekspozycji punktów widokowych, poprzez wprowadzanie regulacji dotyczących usytuowania i ograniczania gabarytów nowo realizowanej przekształcanej zabudowy w ich sąsiedztwie, wyznaczenie i ochronę lokalnych, atrakcyjnych otwarc widokowych w istniejących i nowo realizowanych zespołach zabudowy;

Strefa osadnicza w gminie Solina- miejscowość Wołkowyja

Źródło: <https://lesko.geoportal2.pl/map/www/mapa.php?CFGF=wms&mylayers=+granice>

Strefa ta obejmuje tereny zainwestowane gminy w postaci: istniejącego i projektowanego budownictwa mieszkaniowego, obszarów usług, obszarów działalności gospodarczej, cmentarzy oraz potencjalnych możliwości ich rozwoju. Strefa ta ściśle wiąże się z istniejącą i projektowaną infrastrukturą techniczną w postaci: linii elektroenergetycznych wysokich napięć, wodociągów przesyłowych, kanalizacji, gazociągów wysokoprężnych, ropociągów itd. Główne funkcje rozwojowe strefy to:

- mieszkalnictwo;

- funkcja przemysłowo – usługowa.

Funkcjami uzupełniającymi są rekreacja i wypoczynek oraz uzupełnianie wzajemnych usług w relacji gmina – miasto Lesko.

STREFA ROLNICZA

W skład tej strefy wchodzi grunty rolne użytkowane i odłogowane, łąki, pastwiska a także części kompleksów leśnych tworzących zarośla wzdłuż cieków i głęboko wciętych dolin.

Polityka przestrzenna w strefie koncentrować się będzie na:

- ✓ dostosowaniu struktury użytkowania terenów do warunków przyrodniczych, zachowania i wzbogacania ich wartości i walorów krajobrazu. Kierunki działań będą obejmować: zachowanie i wzbogacenie istniejących wartości przyrody i krajobrazu, dostosowanie struktury użytkowania terenów rolnych do warunków środowiskowych, zachowanie obudowy biologicznej małych cieków oraz suchych dolin, zaniechanie rozwoju zainwestowania rolniczego;
- ✓ kształtowaniu i ochronie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- ✓ prowadzeniu gospodarki rolnej i leśnej zgodnie z zasadami obowiązującymi w obszarach chronionych i w planach urządzania lasów.

Strefę tworzą obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w której wskazane są tereny poddane specjalnym rygorom użytkowania oraz tereny upraw rolnych. Zakłada ochronę jak największego obszaru gruntów rolnych, poprawę ich wartości użytkowej oraz maksymalne wykorzystanie dla potrzeb produkcji rolniczej. Obowiązuje zachowanie wymogów ochrony środowiska (w tym zachowania różnorodności biologicznej) przy realizacji nowych inwestycji.

Strefa rolnicza w gminie Solina-miejscowość Tyskowa

Źródło: <https://lesko.geoportal2.pl/map/www/mapa.php?CFGF=wms&mylayers=+granice+>

Strefa ta obejmuje obszar lasów, terenów rolnych, terenów chronionych. Zakłada się, że głównymi funkcjami tej jednostki jest:

- rolnictwo, zwłaszcza na glebach najwyższych klas bonitacyjnych;
- gospodarka leśna;
- ochrona przyrody i krajobrazu.

Funkcjami uzupełniającymi są rekreacja i wypoczynek, głównie agroturystyka.

STREFA EKOLOGII

Strefa to obejmuje całą Gminę Solina ze względu na pokrycie w 100% gminy prawnymi formami ochrony przyrody o bardzo wysokich walorach i zasobach przyrodniczych i krajobrazowych (parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000). Strefa ta również obejmuje zwarte kompleksy lasów, polan śródleśnych, pastwisk, odłogowanych terenów rolnych przyległych do lasów, na których następuje naturalna sukcesja zbiorowisk leśnych.

Polityka przestrzenna w strefie będzie podporządkowana nadrzędnemu celowi;

- ✓ Ochronie zasobów środowiska przyrodniczego w tym utrzymaniu i odnawianiu zasobów leśnych, ochrony ekosystemów krajobrazów, walorów kulturowych zgodnie z opracowanymi i zatwierdzonymi planami ochrony parków krajobrazowych, planami urządzenia lasów stanowiących własność Skarbu Państwa i prywatną. W terenach o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych obowiązuje całkowity zakaz wznoszenia budynków i budowli niezwiązanych z podstawową funkcją. Obowiązuje zachowanie wymogów ochrony środowiska (w tym zachowania różnorodności biologicznej) przy realizacji nowych inwestycji.

Strefa ekologii w gminie Solina - okolice Bukowca

Źródło: <https://lesko.geoportal2.pl/map/www/mapa.php?CFGF=wms&mylayers=+granice+>

STREFA TURYSTYKI

To obszary o wyjątkowej atrakcyjności krajobrazowej, wyróżniające się z obszarów przyrodniczych korzystnymi warunkami dla funkcji rekreacyjnych oraz służących celom uzdrowiskowym. Obejmuje ona zatem również obejmuje obszar, na którym są zlokalizowane lub planowane zakłady lecznictwa uzdrowiskowego i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, a także inne obiekty służące lecznictwu uzdrowiskowemu lub obsłudze pacjenta lub turysty, w zakresie nieutrudniającym funkcjonowania lecznictwa uzdrowiskowego, w szczególności: pensjonaty, restauracje lub kawiarnie jak również obszar przeznaczony dla obiektów usługowych, turystycznych, w tym hoteli, rekreacyjnych, sportowych i komunalnych, budownictwa mieszkaniowego oraz innych związanych z zaspokajaniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze i niemających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz pacjentów. Do strefy tej należą również obszary leśne obejmujące wszystkie rodzaje lasów, a polegające różnym podmiotom gospodarowania i różnej ochronie prawnej. Są to tereny o korzystnych warunkach dla lokalizacji różnych form rekreacji i wypoczynku. Obowiązuje zachowanie wymogów ochrony środowiska (w tym zachowania różnorodności biologicznej) przy realizacji nowych inwestycji.

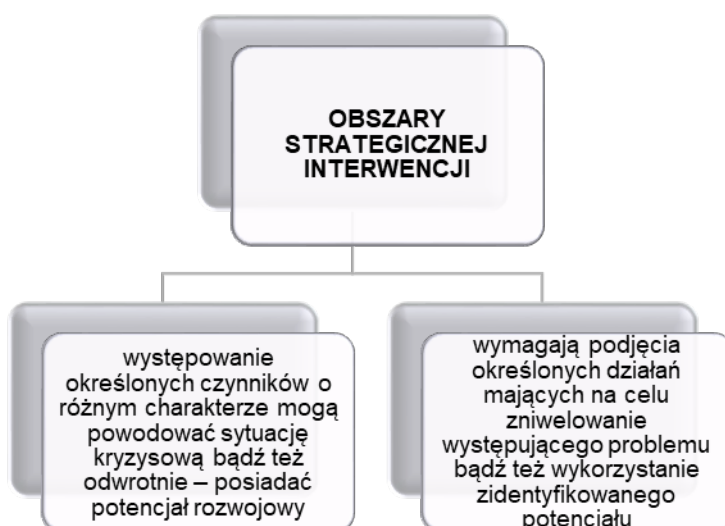

Źródło :<https://lesko.geoportal2.pl/map/www/mapa.php?CFGF=wms&mylayers=+granice+>

4.4. Obszary strategicznej interwencji określone dla Gminy Solina na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

Obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju *obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.*

Identyfikacja zarówno OSI określonych w strategiach wojewódzkich, jak i tych kluczowych dla Gminy jest szczególnie istotne z punktu widzenia prawidłowego planowania działań i zachowania pełnej spójności pomiędzy dokumentami strategicznymi różnych szczebli.

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) wskazane są:

- ✓ na poziomie krajowym
 - **w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030;**
- ✓ na poziomie regionalnym
 - **w Strategii rozwoju województwa Podkarpackie 2030;**

- ✓ na poziomie lokalnym
 - w Strategii Rozwoju Gminy Solina

POZIOM KRAJOWY

Zgodnie z **Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030** (KSRR 2030) Gmina Solina wpisuje się w następujące **Krajowe Obszary Strategicznej Interwencji**:

- **Wschodnia Polska**
Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie - znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej.

POZIOM REGIONALNY

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze Gminy Solina, są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 (dokument z września 2020 roku) jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR).

W Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 wyznaczono następujące cele strategiczne:

- Wzmacnianie potencjału regionalnej gospodarki oraz zwiększanie udziału nauki i badań dla innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa,
- Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców,
- Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego,
- Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych i podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych.
- Wzmocnienie terytorialnej spójności województwa podkarpackiego.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031 ze Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie 2030.

Cele	
Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030	Strategia Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031
Cel 1: Wzmacnianie potencjału regionalnej gospodarki oraz zwiększanie udziału nauki i badań dla innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Priorytet 1.1. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe wspierające gospodarkę. Cel: Rozwój szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój gospodarczy regionu. Priorytet 1.2. Inteligentne specjalizacje województwa. Cel: Wdrożenie priorytetów RIS dla utrzymania innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki opartej na trafnie zdefiniowanych inteligentnych specjalizacjach gospodarczych oraz wspieranie sektorów wysokiej szansy. Priorytet 1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje	Cel strategiczny nr 7: Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy 7.1 Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych 7.3. Rozwinięta nowoczesna oferta uzdrowiskowa 7.4. Wykreowana marka gminy 7.5. Aktywna polityka gospodarcza gminy

i nowoczesne technologie. Cel: Zapewnienie dobrych warunków i systemu wsparcia podmiotów gospodarczych i rolnictwa w dostosowaniu do wymagań i potrzeb współczesnej otwartej gospodarki. Priorytet 1.4. Gospodarka cyrkularna (Gospodarka obiegu zamkniętego). Cel: Dostosowanie procesów gospodarczych do warunków wynikających ze współczesnych standardów środowiskowych.	
Cel 2: Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców. Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Podniesienie jakości edukacji i jej dostosowanie do wyzwań społeczeństwa przyszłości. Priorytet 2.2. Regionalna polityka zdrowotna. Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia. Priorytet 2.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe. Cel: Rozwój form i instytucji kultury z uwzględnieniem dziedzictwa oraz wymagań nowoczesności. Priorytet 2.4. Rynek pracy. Cel: Wsparcie rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej oraz tworzenia dobrej jakości miejsc pracy. Priorytet 2.5. Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne. Priorytet 2.6. Włączenie społeczne. Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie. Priorytet 2.7. Aktywny styl życia i sport. Cel: Kształtowanie postaw prozdrowotnych, promocja aktywności fizycznej i wsparcie sportu kwalifikowanego.	Cel strategiczny nr 1: Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych 1.1. Zmniejszenie sezonowości dochodów i okresowych wzrostów bezrobocia 1.2. Aktywizacja zawodowa mieszkańców 1.9. Zwiększenie dostępności usług medycznych na terenie gminy 1.11. Zwiększenie oferty opieki nad dziećmi, dorosłymi seniorami 1.12. Zwiększanie aktywności fizycznej mieszkańców 1.13. Poprawa warunków i jakości kształcenia w szkołach 1.14. Atrakcyjna i dobrze wykorzystana oferta kulturalna 1.15. Aktywna i społecznie zintegrowana społeczność gminy
Cel 3: Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego. Priorytet 3.1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu oraz optymalizacji wykorzystania energii i zwiększenie udziału OZE w bilansie energetycznym województwa. Priorytet 3.2. Rozwój infrastruktury transportowej oraz integracji międzygęsiowej transportu. Cel: Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz zrównoważenie struktury komunikacyjnej na obszarze województwa. Priorytet 3.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu oraz rozwój transportu publicznego. Cel: Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej zapewniającej spójność przestrzenną regionu oraz integrację obszarów funkcjonalnych. Priorytet 3.4. Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie. Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci informacyjno-komunikacyjnej dla zapewnienia możliwości rozwojowych województwa oraz dostępności do usług. Priorytet 3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki. Cel: Tworzenie miejsc umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój usług turystycznych. Priorytet 3.6. Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi. Cel: Zwiększenie odporności wszystkich struktur regionalnych	Cel strategiczny nr 1: Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych 1.4. Zwiększanie dostępności źródeł ciepła o niskiej emisyjności 1.6. Zmniejszenie zagrożenia wynikającego ze zmian klimatu Cel strategiczny nr 2: Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę 2.4. Poprawa funkcjonalności i efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej 2.6. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy i bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego 2.9. Zmniejszenie marginalizacji cyfrowej Cel strategiczny nr 5: Wzrost jakości potencjału przyrodniczego 5.1. Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska niską emisją, ściekami komunalnymi i odpadami stałymi 5.2. Ograniczenie przypadków negatywnych zachowań ludzi względem środowiska naturalnego 5.5. Rozwinięty gminny system zabezpieczeń przed powodzią, ogniem i innymi skutkami zmiany klimatu (w tym suszy) Cel strategiczny nr 6: Zmniejszenie odpływu mieszkańców z gminy 6.1. Zwiększenie atrakcyjności warunków zamieszkiwania na terenie gminy Cel strategiczny nr 7: Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy 7.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy 7.4. Wykreowana marka gminy

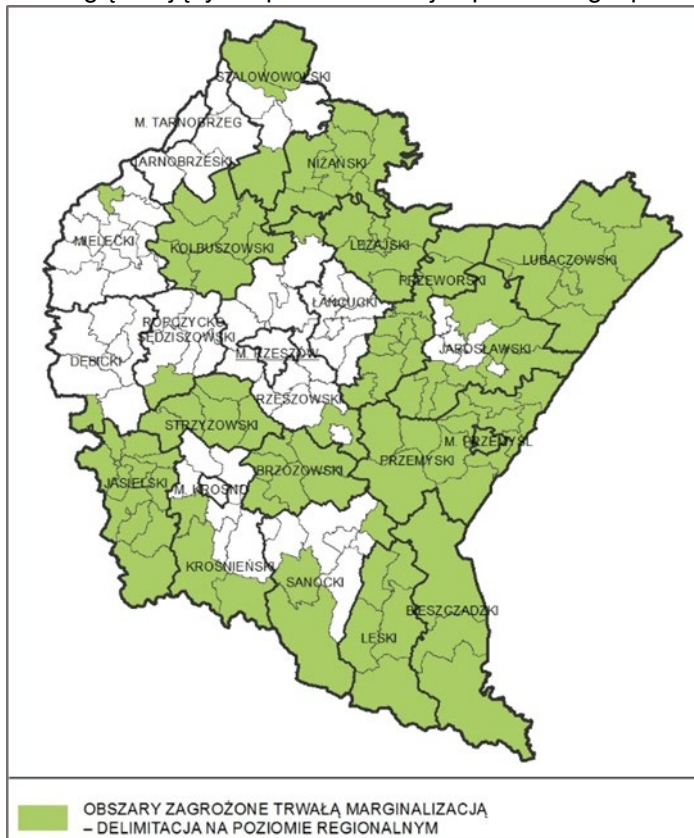
na zagrożenia wynikające ze zmian klimatycznych. Priorytet 3.7. Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych. Cel: Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania rozwoju cywilizacyjnego na stan środowiska. Priorytet 3.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu. Cel: Ochrona środowiska oraz zachowanie różnorodności biologicznej w regionie.	7.5. Aktywna polityka gospodarcza gminy
Cel 4: Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych i podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych. Priorytet 4.1. Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych. Cel: Poprawa dostępności mieszkańców do usług publicznych oraz zwiększenie ich kompleksowości i podniesienie standardu dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych. Priorytet 4.2. Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych. Cel: Poprawa zarządzania przestrzenią oraz przeciwdziałanie występowaniu wykluczenia osób i obszarów ze względu na ograniczenia ekonomiczne czy infrastrukturalne. Priorytet 4.3. Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. Cel: Rozwijanie infrastruktury i integrowanie systemów zapewniających wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego. Priorytet 4.4. Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa. Cel: Łączenie potencjałów i budowanie partnerstw oraz praktyczna implementacja rozwiązań organizacyjnych i technicznych wzmacniających procesy służące rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu. Priorytet 4.5. Współpraca ponadregionalna i międzynarodowa. Cel: Rozwój ponadregionalnych i transgranicznych powiązań regionu dla wzmocnienia pozycji konkurencyjnej i wykorzystania szans rozwojowych.	Cel strategiczny nr 1: Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych 1.5. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy 1.16. Poprawa organizacji komunikacji publicznej 1.17. Ograniczenie marginalizacji cyfrowej Cel strategiczny nr 2: Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę 2.6. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy i bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego 2.9. Zmniejszenie marginalizacji cyfrowej Cel strategiczny nr 7: Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy 7.1. Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych.
Cel 7: Wzmocnienie terytorialnej spójności województwa podkarpackiego. Priorytet 7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równowagi rozwoju. Cel: Zmniejszenie poziomu dysproporcji pomiędzy rozwiniętymi gospodarczo i społecznie ośrodkami województwa a obszarami zagrożonymi marginalizacją. Priorytet 7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku. Cel: Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich i wsparcie ich wielofunkcyjności.	Cel strategiczny nr 2: Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę 2.1. Poprawa stanu zagospodarowania ścieków komunalnych 2.2. Stworzenie efektywnego i funkcjonalnego systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę 2.3. Zwiększenie dostępności gazu sieciowego 2.4. Poprawa funkcjonalności i efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej 2.5. Zwiększenie dostępności miejsc rekreacji i wypoczynku 2.6. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy i bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego 2.7. Wykorzystanie niezagospodarowanych budynków i budowli będących w zasobach mienia komunalnego 2.8. Poprawa bezpieczeństwa publicznego 2.9. Zmniejszenie marginalizacji cyfrowej.

Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 wskazuje również regionalne obszary strategicznej interwencji (ROSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji.

Zgodnie ze **Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2030** Gmina Solina wpisuje się w następujące **Regionalne Obszary Strategicznej Interwencji**:

• **Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju (7.3.)**

Polityka regionu dąży do wzmocnienia szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie i obliuguje do kierunkowania działań na zapewnienie mieszkańcom pełnego pakietu możliwości rozwojowych niezależnie od miejsca zamieszkania. Podejmowane działania mają identyfikować i wzmacniać czynniki rozwojowe obszarów o słabszych perspektywach rozwojowych, wynikających ze struktury społeczno-gospodarczej, peryferyjnego położenia bądź utraty dotychczasowych funkcji. Oczekiwanymi celami będzie m.in. zwiększenie zasobów infrastrukturalnych w strategicznych sektorach, zdynamizowanie rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o lokalne potencjały, rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, poprawa dostępu do podstawowych usług publicznych, zniwelowanie wykluczenia transportowego. Obszary te zostały zidentyfikowane na poziomie powiatów, w oparciu o syntetyczny wskaźnik uwzględniający ich poziom rozwoju społeczno-gospodarczego.

Źródło: Strategia rozwoju województwa-Podkarpackie 2030

Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie (7.3.1.)

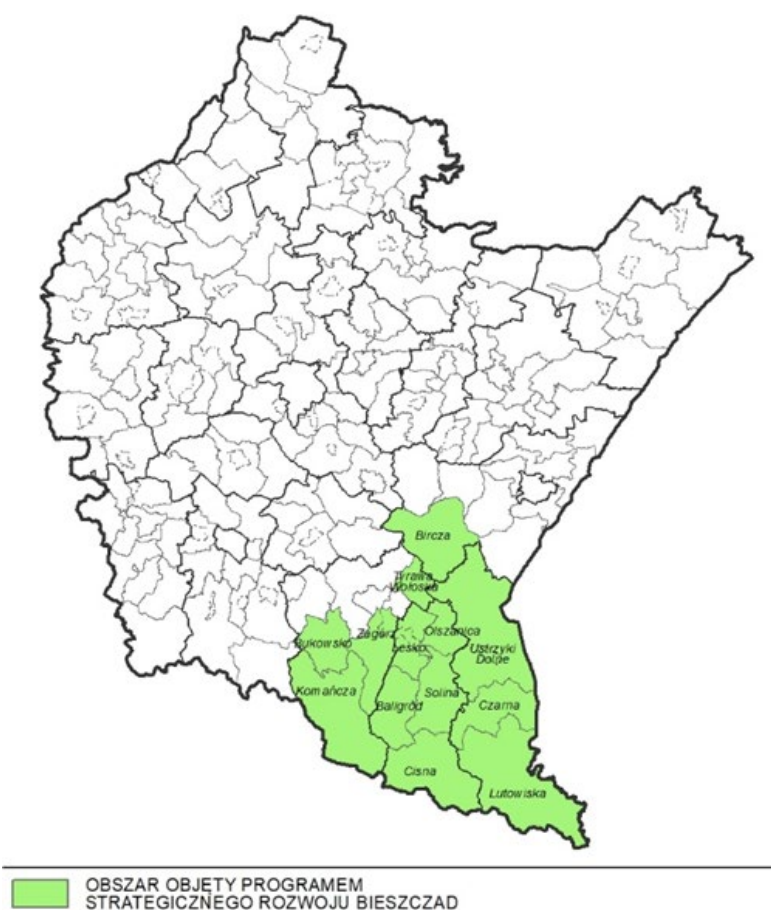
Zakładane działania:

- ✓ rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby;
- ✓ aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców;
- ✓ poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych;
- ✓ pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej;
- ✓ włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności;
- ✓ dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców;

- ✓ wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu;
- ✓ ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej;
- ✓ intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Rozwój i wspieranie Bieszczad (7.3.2)

Bieszczady poza szczególnymi uwarunkowaniami środowiskowymi i przyrodniczymi, charakteryzują się skrajnie niską dostępnością przestrzenną zewnętrzną i wewnętrzną oraz niskim poziomem zaludnienia. Niski poziom dostępności i gęstości zaludnienia tworzą negatywne warunki rozwojowe, które utrudniają realizację inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, prowadzenie działalności gospodarczej, jak również dyfuzję działań ukierunkowanych na optymalizację dostępności do podstawowych usług publicznych oraz kształtowanie jakości kapitału ludzkiego i społecznego. Przywołane czynniki wpływają tym samym na niski poziom warunków życia mieszkańców. Podejmowane działania będą miały na celu w pierwszej kolejności wypełnienie luk infrastrukturalnych w zakresie dostępności przestrzennej i cyfrowej, poprawę stanu systemu wodno-kanalizacyjnego oraz składowania odpadów, co będzie bazą wyjściową dla rozwoju potencjału Bieszczad w oparciu o unikalne endogeniczne zasoby.

Źródło: Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030

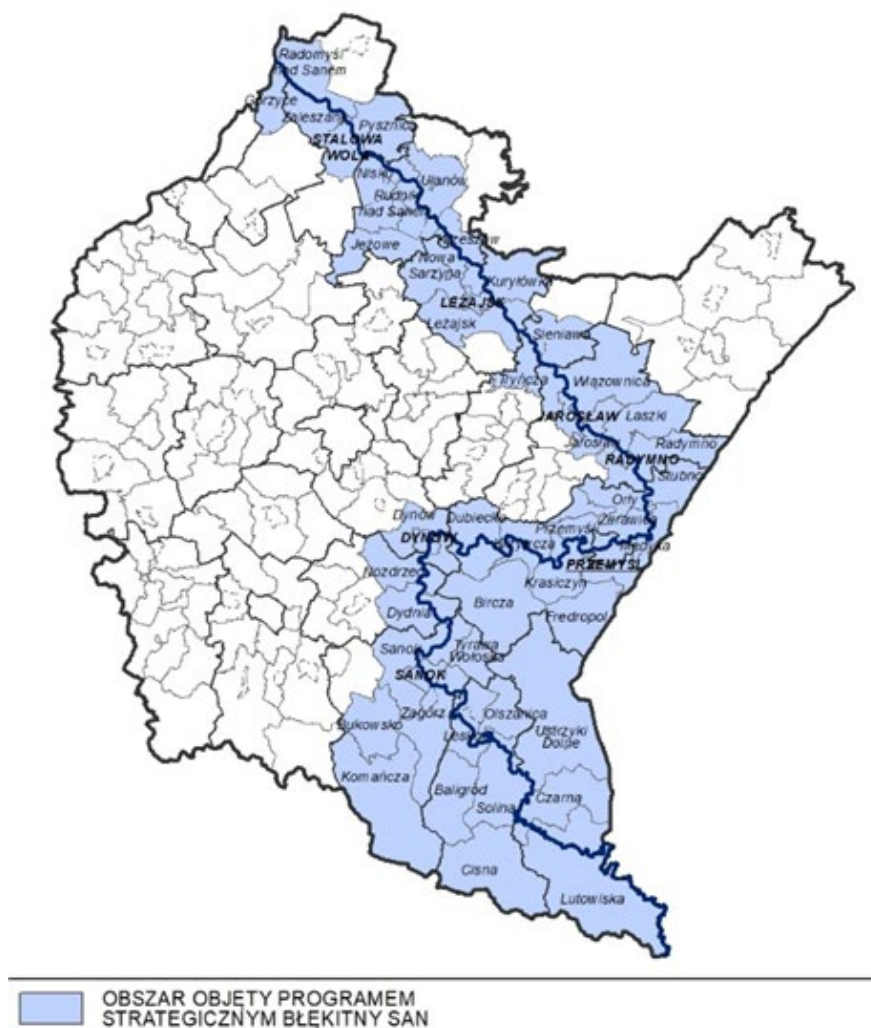
Zakładane działania:

- ✓ rozwój gospodarki turystycznej i przemysłu turystycznego jako warunkujących w sposób istotny procesy rozwojowe na obszarze Bieszczad;

- ✓ podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w oparciu o endemiczne zasoby Bieszczad;
- ✓ wzmocnienie bazy ekonomicznej miast tworzących potencjalny obszar wzrostu w oparciu o tradycję ale przy wykorzystaniu nowych i innowacyjnych uwarunkowań organizacyjnych;
- ✓ wsparcie działań w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy poprzez rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich w oparciu o przemysł bazujący na lokalnych zasobach tj. turystyczny, drzewny i spożywczy;
- ✓ poprawa poziomu towarowości rolnictwa Bieszczad poprzez rozwój spółdzielczości, rzemiosła i grup producenckich wraz z przetwórstwem rolno-spożywczym opartym na certyfikowanych produktach lokalnych;
- ✓ rozwój przedsiębiorczości w obszarze Bieszczad poprzez rozwój instytucji otoczenia biznesu;
- ✓ rozwój kapitału ludzkiego poprzez poszerzenie jakości edukacji w celu wzrostu elastyczności zachowań na rynku pracy;
- ✓ poprawa dostępności do wysokiej jakości usług w obszarze ochrony zdrowia;
- ✓ zwiększenie uczestnictwa obywateli w życiu publicznym i wzmocnienie instytucji z Trzeciego Sektora prowadzące do wspólnego rozwiązywania problemów i przewyższania barier;
- ✓ poprawa zewnętrznej i wewnętrznej spójności terytorialnej Bieszczad w wymiarze przestrzennym poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury drogowej i kolejowej oraz infrastruktury uzupełniającej;
- ✓ poprawa dostępności cyfrowej obszaru Bieszczad poprzez rozbudowę sieci informacyjno-komunikacyjnej;
- ✓ wykorzystanie położenia geograficznego do rozwoju sieci turystycznych przejść granicznych;
- ✓ utrzymanie walorów środowiskowych i krajobrazowych Bieszczad jako podstawowego zasobu endogenicznego;
- ✓ dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami pod kątem zachowania cennych walorów krajobrazowo-środowiskowych, przy uwarunkowaniach społeczno-osadniczych Bieszczad;
- ✓ wykorzystanie klastrów energetycznych celem wzrostu poziomu bezpieczeństwa energetycznego regionu;
- ✓ rozwój infrastruktury sportowej i turystycznej z wykorzystaniem uwarunkowań do rozwoju sportów zimowych;
- ✓ utworzenie w Bieszczadach nowoczesnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej tj.: Podkarpackie Centrum Sportów w województwie, Ośrodka Przygotowań Olimpijskich Centralnego Ośrodka Sportu.

Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu” (7.3.3.)

Obszar gmin „Błękitnego Sanu” jest bardzo zróżnicowany pod względem walorów środowiska geograficznego oraz warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Wspólną cechą obszaru jest położenie wzdłuż biegu rzeki San, stąd wyjątkowość obszaru polega na wspólnym koncentrowaniu uwagi na problematyce gospodarki wodno-kanalizacyjnej całej zlewni Sanu oraz możliwości turystycznego wykorzystania rzeki z uwzględnieniem zróżnicowanych warunków przyrodniczych i kulturowych. Podejmowane działania będą miały na celu kompleksowe rozwiązanie problemów gospodarki wodno-kanalizacyjnej oraz wykorzystanie atutów dla pobudzenia rozwoju gospodarczego gmin poprzez rozwój infrastruktury turystycznej, w celu poprawy jakości życia mieszkańców.

Źródło: Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030

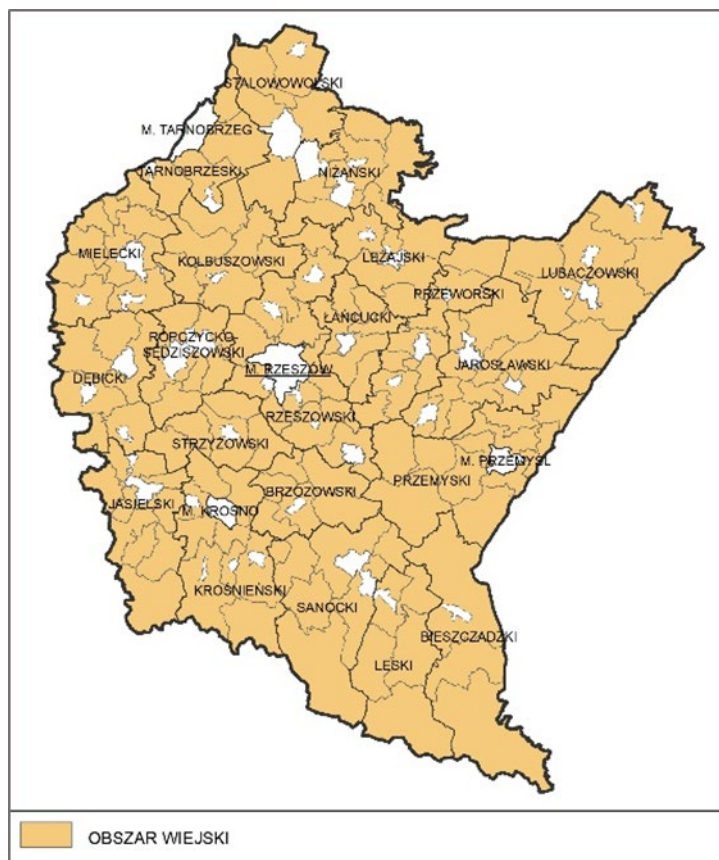
Zakładane działania:

- ✓ wykorzystanie biegu rzeki San dla rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności turystycznej poprzez wielofunkcyjne wykorzystanie i zagospodarowanie jego brzegów i obszarów nadbrzeżnych;
 - ✓ utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego w zlewni rzeki San poprzez rozwiązanie w sposób skoordynowany problemu gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów;
 - ✓ zabezpieczenia obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.
- **Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku (7.4.)**

Gmina Solina stanowi także obszar wiejski stanowiący przestrzeń do zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania należy tak ukierunkować, aby umożliwiały rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w tym powstawanie miejsc

pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Źródło: Strategia rozwoju województwa -Podkarpackie 2030

Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej (7.4.1)

Zakładane działania

- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- ✓ zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- ✓ modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców;
- ✓ rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej;
- ✓ poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;
- ✓ tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.

Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (7.4.2.)

Zakładane działania

- ✓ promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- ✓ aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- ✓ kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;

- ✓ wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych;
- ✓ ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych;
- ✓ rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej
w aspekcie społecznym i kulturowym (7.4.3.)

Zakładane działania:

- ✓ wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- ✓ podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- ✓ poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- ✓ promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;
- ✓ promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- ✓ upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej;
- ✓ wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej (7.4.4.)

Zakładane działania:

- ✓ dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- ✓ efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- ✓ wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej;
- ✓ poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- ✓ budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich;
- ✓ racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego,

Kluczowe kierunki działań w celu wzmacniania i kreowania rozwoju funkcji w ww. obszarach zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Kluczowe kierunki działań	
Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030	Strategia Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031
7.3.Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju	
7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie	
– rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby; – aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców; – poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez	Cel strategiczny nr 2: Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę 2.1. Poprawa stanu zagospodarowania ścieków komunalnych 2.2. Stworzenie efektywnego i funkcjonalnego systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę

zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych; – pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej; – włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności; – dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców; – wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu; – ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej; – intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.	2.3. Zwiększenie dostępności gazu sieciowego 2.6. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy i bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego Cel strategiczny nr 3: Poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego 3.2. Zwiększenie powierzchni uzbrojonych terenów inwestycyjnych Cel strategiczny nr 5: Wzrost jakości potencjału przyrodniczego 5.1. Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska niską emisją, ściekami komunalnymi i odpadami stałymi 5.2. Ograniczenie przypadków negatywnych zachowań ludzi względem środowiska naturalnego Cel strategiczny nr 6: Zmniejszenie odpływu mieszkańców z gminy 6.1. Zwiększenie atrakcyjności warunków zamieszkiwania na terenie gminy Cel strategiczny nr 7: Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy 7.1. Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych 7.3. Rozwinięta nowoczesna oferta uzdrowiskowa 7.5. Aktywna polityka gospodarcza gminy
7.3.2. Rozwój i wspieranie obszaru Bieszczad	
– rozwój gospodarki turystycznej i przemysłu turystycznego jako warunkujących w sposób istotny procesy rozwojowe na obszarze Bieszczad; – podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w oparciu o endemiczne zasoby Bieszczad; – wzmocnienie bazy ekonomicznej miast tworzących potencjalny obszar wzrostu w oparciu o tradycję ale przy wykorzystaniu nowych i innowacyjnych uwarunkowań organizacyjnych; – wsparcie działań w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy poprzez rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich w oparciu o przemysł bazujący na lokalnych zasobach tj. turystyczny, drzewny i spożywczy; – poprawa poziomu towarowości rolnictwa Bieszczad poprzez rozwój spółdzielczości, rzemiosła i grup producenckich wraz z przetwórstwem rolno-spożywczym opartym na certyfikowanych produktach lokalnych; – rozwój przedsiębiorczości w obszarze Bieszczad poprzez rozwój instytucji otoczenia biznesu; – rozwój kapitału ludzkiego poprzez poszerzenie jakości edukacji w celu wzrostu elastyczności zachowań na rynku pracy; – poprawa dostępności do wysokiej jakości usług w obszarze ochrony zdrowia; – zwiększenie uczestnictwa obywateli w życiu publicznym i wzmocnienie instytucji z Trzeciego Sektora prowadzące do wspólnego rozwiązywania problemów i przezwyciężania barier; – poprawa zewnętrznej i wewnętrznej spójności terytorialnej Bieszczad w wymiarze przestrzennym poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury drogowej i kolejowej oraz infrastruktury uzupełniającej; – poprawa dostępności cyfrowej obszaru Bieszczad poprzez rozbudowę sieci informacyjno-komunikacyjnej; – wykorzystanie położenia geograficznego do	Cel strategiczny nr 1: Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych 1.1. Zmniejszenie sezonowości dochodów i okresowych wzrostów bezrobocia 1.2. Aktywizacja zawodowa mieszkańców 1.5. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy 1.9. Zwiększenie dostępności usług medycznych na terenie gminy 1.13. Poprawa warunków i jakości kształcenia w szkołach 1.15. Aktywna i społecznie zintegrowana społeczność gminy 1.17. Ograniczenie marginalizacji cyfrowej Cel strategiczny nr 2: Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę 2.1. Poprawa stanu zagospodarowania ścieków komunalnych 2.5. Zwiększenie dostępności miejsc rekreacji i wypoczynku 2.6. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy i bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego 2.9. Zmniejszenie marginalizacji cyfrowej Cel strategiczny nr 3: Poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego 3.1. Ograniczenie degradacji krajobrazu 3.5. Poprawa zagospodarowania przestrzeni publicznych i miejsc rekreacji Cel strategiczny nr 5: Wzrost jakości potencjału przyrodniczego 5.1. Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska niską emisją, ściekami komunalnymi i odpadami stałymi 5.2. Ograniczenie przypadków negatywnych zachowań ludzi względem środowiska naturalnego Cel strategiczny nr 7: Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy 7.1. Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych 7.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy 7.3. Rozwinięta nowoczesna oferta uzdrowiskowa

– rozwoju sieci turystycznych przejść granicznych; – utrzymanie walorów środowiskowych i krajobrazowych Bieszczad jako podstawowego zasobu endogenicznego; – dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami pod kątem zachowania cennych walorów krajobrazowo-środowiskowych, przy uwarunkowaniach społeczno-osadniczych Bieszczad; – wykorzystanie klastrów energetycznych celem wzrostu poziomu bezpieczeństwa energetycznego regionu; – rozwój infrastruktury sportowej i turystycznej z wykorzystaniem uwarunkowań do rozwoju sportów zimowych; – utworzenie w Bieszczadach nowoczesnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej tj.: Podkarpackie Centrum Sportów w województwie, Ośrodka Przygotowań Olimpijskich Centralnego Ośrodka Sportu	7.4. Wykreowana marka gminy 7.5. Aktywna polityka gospodarcza gminy
7.3.3. Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu”	
– wykorzystanie biegu rzeki San dla rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności turystycznej poprzez wielofunkcyjne wykorzystanie i zagospodarowanie jego brzegów i obszarów nadbrzeżnych; – utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego w zlewni rzeki San poprzez rozwiązanie w sposób skoordynowany problemu gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów; – zabezpieczenia obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.	Cel strategiczny nr 5: Wzrost jakości potencjału przyrodniczego 5.1. Zmniejszenie zanieczyszczenie środowiska niską emisją, ściekami komunalnymi i odpadami stałymi 5.5. Rozwinięty gminny system zabezpieczeń przed powodzią, ogniem i innymi skutkami zmiany klimatu (w tym suszy) Cel strategiczny nr 7: Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy 7.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy
7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku	
– poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu; – zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej; – modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców; – rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej; – poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami; – tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości; – promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów; – aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej; – kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej; – wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych; – ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych; – rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje;	Cel strategiczny nr 1: Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych 1.1. Zmniejszenie sezonowości dochodów i okresowych wzrostów bezrobocia 1.2. Aktywizacja zawodowa mieszkańców 1.5. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy 1.7. Zwiększenie dostępności żywności lokalnej 1.10. Zapewniona odpowiednia opieka dla dzieci 1.11. Zwiększenie oferty opieki nad dziećmi, dorosłymi i seniorami 1.15. Aktywna i społecznie zintegrowana społeczność gminy 1.17. Ograniczenie marginalizacji cyfrowej Cel strategiczny nr 2: Poprawa dostępności i standardu zasobów technicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających gminę 2.1. Poprawa stanu zagospodarowania ścieków komunalnych 2.2. Stworzenie efektywnego i funkcjonalnego systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę 2.5. Zwiększenie dostępności miejsc rekreacji i wypoczynku 2.6. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy i bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego 2.9. Zmniejszenie marginalizacji cyfrowej Cel strategiczny nr 3: Poprawa stanu zagospodarowania przestrzennego 3.1. Bezpieczna i czytelna komunikacja przestrzenna w gminie 3.5. Poprawa zagospodarowania przestrzeni publicznych i miejsc rekreacji

– wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej; – podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych; – poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; – promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby; – promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.); – upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; – wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi; – dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców; – efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów; – wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej; – poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku; – budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich; – racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.	Cel strategiczny nr 4: Poprawa stanu zachowania i poziomu wykorzystania dziedzictwa kulturowego 4.3. Promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego Cel strategiczny nr 6: Zmniejszenie odpływu mieszkańców z gminy 6.1. Zwiększenie atrakcyjności warunków zamieszkiwania na terenie gminy Cel strategiczny nr 7: Wyższy poziom wykorzystania potencjału gospodarczego gminy 7.1. Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych 7.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy 7.3. Rozwinięta nowoczesna oferta uzdrowiskowa 7.4. Wykreowana marka gminy 7.5. Aktywna polityka gospodarcza gminy
--	---

POZIOM LOKALNY

Na poziomie gminnym w ramach prac nad **Strategią Rozwoju Gminy Solina** zarówno na etapie diagnostycznym, jak i planistycznym, analizowano możliwość wyznaczenia w Gminie Solina **Lokalnych Obszarów Strategicznej Interwencji**. Specyfika Gminy oraz zdiagnozowane problemy, a jednocześnie rozpoznane zasoby endogeniczne i potencjały Gminy, które można wykorzystać do rozwoju zgodnego z przyjętą misją Gminy zdecydowały o wyodrębnieniu obszarów strategicznej interwencji:

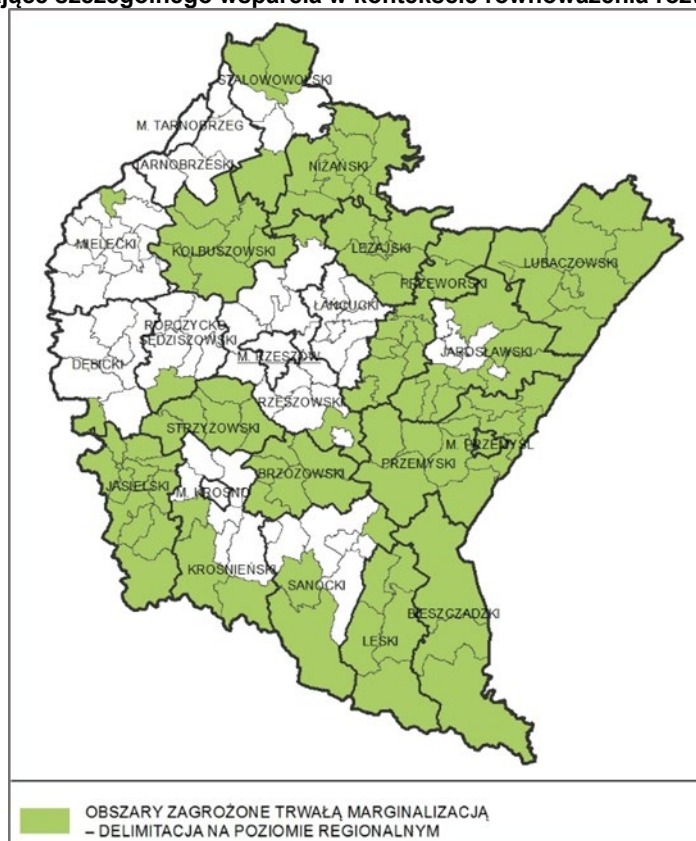
- ✓ wskazane jako OSI w ramach Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030. Plany gminy na poziomie lokalnym są zbieżne z tym co definiuje nadrzędny dokument planistyczny na poziomie województwa podkarpackiego;
- ✓ wyselekcjonowane zadania realizacyjne umieszczone w części opisującej cele operacyjne samorządu Gminy Solina;
- ✓ budowa i modernizacja infrastruktury technicznej związanej z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej;

- ✓ zaspokajanie potrzeb społecznych i rekreacyjnych mieszkańców;
- ✓ poprawa stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego co wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy.

Plany Gminy na poziomie lokalnym są zbieżne z tym co definiuje nadrzędny dokument planistyczny na poziomie województwa podkarpackiego.

Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju (7.3.)

Mapa 1. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju (7.3.)

Źródło: Strategia rozwoju województwa-Podkarpackie 2030

Kluczowe kierunki działań w zestawieniu z zadaniami do celów operacyjnych Gminy Solina zaplanowane w celu wzmacniania i kreowania rozwoju funkcji w obszarach 7.3 zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Kluczowe kierunki działań	
Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030	Strategia Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031
7.3.Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju	
7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie	
– rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby; – aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców; – poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych; – pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej; – włączenie komunikacyjne obszarów	– Poprawa dostępności doradztwa dla przedsiębiorców. – Wspieranie tworzenia zorganizowanych form działania przedsiębiorców. – Organizacja przedsięwzięć integrujących lokalnych przedsiębiorców. – Promocja postaw i inicjatyw sprzyjających inicjowaniu i wdrażaniu innowacji społecznych w gminie i regionie oraz ich wspieranie – Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu w powiecie. – Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie tworzenia i wzmacniania warunków do tworzenia i rozwoju start-up'ów. – Współpracy z samorządem województwa

o utrudnionej dostępności; - dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców; - wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu; - ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej; - intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.	i samorządem powiatowym oraz gminnymi w zakresie przedsiębiorczości społecznej. - Zachęcanie do tworzenia i sprzedaży własnych produktów żywnościowych. - Utworzenie miejsc do handlu lokalnymi produktami żywnościowymi. - Wspieranie rozwoju produkcji ekologicznej. - Wspieranie producentów podejmujących współpracę sieciową. - Promowanie produktów lokalnych (np. wyroby mięsne i wędliniarskie, serowarstwo, miody i produkty pszczelarskie i inne). - Podejmowanie działań w zakresie ograniczenia negatywnego wpływu chemii rolniczej na środowisko. - Inicjowanie współpracy lokalnych producentów rolnych z lokalnym handlem (rozwój struktur sieciowych). - Porządkowanie gospodarki przestrzennej, - Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie planowania rozwoju turystyki. - Intensyfikacja promocji oferty turystycznej gminy. - Współpraca z różnymi podmiotami branży turystycznej w zakresie stworzenia wyrazistego wizerunku turystycznego gminy – strategia produktu turystycznego. - Ochrona czystości wód jezior. - Współpraca z sąsiednimi samorządami oraz samorządami przygranicznymi w zakresie rozwoju i promowania oferty turystycznej. - Realizacja kompleksowych przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji. - Tworzenie fragmentarycznych planów zagospodarowania przestrzennego. - Uzbieranie terenów inwestycyjnych. - Udostępnianie terenów inwestycyjnych pod działalność związaną z lecznictwem uzdrowiskowym. - Budowa ogólnodostępnego obiektu o funkcji uzdrowiskowej wraz z całorocznym kompleksem sportów wodnych i rekreacji. - Pozyskanie inwestora do wykorzystania wód termalnych. - Opracowanie projektu organizacji ruchu w strefach uzdrowiska. - Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Zawozie, Myczkowcach, Solinie i Wołkowie. - Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Werlasie, Bereźnica Wyżna, Wola Matiaszowa, Terka oraz rozbudowa w pozostałych miejscowościach> - Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach Sakowczyk i Rajske. - Rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej wraz z modernizacją istniejącej. - Utworzenie systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę wraz z budową nowych ujęć wody opartych na wodach powierzchniowych. - Przebudowa istniejących sieci i stacji uzdatniania wody. - Budowa sieci wodociągowych w miejscowościach Bóbrka, Bukowiec, Werlas, Zawóz, Wołkowyja, Rybne, Rajske, Sakowczyk, Myczków, Bereźka, Myczkowce. - Wnioskowanie do PGNiG w sprawie rozbudowy sieci gazowej oraz budowy stacji wyspowych
--	--

	opartych o gaz CNG. – Budowa nowych i modernizacja istniejących miejsc parkingowych i postojowych. – Współpraca z PZDW w zakresie poprawy stanu technicznego części odcinków dróg wojewódzkich (894, 895). – Przebudowa dróg gminnych i powiatowych oraz obiektów mostowych. – Poprawa stanu technicznego i parametrów dróg wewnętrznych wraz z uregulowaniem stanu prawnego tych dróg. – Budowa chodników dla pieszych. – Budowa ścieżek i tras rowerowych, w tym wydzielonych ścieżek przy drogach publicznych. – Budowa i modernizacja sieci oświetleniowej dróg i ulic. – Organizowanie oznakowanych przejść dla pieszych. – Przebudowa przepustów przy drogach. – Rozwijanie infrastruktury technicznej. – Rozwijanie infrastruktury społecznej. – Rozwój usług publicznych (np. opieka żłobkowa). – Preferencje podatkowe dla mieszkańców (podatki lokalne). – Pozyskiwanie inwestorów w branży turystycznej i pokrewnej. – Promocja walorów gospodarczych. – Rozwijanie mieszkalnictwa komunalnego. – Wspieranie powstawania nowych instalacji OZE oraz wymiany źródeł ciepła. – Promowanie programów proekologicznych jak np. Czyste powietrze, Mój Prąd, Moja Woda. – Wspieranie mieszkańców chcących skorzystać z dofinansowania na inwestycje proekologiczne w gospodarstwach domowych. – Rozbudowa systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych. – Doskonalenie systemu zagospodarowania odpadów uwzględniającego usuwanie odpadów z miejsc szczególnie atrakcyjnych turystycznie. – Budowa PSZOK na terenie gminy. – Promowanie zachowań proekologicznych podczas różnych wydarzeń organizowanych przez gminę. – Edukowanie w zakresie ograniczenia niskiej emisji i zagrożeń wynikających ze spalania śmieci. – Edukowanie w zakresie ograniczenia ilości oraz segregowania odpadów w gospodarstwach domowych. – Likwidacja dzikich wysypisk śmieci. – Promowanie programów proekologicznych jak np. Czyste powietrze, Mój Prąd, Moja Woda.
7.3.2. Rozwój i wspieranie obszaru Bieszczad	
– rozwój gospodarki turystycznej i przemysłu turystycznego jako warunkujących w sposób istotny procesy rozwojowe na obszarze Bieszczad; – podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w oparciu o endemiczne zasoby Bieszczad; – wzmocnienie bazy ekonomicznej miast tworzących potencjalny obszar wzrostu w oparciu o tradycję ale przy wykorzystaniu nowych i innowacyjnych uwarunkowań organizacyjnych; – wsparcie działań w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy poprzez rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich w oparciu o przemysł bazujący na lokalnych zasobach tj. turystyczny, drzewny	– Podejmowanie działań w kierunku wydłużenia sezonu turystycznego (rozwijanie infrastruktury turystycznej w tym kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, rozszerzanie kalendarza imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych o randze regionalnej i ponadregionalnej). – Podejmowanie działań umożliwiających mieszkańcom podnoszenie lub zmianę kompetencji zawodowych (organizacja kursów, szkoleń itp.). – Zwiększanie dostępności i jakości doradztwa zawodowego w szkołach. – Współpraca z powiatem i sąsiednimi gminami w zakresie dostosowywania oferty edukacji na poziomie średnim do potrzeb lokalnego rynku pracy.

i spożywczy; – poprawa poziomu towarowości rolnictwa Bieszczad poprzez rozwój spółdzielczości, rzemiosła i grup producenckich wraz z przetwórstwem rolno-spożywczym opartym na certyfikowanych produktach lokalnych; – rozwój przedsiębiorczości w obszarze Bieszczad poprzez rozwój instytucji otoczenia biznesu; – rozwój kapitału ludzkiego poprzez poszerzenie jakości edukacji w celu wzrostu elastyczności zachowań na rynku pracy; – poprawa dostępności do wysokiej jakości usług w obszarze ochrony zdrowia; – zwiększenie uczestnictwa obywateli w życiu publicznym i wzmocnienie instytucji z Trzeciego Sektora prowadzące do wspólnego rozwiązywania problemów i przezwycięzania barier; – poprawa zewnętrznej i wewnętrznej spójności terytorialnej Bieszczad w wymiarze przestrzennym poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury drogowej i kolejowej oraz infrastruktury uzupełniającej; – poprawa dostępności cyfrowej obszaru Bieszczad poprzez rozbudowę sieci informacyjno-komunikacyjnej; – wykorzystanie położenia geograficznego do rozwoju sieci turystycznych przejść granicznych; – utrzymanie walorów środowiskowych i krajobrazowych Bieszczad jako podstawowego zasobu endogenicznego; – dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami pod kątem zachowania cennych walorów krajobrazowo-środowiskowych, przy uwarunkowaniach społeczno-osadniczych Bieszczad; – wykorzystanie klastrow energetycznych celem wzrostu poziomu bezpieczeństwa energetycznego regionu; – rozwój infrastruktury sportowej i turystycznej z wykorzystaniem uwarunkowań do rozwoju sportów zimowych; – utworzenie w Bieszczadach nowoczesnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej tj.: Podkarpackie Centrum Sportów w województwie, Ośrodka Przygotowań Olimpijskich Centralnego Ośrodka Sportu	– Realizacja projektów zapobiegających wykluczeniu społeczno-zawodowemu. – Współpraca w zakresie realizacji projektów podnoszenia lub zmiany kwalifikacji osób pozostających poza rynkiem pracy z PUP i organizacjami pozarządowymi a) działania aktywizacyjne; b) działania wspierające zawodową mobilność geograficzną; c) rozwój przedsiębiorczości; d) dostosowanie kwalifikacji i kompetencji do potrzeb rynku pracy. – Wspieranie inicjatyw i partnerstw lokalnych i regionalnych na rzecz aktywizacji rynku pracy. – Edukacja społeczeństwa i upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej. – Wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie współpracy trójsektorowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej. – Wspieranie wykorzystania ekonomii społecznej i solidarnej, jako pola aktywizacji zawodowej i społecznej grup de faworyzowanych. – Realizacja działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej. – Utworzenie i rozwijanie gminnego systemu monitoringu wizyjnego – współpraca z Policją. – Podejmowanie działań w zakresie zwiększania zasobów kadrowych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. – Realizacja działań zwiększających świadomość dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie zagrożeń wynikających z używania narkotyków, środków odurzających i alkoholu. – Modernizacja sieci komunikacyjnej na terenie gminy w tym budowa chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia i ścieżek rowerowych. – Budowa basenów pływających na jeziorach. – Tworzenie bazy dla kamperów. – Organizacja akcji profilaktycznych. – Przebudowa i modernizacja obiektów oświatowych. – Modernizacja i rozbudowa bazy sportowej szkół. – Systematyczne doposażanie szkół w niezbędny sprzęt i pomoce dydaktyczne. – Zwiększanie dostępności obiektów oświatowych dla osób niepełnosprawnych. – Wspieranie działalności organizacji społecznych. – Promocja działalności organizacji społecznych oraz lokalnych liderów. – Organizowanie wydarzeń integrujących mieszkańców. – Promowanie solidarności społecznej. – Poprawa komunikacji władz lokalnych ze społeczeństwem. – Systematyczne prowadzenie i promowanie konsultacji społecznych. – Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Zawozie, Myczkowcach, Solinie i Wołkowie. – Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Werlasie, Bereznica Wyżna, Wola Matiaszowa, Terka oraz rozbudowa w pozostałych miejscowościach> – Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach Sakowczyk i Rajske. – Rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej wraz z modernizacją istniejącej. – Budowa placów zabaw.
--	---

	– Organizacja i urządzenie otwartych przestrzeni rekreacyjnych w Polańczyku i Solinie. – Znakowane miejsc odpoczynku dla turystów przy drogach publicznych. – Poprawa stanu technicznego istniejących szlaków i ścieżek turystycznych. – Budowa nowych ścieżek dydaktyczno-historyczno-przyrodniczych. – Oznakowanie i dostosowywanie obiektów i miejsc historycznych i innych do korzystania przez turystów (np. Bunkry na Linii Mołotowa, okopy z I Wojny Światowej). – Budowa infrastruktury miejsc widokowych. – Rozbudowa infrastruktury zdrojowej – budowa ogólnodostępnego obiektu o funkcji zdrojowej. – Budowa całorocznego kompleksu sportów wodnych i rekreacji. – Budowa nowych i modernizacja istniejących miejsc parkingowych i postojowych. – Współpraca z PZDW w zakresie poprawy stanu technicznego części odcinków dróg wojewódzkich (894, 895). – Przebudowa dróg gminnych i powiatowych oraz obiektów mostowych. – Poprawa stanu technicznego i parametrów dróg wewnętrznych wraz z uregulowaniem stanu prawnego tych dróg. – Budowa chodników dla pieszych. – Budowa ścieżek i tras rowerowych, w tym wydzielonych ścieżek przy drogach publicznych. – Budowa i modernizacja sieci oświetleniowej dróg i ulic. – Organizowanie oznakowanych przejść dla pieszych. – Przebudowa przepustów przy drogach. – Podejmowanie działań w kierunku poprawy dostępności i parametrów Internetu. – Rozszerzanie zakresu e-usług Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych (m.in. szkół). – Wdrożenie czytelnego oznakowania ulic i domostw. – Poprawa oznakowania obiektów i miejsc atrakcyjnych turystycznie. – Realizacja kompleksowych przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji. – Przebudowa i zagospodarowanie centrów miejscowości. – Organizacja miejsc rekreacji. – Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego. – Wspieranie powstawania nowych instalacji OZE oraz wymiany źródeł ciepła. – Promowanie programów proekologicznych jak np. Czyste powietrze, Mój Prąd, Moja Woda. – Wspieranie mieszkańców chcących skorzystać z dofinansowania na inwestycje proekologiczne w gospodarstwach domowych. – Rozbudowa systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych. – Doskonalenie systemu zagospodarowania odpadów uwzględniającego usuwanie odpadów z miejsc szczególnie atrakcyjnych turystycznie. – Budowa PSZOK na terenie gminy. – Promowanie zachowań proekologicznych podczas różnych wydarzeń organizowanych przez gminę. – Edukowanie w zakresie ograniczenia niskiej emisji i zagrożeń wynikających ze spalania śmieci.
--	--

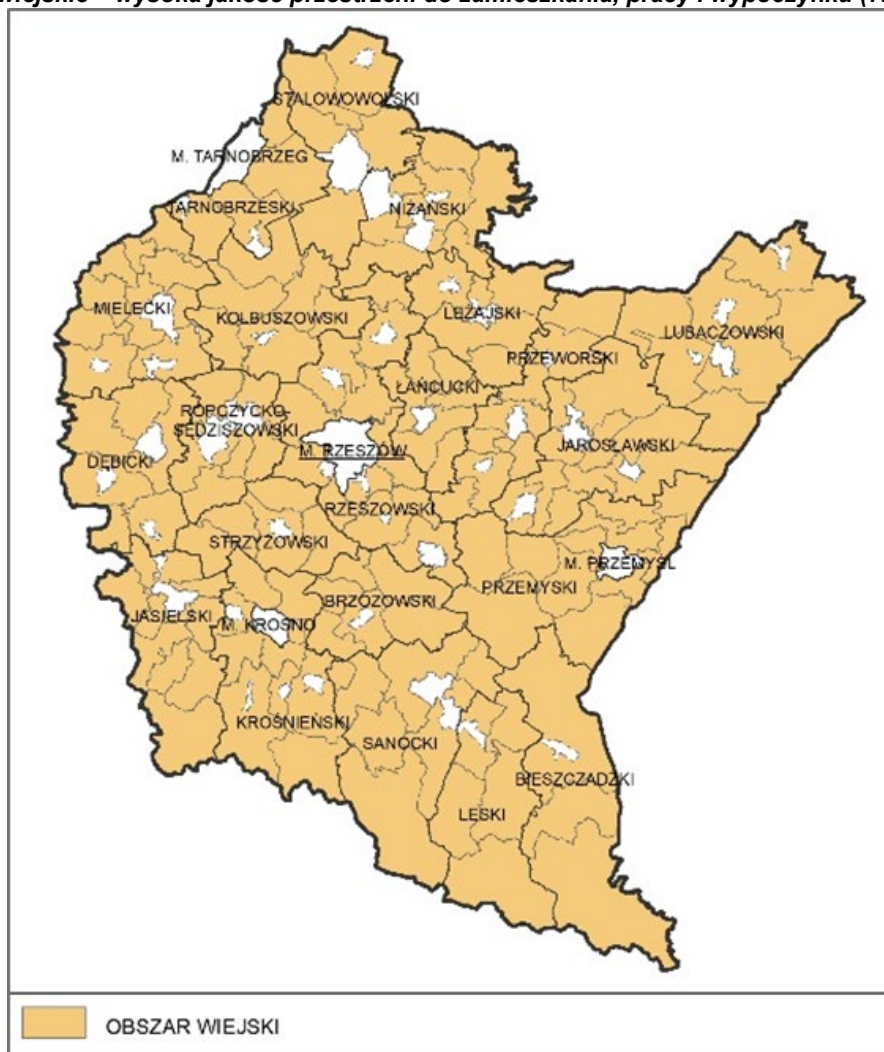
	– Edukowanie w zakresie ograniczenia ilości oraz segregowania odpadów w gospodarstwach domowych. – Likwidacja dzikich wysypisk śmieci. – Promowanie programów proekologicznych jak np. Czyste powietrze, Mój Prąd, Moja Woda. – Poprawa dostępności doradztwa dla przedsiębiorców. – Wspieranie tworzenia zorganizowanych form działania przedsiębiorców. – Organizacja przedsięwzięć integrujących lokalnych przedsiębiorców. – Promocja postaw i inicjatyw sprzyjających inicjowaniu i wdrażaniu innowacji społecznych w gminie i regionie oraz ich wspieranie – Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu w powiecie. – Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie tworzenia i wzmacniania warunków do tworzenia i rozwoju start-up'ów. – Współpracy z samorządem województwa i samorządem powiatowym oraz gminnymi w zakresie przedsiębiorczości społecznej. – Zachęcanie do tworzenia i sprzedaży własnych produktów żywnościowych. – Utworzenie miejsc do handlu lokalnymi produktami żywnościowymi. – Wspieranie rozwoju produkcji ekologicznej. – Wspieranie producentów podejmujących współpracę sieciową. – Promowanie produktów lokalnych (np. wyroby mięsne i wędliniarskie, serowarstwo, miody i produkty pszczelarskie i inne). – Podejmowanie działań w zakresie ograniczenia negatywnego wpływu chemii rolniczej na środowisko. – Inicjowanie współpracy lokalnych producentów rolnych z lokalnym handlem (rozwój struktur sieciowych). – Rozwijanie infrastruktury turystycznej i okoturystycznej (np. ścieżek spacerowych i rowerowych nad jeziorami oraz w innych częściach gminy, tworzenie infrastruktury sportu/rekreacji/turystyki zimowej, urządzenie kąpielisk, poprawa standardu toalet publicznych oraz budowa nowych, urządzenie miejsc odpoczynku dla spacerowiczów, rowerzystów i turystów). – Rozbudowa infrastruktury drogowej, w tym parkingowej. – Współpraca w zakresie wzbogacania oferty turystycznej na jeziorze (np. tworzenie turystycznych połączeń wodnych w obrębie marin i innych). – Współpraca z PGE, RZGE w zakresie atrakcyjnego zagospodarowania linii brzegowej i jezior. – Wspieranie przedsięwzięć współpracy lokalnych przedsiębiorstw turystycznych w zakresie integrowania produktów/oferty turystycznej i promocji. – Organizacja ponadregionalnych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych. – Umożliwienie powstania sklepu wielkopowierzchniowego. – Współpraca z PKL w zakresie rozwoju wspólnej oferty turystycznej.
--	---

	– Udostępnianie terenów inwestycyjnych pod działalność związaną z lecznictwem uzdrowiskowym. – Budowa ogólnodostępnego obiektu o funkcji uzdrowiskowej wraz z całorocznym kompleksem sportów wodnych i rekreacji. – Pozyskanie inwestora do wykorzystania wód termalnych. – Opracowanie projektu organizacji ruchu w strefach uzdrowiska. – Opracowanie i stosowanie systemu identyfikacji wizualnej związanej z marką gminy. – Współpraca z mediami na rzecz promowania marki/oferty turystycznej gminy. – Wykreowanie imprezy wizerunkowej gminy o dużym zasięgu oddziaływania np. krajowym lub zagranicznym, – Wspieranie działań związanych z wytworzeniem produktów lokalnych/gadżetów identyfikowanych z gminą. – Promowanie osiągnięć i sukcesów przedstawicieli lokalnego sektora gospodarki. – Porządkowanie gospodarki przestrzennej, – Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie planowania rozwoju turystyki. – Intensyfikacja promocji oferty turystycznej gminy. – Współpraca z różnymi podmiotami branży turystycznej w zakresie stworzenia wyrazistego wizerunku turystycznego gminy – strategia produktu turystycznego. – Ochrona czystości wód jezior. – Współpraca z sąsiednimi samorządami oraz samorządami przygranicznymi w zakresie rozwoju i promowania oferty turystycznej. – Realizacja kompleksowych przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji.
7.3.3. Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu”	
– wykorzystanie biegu rzeki San dla rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności turystycznej poprzez wielofunkcyjne wykorzystanie i zagospodarowanie jego brzegów i obszarów nadbrzeżnych; – utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego w zlewni rzeki San poprzez rozwiązanie w sposób skoordynowany problemu gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów; – zabezpieczenia obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.	– Wspieranie powstawania nowych instalacji OZE oraz wymiany źródeł ciepła. – Promowanie programów proekologicznych jak np. Czyste powietrze, Mój Prąd, Moja Woda. – Wspieranie mieszkańców chcących skorzystać z dofinansowania na inwestycje proekologiczne w gospodarstwach domowych. – Rozbudowa systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych. – Doskonalenie systemu zagospodarowania odpadów uwzględniającego usuwanie odpadów z miejsc szczególnie atrakcyjnych turystycznie. – Budowa PSZOK na terenie gminy. – Promowanie zachowań proekologicznych podczas różnych wydarzeń organizowanych przez gminę. – Edukowanie w zakresie ograniczenia niskiej emisji i zagrożeń wynikających ze spalania śmieci. – Edukowanie w zakresie ograniczenia ilości oraz segregowania odpadów w gospodarstwach domowych. – Likwidacja dzikich wysypisk śmieci. – Promowanie programów proekologicznych jak np. Czyste powietrze, Mój Prąd, Moja Woda. – Rozwijanie infrastruktury turystycznej i okoturystycznej (np. ścieżek spacerowych i rowerowych nad jeziorami oraz w innych częściach gminy, tworzenie infrastruktury sportu/rekreacji/turystyki zimowej, urządzenie

	kąpielisk, poprawa standardu toalet publicznych oraz budowa nowych, urządzenie miejsc odpoczynku dla spacerowiczów, rowerzystów i turystów). – Rozbudowa infrastruktury drogowej, w tym parkingowej. – Współpraca w zakresie wzbogacania oferty turystycznej na jeziorze (np. tworzenie turystycznych połączeń wodnych w obrębie marin i innych). – Współpraca z PGE, RZGE w zakresie atrakcyjnego zagospodarowania linii brzegowej i jezior. – Wspieranie przedsięwzięć współpracy lokalnych przedsiębiorstw turystycznych w zakresie integrowania produktów/oferty turystycznej i promocji. – Organizacja ponadregionalnych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych. – Umożliwienie powstania sklepu wielkopowierzchniowego. – Współpraca z PKL w zakresie rozwoju wspólnej oferty turystycznej.
--	--

Obszarów wiejskich – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku (7.4.)

Mapa 2. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku (7.4.)

Źródło: Strategia rozwoju województwa -Podkarpackie 2030

Kluczowe kierunki działań w zestawieniu z zadaniami do celów operacyjnych Gminy Solina zaplanowane w celu wzmocnienia i kreowania rozwoju funkcji w obszarach 7.4. zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030	Strategia Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031
7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku	
– poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu; – zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej; – modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców; – rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej; – poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami; – tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości; – promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów; – aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej; – kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej; – wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych; – ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych; – rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizację; – wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej; – podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych; – poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniającej się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; – promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby; – promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.); – upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; – wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi; – dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców; – efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;	– Podejmowanie działań w kierunku wydłużenia sezonu turystycznego (rozwijanie infrastruktury turystycznej w tym kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, rozszerzanie kalendarza imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych o randze regionalnej i ponadregionalnej). – Podejmowanie działań umożliwiających mieszkańcom podnoszenie lub zmianę kompetencji zawodowych (organizacja kursów, szkoleń itp.). – Zwiększanie dostępności i jakości doradztwa zawodowego w szkołach. – Współpraca z powiatem i sąsiednimi gminami w zakresie dostosowywania oferty edukacji na poziomie średnim do potrzeb lokalnego rynku pracy. – Realizacja projektów zapobiegających wykluczeniu społeczno-zawodowemu. – Współpraca w zakresie realizacji projektów podnoszenia lub zmiany kwalifikacji osób pozostających poza rynkiem pracy z PUP i organizacjami pozarządowymi a) działania aktywizacyjne; b) działania wspierające zawodową mobilność geograficzną; c) rozwój przedsiębiorczości; d) dostosowanie kwalifikacji i kompetencji do potrzeb rynku pracy. – Wspieranie inicjatyw i partnerstw lokalnych i regionalnych na rzecz aktywizacji rynku pracy. – Edukacja społeczeństwa i upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej. – Wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie współpracy trójsektorowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej. – Wspieranie wykorzystania ekonomii społecznej i solidarnej, jako pola aktywizacji zawodowej i społecznej grup de faworyzowanych. – Realizacja działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej. – Utworzenie i rozwijanie gminnego systemu monitoringu wizyjnego – współpraca z Policją. – Podejmowanie działań w zakresie zwiększania zasobów kadrowych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. – Realizacja działań zwiększających świadomość dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie zagrożeń wynikających z używania narkotyków, środków odurzających i alkoholu. – Modernizacja sieci komunikacyjnej na terenie gminy w tym budowa chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia i ścieżek rowerowych. – Budowa basenów pływających na jeziorach. – Tworzenie bazy dla kamperów. – Wyznaczanie i urządzenie miejsc do handlu bazarowego. – Rozwijanie zaplecza szkół do realizacji obowiązku dożywiania dzieci. – Prowadzenie dożywiania w szkołach. – Tworzenie zorganizowanych form opieki dla dzieci do lat 3. – Organizowanie zajęć edukacyjno-integracyjnych dla seniorów. – Utworzenie środowiskowego domu pomocy. – Utworzenie świetlicy socjoterapeutycznej. – Dostosowywanie oferty zajęć pozalekcyjnych do istniejących potrzeb. – Wspieranie działalności organizacji społecznych. – Promocja działalności organizacji społecznych oraz lokalnych liderów. – Organizowanie wydarzeń integrujących mieszkańców. – Promowanie solidarności społecznej.

- wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej; - poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku; - budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich; - racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.	- Poprawa komunikacji władz lokalnych ze społeczeństwem. - Systematyczne prowadzenie i promowanie konsultacji społecznych. - Zwiększanie dostępności Internetu dla mieszkańców gminy - Tworzenie możliwości zdobycia umiejętności cyfrowych. - Rozszerzanie zakresu e-usług Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych (m.in. szkół). - Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Zawozie, Myczkowcach, Solinie i Wołkowie. - Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Werlasie, Bereźnica Wyżna, Wola Matiaszowa, Terka oraz rozbudowa w pozostałych miejscowościach> - Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach Sakowczyk i Rajske. - Rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej wraz z modernizacją istniejącej. - Utworzenie systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę wraz z budową nowych ujęć wody opartych na wodach powierzchniowych. - Przebudowa istniejących sieci i stacji uzdatniania wody. - Budowa sieci wodociągowych w miejscowościach Bóbrka, Bukowiec, Werlas, Zawóz, Wołkowie, Rybne, Rajske, Sakowczyk, Myczków, Bereźnica, Myczkowce. - Budowa placów zabaw. - Organizacja i urządzenie otwartych przestrzeni rekreacyjnych w Polańczyku i Solinie. - Znakowanie miejsc odpoczynku dla turystów przy drogach publicznych. - Poprawa stanu technicznego istniejących szlaków i ścieżek turystycznych. - Budowa nowych ścieżek dydaktyczno-historyczno-przyrodniczych. - Oznakowanie i dostosowywanie obiektów i miejsc historycznych i innych do korzystania przez turystów (np. Bunkry na Linii Mołotowa, okopy z I Wojny Światowej). - Budowa infrastruktury miejsc widokowych. - Rozbudowa infrastruktury zdrojowej – budowa ogólnodostępnego obiektu o funkcji zdrojowej. - Budowa całorocznego kompleksu sportów wodnych i rekreacji. - Budowa nowych i modernizacja istniejących miejsc parkingowych i postojowych. - Współpraca z PZDW w zakresie poprawy stanu technicznego części odcinków dróg wojewódzkich (894, 895). - Przebudowa dróg gminnych i powiatowych oraz obiektów mostowych. - Poprawa stanu technicznego i parametrów dróg wewnętrznych wraz z uregulowaniem stanu prawnego tych dróg. - Budowa chodników dla pieszych. - Budowa ścieżek i tras rowerowych, w tym wydzielonych ścieżek przy drogach publicznych. - Budowa i modernizacja sieci oświetleniowej dróg i ulic. - Organizowanie oznakowanych przejść dla pieszych. - Przebudowa przepustów przy drogach. - Rewitalizacja niezagospodarowanych i niszczących budynków komunalnych (np. obiekty byłej Hydrobudowy Rzeszów w Solinie, świetlice w Myczkowie i Wołkowie) na cele społeczne lub gospodarcze. - Wdrożenie czytelnego oznakowania ulic i domostw. - Poprawa oznakowania obiektów i miejsc atrakcyjnych turystycznie. - Realizacja kompleksowych przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji. - Przebudowa i zagospodarowanie centrów miejscowości. - Organizacja miejsc rekreacji. - Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego. - Podtrzymywanie tradycji lokalnych – wspieranie organizacji podtrzymujących tradycje (np. KGW), utworzenie zespołu ludowego, wspieranie działalności
--	---

	Muzeum Bojków wraz z Regionalnym Centrum Kultury w Myczkowie itp.). - Wspieranie lokalnych artystów i rękodzielników. - Systematyczne doposażanie i rozwijanie bazy technicznej i lokalowej GOKSiT. - Rozwijanie oferty promującej dziedzictwo kulturowe (np. lokalne małe muzea, cykliczne wystawy, małe galerie sztuki). - Propagowanie lokalnych tradycji i zwyczajów ludowych. - Organizacja imprez kulturalnych o charakterze ludowym. - Rozwijanie infrastruktury technicznej. - Rozwijanie infrastruktury społecznej. - Rozwój usług publicznych (np. opieka żłobkowa). - Preferencje podatkowe dla mieszkańców (podatki lokalne). - Pozyskiwanie inwestorów w branży turystycznej i pokrewnej. - Promocja walorów gospodarczych. - Rozwijanie mieszkalnictwa komunalnego. - Poprawa dostępności doradztwa dla przedsiębiorców. - Wspieranie tworzenia zorganizowanych form działania przedsiębiorców. - Organizacja przedsięwzięć integrujących lokalnych przedsiębiorców. - Promocja postaw i inicjatyw sprzyjających inicjowaniu i wdrażaniu innowacji społecznych w gminie i regionie oraz ich wspieranie - Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu w powiecie. - Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie tworzenia i wzmacniania warunków do tworzenia i rozwoju start-up'ów. - Współpracy z samorządem województwa i samorządem powiatowym oraz gminnymi w zakresie przedsiębiorczości społecznej. - Zachęcanie do tworzenia i sprzedaży własnych produktów żywnościowych. - Utworzenie miejsc do handlu lokalnymi produktami żywnościowymi. - Wspieranie rozwoju produkcji ekologicznej. - Wspieranie producentów podejmujących współpracę sieciową. - Promowanie produktów lokalnych (np. wyroby mięsne i wędliniarskie, serowarstwo, miody i produkty pszczelarskie i inne). - Podejmowanie działań w zakresie ograniczenia negatywnego wpływu chemii rolniczej na środowisko. - Inicjowanie współpracy lokalnych producentów rolnych z lokalnym handlem (rozwój struktur sieciowych). - Rozwijanie infrastruktury turystycznej i oświatowej (np. ścieżek spacerowych i rowerowych nad jeziorami oraz w innych częściach gminy, tworzenie infrastruktury sportu/rekreacji/turystyki zimowej, urządzenie kąpielisk, poprawa standardu toalet publicznych oraz budowa nowych, urządzenie miejsc odpoczynku dla spacerowiczów, rowerzystów i turystów). - Rozbudowa infrastruktury drogowej, w tym parkingowej. - Współpraca w zakresie wzbogacania oferty turystycznej na jeziorze (np. tworzenie turystycznych połączeń wodnych w obrębie marin i innych). - Współpraca z PGE, RZGE w zakresie atrakcyjnego zagospodarowania linii brzegowej i jezior. - Wspieranie przedsięwzięć współpracy lokalnych przedsiębiorstw turystycznych w zakresie integrowania produktów/oferty turystycznej i promocji. - Organizacja ponadregionalnych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych. - Umożliwienie powstania sklepu wielkopowierzchniowego. - Współpraca z PKL w zakresie rozwoju wspólnej oferty turystycznej. - Udostępnianie terenów inwestycyjnych pod działalność związaną z lecznictwem uzdrowiskowym. - Budowa ogólnodostępnego obiektu o funkcji uzdrowiskowej wraz z całorocznym kompleksem sportów
--	---

	wodnych i rekreacji. – Pozyskanie inwestora do wykorzystania wód termalnych. – Opracowanie projektu organizacji ruchu w strefach uzdrowiska. – Opracowanie i stosowanie systemu identyfikacji wizualnej związanej z marką gminy. – Współpraca z mediami na rzecz promowania marki/oferty turystycznej gminy. – Wykreowanie imprezy wizerunkowej gminy o dużym zasięgu oddziaływania np. krajowym lub zagranicznym, – Wspieranie działań związanych z wytworzeniem produktów lokalnych/gadżetów identyfikowanych z gminą. – Promowanie osiągnięć i sukcesów przedstawicieli lokalnego sektora gospodarki. – Porządkowanie gospodarki przestrzennej, – Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie planowania rozwoju turystyki. – Intensyfikacja promocji oferty turystycznej gminy. – Współpraca z różnymi podmiotami branży turystycznej w zakresie stworzenia wyrazistego wizerunku turystycznego gminy – strategia produktu turystycznego. – Ochrona czystości wód jezior. – Współpraca z sąsiednimi samorządami oraz samorządami przygranicznymi w zakresie rozwoju i promowania oferty turystycznej. – Realizacja kompleksowych przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji.
--	--

4.5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Polityka przestrzenna oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju gminy Solina przez właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenów dla prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego Gminy, pozostaje nadal jednym z kluczowych wyzwań strategicznych jakie stoją przed Gminą na najbliższe 10 lat.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej gminy Solina określono na podstawie stworzonego modelu funkcjonalno-przestrzennego, uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Solina.

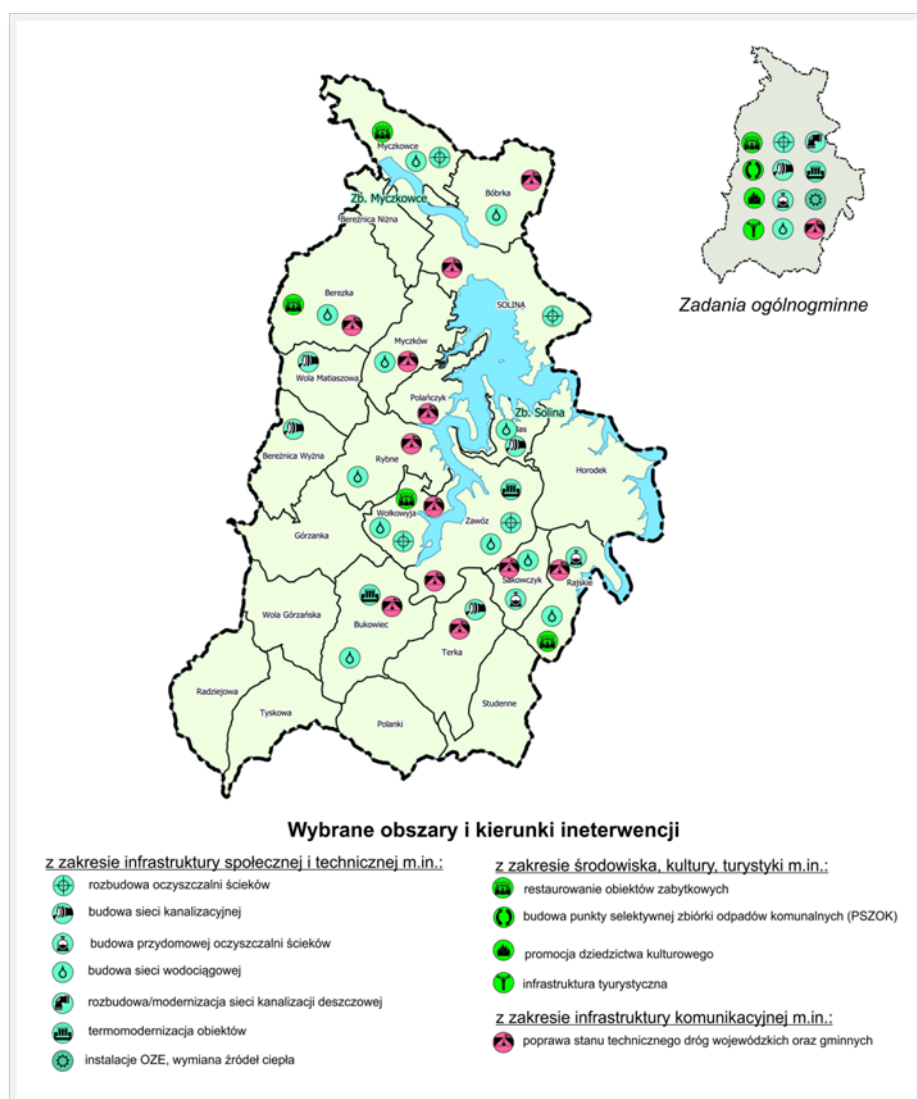
Podstawowe założenia wynikające z przyjętego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej i przyjętej w Strategii wizji rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje dla kluczowych jednostek funkcjonalno-przestrzennych są następujące:

- ✓ rozpoczęcie prac nad nowym Studium, które dostosowane będzie do obowiązującego systemu prawnego oraz aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy;
- ✓ opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie na obszarach, które z różnych przyczyn należy chronić przed niekontrolowaną zabudową, a także dla lokalizacji obiektów użyteczności publicznej np. ścieżek rowerowych czy terenów rekreacyjnych;
- ✓ opracowywanie programów rewitalizacji, identyfikowanie obszarów zdegradowanych;
- ✓ rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej Gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu;
- ✓ kształtowanie struktury przestrzennej wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych;
- ✓ zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej m.in. poprzez układ dróg publicznych, ścieżki rowerowe;
- ✓ integracja planowania strategicznego (rozwój społeczno-gospodarczy) oraz planowania przestrzennego;
- ✓ prowadzenie ładu przestrzennego w planowaniu przestrzeni Gminy w aspekcie estetycznym, społecznym, gospodarczym, środowiskowym i funkcjonalnym;
- ✓ podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie utrzymywania gruntów rolnych w dobrej kulturze;
- ✓ dostosowywanie przestrzeni poszczególnych miejscowości do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- ✓ racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego;

- ✓ dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej;
- ✓ tworzenie terenów zieleni urządzonej oraz stref wypoczynkowo-rekreacyjnych, z udziałem terenów aktywnych przyrodniczo;
- ✓ dobra organizacja miejsc parkingowych przy obiektach użyteczności publicznej;
- ✓ zachowanie i tworzenie kompleksów leśnych i towarzyszących im łąk w dotychczasowym użytkowaniu w tym uzupełnianie i poszerzanie kompleksów leśnych;
- ✓ racjonalny rozwój infrastruktury odpowiadający potrzebom mieszkańców, inwestorów jak i turystów.

Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej Gminy realizowane są m.in. przez zadania realizacyjne określone w niniejszej strategii.

Rysunek 5. Przestrzenne rozmieszczenie niektórych zadań realizacyjnych określonych w Strategii Rozwoju Gminy Solina

Pogłębienie wskazanych rekomendacji znajduje się także w modelu funkcjonalno-przestrzennym stanowiącym integralną część dokumentu Strategii. Dodatkowo należy pamiętać, że do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej należy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Solina, które jest dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględniające uwarunkowania rozwoju przestrzennego.

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Strategia Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031 jest dokumentem kierunkowym, swoistą mapą drogową, stanowiącą podstawę do podejmowania skoordynowanych działań przez wszystkich partnerów społecznych Gminy. Pozwala to na kompleksowe ujęcie zrównoważonego rozwoju Gminy. Kompleksowe podejście, będące cechą planowania strategicznego powoduje, iż realizacja tak określonej strategii jest wspólnym zadaniem władz samorządowych i wszystkich partnerów społecznych w Gminie. Bardzo ważnym aspektem jest uspołecznienie procesu wdrażania Strategii przy udziale głównych partnerów społecznych.

Dla realizacji Strategii niezbędne będzie podejmowanie działań:

- samodzielnych przez władze Gminy,
- samodzielnych przez podmioty sektora prywatnego,
- samodzielnych przez organizacje pozarządowe,
- indywidualnych przez mieszkańców i ich nieformalne grupy i środowiska,
- wspólnych z udziałem partnerów z różnych sektorów (publicznego, prywatnego i pozarządowego).

Wynika z tego, iż bardzo ważnym, a jednocześnie trudnym zadaniem będzie zaangażowanie wszystkich kluczowych dla rozwoju Gminy partnerów społecznych. Powodzenie w tym zakresie jest uzależnione od zdolności do wzajemnej komunikacji, radzenia sobie z różnicami interesów poszczególnych partnerów i grup, wspólnego definiowania problemów i celów, a następnie wspólnych przedsięwzięć.

W okresie wdrażania Strategii władze Gminy mogą występować w różnych rolach, w tym jako:

- bezpośredni samodzielny realizator działań,
- inicjator i animator działań,
- uczestnik działań podejmowanych wspólnie z innymi partnerami,
- wspierający organizacyjnie, technicznie i finansowo działania podejmowane przez partnerów lokalnych,
- operator centrum lokalnej informacji i komunikacji w Gminie.

Wdrożenie Strategii przez władze Gminy wymaga stosowania operacyjnych narzędzi planistycznych, pozwalających na podjęcie ostatecznych decyzji, które działania i przy jakich zaangażowanych środkach własnych oraz zewnętrznych będą realizowane. Tymi narzędziami władz Gminy będą:

- wieloletnia prognoza finansowa,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- budżet Gminy,
- konkretne projekty i programy,
- aplikacje o zewnętrzne źródła dofinansowania,
- polityki szczegółowe Gminy (stanowiące zbiór spójnych zasad odnoszących się do określonej dziedziny życia/funkcjonowania Gminy), pozwalające podejmować powtarzalne decyzje według tych samych kryteriów,
- zadania wyznaczane urzędnikom Gminy i jednostkom podległym Gminie.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego.

Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji w okresie realizacji Strategii będą m.in. Strategia rozwiązywania problemów społecznych, Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony

ofiar przemocy w rodzinie, Plan gospodarki niskoemisyjnej, Program ochrony środowiska, inne programy wieloletnie czy programy jednoroczne. W przypadku poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Gmina sporządzi ocenę aktualności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z wieloletnim programem sporządzania planów miejscowych.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat przeworski. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Gminy, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w Gminie.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach Gminy.

Zatem Skuteczna realizacja strategii opiera się będzie na następujących zasadach:

1. Kompleksowe (całościowe) podejście.
2. Posiadanie zintegrowanych celów strategicznych i operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.
3. Koncentracja środków na zadania o największych korzyściach społecznych.
4. Weryfikowanie planów i działań z punktu widzenia zgodności z zasadami zrównoważonego rozwoju.
5. Rozwijanie współpracy partnerów społecznych.
6. Otwarta komunikacja z mieszkańcami.
7. Współpraca z partnerami w otoczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.
8. Stały monitoring realizacji strategii.
9. Konsekwencja w realizacji zadań dla długookresowych celów strategii.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na jej podstawie uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje o stanie realizacji działania. W ten sposób można będzie ocenić, w jakim stopniu został osiągnięty założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

Proces monitorowania obejmuje:

- Zdefiniowanie wskaźników dla poszczególnych celów operacyjnych i zadań realizacyjnych Strategii.
- Określenie procedury monitorowania.
- Wyznaczenie referatów i osób odpowiedzialnych za pozyskiwanie, przetwarzanie i udostępnianie poszczególnych grup wskaźników.
- Koordynowanie procesu monitorowania i administrowania bazą danych.

Schemat 1 Procedura monitorowania

Opracowanie: Jacek Dębczyński, Agnieszka Esz

6. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Solina na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego dla bieżącej perspektywy finansowej (wdrażanej do roku 2023) oraz kolejnego okresu, a także ogólnopolskich programów operacyjnych oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programu jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Podkarpackiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowania, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Solina na lata 2022-2031. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, w szczególności udział w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatek od nieruchomości. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy Solina z/s w Polańczyku oraz jednostek organizacyjnych Gminy Solina z/s w Polańczyku.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem przeworskim, województwem podkarpackim i ich jednostkami organizacyjnymi, a także związkami międzygminnymi, spółkami komunalnymi i stowarzyszeniami, których członkiem jest Gmina Solina. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłatę wcześniej zaciągniętych

zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określone będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Poniższa tabela przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2022-2031 na podstawie Uchwały Rady Gminy Solina Nr XLVI/462/21 z 30 grudnia 2021r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Solina. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą 472 833 471,39zł, z czego dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych – 32 706 908,00zł i podatku od nieruchomości – 124 650 000,00 zł, natomiast wydatki – 469 893 634,00zł.

Tabela 2. Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii

Dochody ogółem		w tym:		Wydatki ogółem	Rozchody
		PIT	Podatek od nieruchomości		
2022	46 172 634,00	2 813 908,00	11 750 000,00	63 072 634,00	1 485 836,00
2023	47 510 000,00	2 907 000,00	11 900 000,00	43 510 000,00	4 000 000,00
2024	49 400 000,00	3 003 000,00	12 000 000,00	47 300 000,00	2 100 000,00
2025	49 454 837,39	3 102 000,00	12 200 000,00	46 105 000,00	3 349 837,39
2026	46 300 000,00	3 204 000,00	12 350 000,00	43 700 000,00	2 600 000,00
2027	47 261 000,00	3 310 000,00	12 450 000,00	45 261 000,00	2 000 000,00
2028	45 295 000,00	3 419 000,00	12 600 000,00	44 005 000,00	1 290 000,00
2029	46 945 000,00	3 532 000,00	12 800 000,00	45 445 000,00	1 500 000,00
2030	46 100 000,00	3 648 000,00	13 100 000,00	44 600 000,00	1 500 000,00
2031	48 395 000,00	3 768 000,00	13 500 000,00	46 895 000,00	1 500 000,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Rady Gminy Solina Nr XLVI/462/21 z 30 grudnia 2021 roku r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Solina

Z kolei potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach realizacji Strategii, tj. 2022-2031 wyniesie 77 148 164,00zł.

7. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy

Załącznik 2: Wzór ankiety

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

Załącznik 4: Raport z badania ankietowego